

**ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ
ПРОЄКТУ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА
КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
НА 2026 РІК**

**Дніпро
2025**

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. Зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування	5
РОЗДІЛ 2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)	58
2.1. Атмосферне повітря	62
2.2. Водні ресурси	75
2.3. Земельні ресурси та ґрунти	87
2.4. Надра	90
2.5. Біологічне та ландшафтне різноманіття, природно-заповідний фонд та національна екологічна мережа	91
2.6. Загальна характеристика тваринного світу	101
2.7. Відходи	103
2.8. Демографічна ситуація та стан здоров'я населення	104
2.9. Ймовірні зміни стану здоров'я населення, якщо ДДП не буде затверджено	106
РОЗДІЛ 3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)	108
РОЗДІЛ 4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)	121
РОЗДІЛ 5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування	134
РОЗДІЛ 6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків	138
РОЗДІЛ 7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа	143

державного планування

РОЗДІЛ 8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки)	148
РОЗДІЛ 9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	151
РОЗДІЛ 10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності)	159
РОЗДІЛ 11. Резюме нетехнічного характеру інформації, розраховане на широку аудиторію	160

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань в процесах планування та прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку країн, регіонів і населених пунктів.

Стратегічна екологічна оцінка стратегій, планів і програм дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі стратегічного планування.

Стратегічна екологічна оцінка (далі – СЕО) – це новий інструмент реалізації екологічної політики, який базується на простому принципі: легше запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявляти та виправляти їх на стадії впровадження стратегічної ініціативи.

Метою СЕО є забезпечення високого рівня охорони довкілля та сприяння інтеграції екологічних факторів у підготовку планів і програм для забезпечення збалансованого (сталого) розвитку. В Україні створені передумови для імплементації процесу СЕО, пов'язані з розвитком стратегічного планування та національної практики застосування екологічної оцінки.

СЕО проводиться згідно із вимогами Законів України “Про стратегічну екологічну оцінку”, “Про внесення змін до деяких законів України щодо порядку здійснення стратегічної екологічної оцінки” та “Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування”, затверджених наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296 (із змінами, внесеними згідно з наказами Мінприроди від 29.12.2018 № 465 та від 18.07.2019 № 260).

19.05.2023 набули чинності зміни у сфері стратегічної екологічної оцінки відповідно до Закону України від 03.11.2022 № 2717-IX “Про внесення змін до деяких законів України щодо порядку здійснення стратегічної екологічної оцінки”, якими передбачено здійснення процедури СЕО через Єдиний реєстр стратегічної екологічної оцінки, який доступний на Єдиній екологічній платформі “ЕкоСистема”. Порядок ведення Єдиного реєстру СЕО затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 02.05.2023 № 430.

Об'єктом даної стратегічної екологічної оцінки є проєкт Програми соціально-економічного та культурного розвитку Дніпропетровської області на 2026 рік.

РОЗДІЛ 1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Відповідно до пункту 3 частини першої статті 1 Закону України “Про стратегічну екологічну оцінку” документами державного планування є стратегії, плани, схеми, містобудівна документація, загальнодержавні програми, державні цільові програми та інші програми і програмні документи, включаючи зміни до них, які розробляються та/або підлягають затвердженню органом державної влади, органом місцевого самоврядування.

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Дніпропетровської області на 2026 рік (далі – Програма) розроблена для забезпечення відновлення та подальшого розвитку Дніпропетровської області в короткостроковій перспективі.

Програма розроблена департаментом економічного розвитку Дніпропетровської обласної державної (військової) адміністрації на підставі інформації та пропозицій, наданих структурними підрозділами та за участю органів місцевого самоврядування, територіальних підрозділів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади в області, в умовах продовження дії правового режиму воєнного стану в Україні, введеного 24 лютого 2022 року через військову агресію Російської Федерації.

Враховуючи виклики сьогодення, основна робота органів влади регіону буде і надалі спрямовуватися на максимальну мобілізацію ресурсів з метою забезпечення стабільної роботи економіки в умовах воєнного (післявоєнного) періоду, у тому числі за рахунок реалізації комплексу заходів зі створення нових робочих місць через підтримку бізнесу, стимулювання залучення інвестицій; продовження робіт з відновлення пошкодженої соціальної інфраструктури та екосистеми; оборони регіону від можливої ескалації воєнних дій та безпеки для жителів області і внутрішньо переміщених осіб; подальший розвиток системи надання якісних та доступних освітніх, медичних послуг, підвищення доходів населення та забезпечення виконання зобов'язань соціального характеру у тому числі внутрішньо переміщеним особам; сприяння соціальній адаптації Захисників та Захисниць України, що повертаються з війни; розвиток міжнародного співробітництва, зовнішньоекономічної діяльності та укріплення позитивного іміджу Дніпропетровської області як в Україні, так і в міжнародному співтоваристві; створення інклюзивної доступності та безбар'єрного середовища.

Зважаючи на відсутність більшості статистичних показників внаслідок призупинення оприлюднення статистичної інформації через дію Закону України “Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни”, Програма базується на аналізі основних показників соціально-економічного розвитку області за попередні роки та поточної ситуації у звітному році, з урахуванням наслідків впливу збройної агресії РФ, визначенні основних зовнішніх і внутрішніх чинників, які стримують розвиток регіону, а також передбачає забезпечення узгоджених спільних дій місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування задля втілення

єдиної державної політики розвитку України на рівні області.

У зв'язку з цим процес прогнозування здійснюється в режимі реального часу в умовах високого ступеня невизначеності та непередбачуваності у сфері національної та регіональної безпеки через зміну ситуації на фронті, інтенсивності та географії бойових дій та їх наслідків.

Метою Програми є забезпечення сталого людського розвитку та створення умов для збереження життя мешканців регіону в умовах воєнного стану шляхом завершення відновлення зруйнованої та пошкодженої виробничої, соціальної інфраструктури, створення безпечних умов для життєдіяльності населення області, подальший розвиток системи надання якісних та доступних освітніх, медичних, соціальних послуг, у тому числі внутрішньо переміщеним особам, сприяння соціальній адаптації Захисників та Захисниць України, що повертаються з війни, подальшої модернізації об'єктів житлово-комунального господарства та соціальної сфери для підвищення їх енергоефективності, забезпечення належного функціонування інженерно-транспортної і комунальної інфраструктури, створення інклюзивної доступності та безбар'єрного середовища, розвиток міжнародного співробітництва, зовнішньоекономічної діяльності та укріплення позитивного іміджу Дніпропетровської області як в Україні, так і в міжнародному співтоваристві, подальшого оновлення економічного потенціалу регіону за рахунок підтримки бізнесу та стимулювання інвестиційної діяльності, що передбачає збереження існуючих та створення нових робочих місць.

Виконання завдань Програми дасть змогу відновити економічний потенціал регіону з міцним підґрунтям для стабільного зростання якості життя населення, максимально можливого зменшення негативних соціально-економічних наслідків, які виникли через військову агресію російської федерації.

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Дніпропетровської області на 2026 рік охоплює основні види господарської діяльності: промисловий та агропромисловий комплекси, транспортне та дорожнє господарство, інвестиційну, будівельну та містобудівну діяльність, енергоефективність, житлово-комунальне господарство, освіту, охорону здоров'я, фізичну культуру та спорт, культуру і туризм, екологічну безпеку.

Для досягнення пріоритетних цілей визначені основні показники діяльності області (табл.1).

Таблиця 1. Основні показники економічного та соціального розвитку
Дніпропетровської області на 2026 рік

Показники	Одиниця виміру	2026 рік (програма)
I. Промисловість		
у тому числі:		

Показники	Одиниця виміру	2026 рік (програма)
Обсяг реалізованої промислової продукції у діючих цінах, усього	млрд грн	546,1
Індекс загального росту обсягів виробництва промислової продукції (у % до попереднього року)	%	102,0
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	млрд грн	164,4
<i>Індекс промислової продукції</i>	%	102,0
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів	млрд грн	172,8
<i>Індекс промислової продукції</i>	%	102,1
- у т.ч. металургійне виробництво готових металевих виробів	млрд грн	51,8
<i>Індекс промислової продукції</i>	%	101,8
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	млрд грн	59,5
<i>Індекс промислової продукції</i>	%	100,5
II. Сільське господарство		
Продукція сільського господарства за всіма категоріями господарств у постійних цінах 2021 року, усього	млн грн	81897,0
<i>у % до попереднього року</i>	%	101,2
<i>Виробництво основних видів сільськогосподарської продукції</i>		
Зернові культури та зернобобові (у заліковій вазі)	тис. тонн	2912,6
<i>у % до попереднього року</i>	%	101,2
Соняшник (у заліковій вазі)	тис. тонн	1321,7
<i>у % до попереднього року</i>	%	101,5
Жива маса сільськогосподарських тварин, реалізованих на забій	тис. тонн	438,7
<i>у % до попереднього року</i>	%	107,1

Показники	Одиниця виміру	2026 рік (програма)
Молоко (валовий надій)	тис. тонн	204,7
<i>у % до попереднього року</i>	%	100,3
Яйця свійської птиці	млн шт.	877,1
<i>у % до попереднього року</i>	%	111,2
ІІІ. Інвестиційна діяльність		
Капітальні інвестиції	млн грн	79309,9
<i>у фактичних цінах, у % до попереднього року</i>	%	125,0
Обсяг прямих іноземних інвестицій, за наростаючим підсумком, усього	млн дол. США	5236,7
<i>у % до попереднього року</i>	%	100,0
ІV. Зовнішньоторговельний оборот товарів та послуг		
Обсяг зовнішньоторговельного обороту	млн дол. США	11485,1
<i>у % до попереднього року</i>	%	100,5
Обсяг експорту	млн дол. США	6038,9
<i>у % до попереднього року</i>	%	101,0
Обсяг імпорту	млн дол. США	5446,2
<i>у % до попереднього року</i>	%	100,0
V. Фінансові показники		
Доходи місцевих бюджетів	млн грн	66981,6
у тому числі:		
<i>доходи місцевих бюджетів (без трансфертів з держбюджету)</i>	млн грн	56794,0
<i>трансферти з держбюджету</i>	млн грн	10187,6
Видатки місцевих бюджетів	млн грн	66981,6
<i>у тому числі трансферти до державного бюджету</i>	млн грн	5324,1
VI. Показники рівня життя		
Фонд оплати праці	млн грн	262536,0
Середньомісячна заробітна плата	грн	23000,0
Заборгованість із виплати заробітної плати, усього	тис. грн	308000,0
VII. Населення та ринок праці		

Показники	Одиниця виміру	2026 рік (програма)
Середньорічна чисельність наявного населення	тис. осіб	3031,90
<i>у % до попереднього року</i>	%	99,9
Рівень безробіття (за методологією МОП)	%	12,0
Кількість зареєстрованих безробітних (на кінець періоду)	тис. осіб	7,5
<i>у % до попереднього року</i>	%	102,7
VIII. Розвиток малого підприємництва		
Кількість малих підприємств на 10 тис. населення	один.	93
<i>у % до попереднього року</i>	%	100
Чисельність найманих працівників у малому підприємстві	тис. осіб	148,5
<i>у % до попереднього року</i>	%	102
Питома вага продукції, виробленої малими підприємствами	%	17,3
Кількість середніх підприємств на 10 тис. населення	один.	5
<i>у % до попереднього року</i>	%	100
Чисельність найманих працівників у середньому підприємстві	тис. осіб	220,4
<i>у % до попереднього року</i>	%	102
Питома вага продукції, виробленої середніми підприємствами	%	27,4
Чисельність підприємців – фізичних осіб	тис. осіб	174
<i>у % до попереднього року</i>	%	102
IX. Екологія та природні ресурси		
Загальна площа земель лісового фонду, вкрита лісом	га	76000
Площа природно-заповідного фонду	га	101921,4
Утилізовано (перероблено) відходів	тонн	80472015

Таблиця 2. Пріоритетні цілі визначені завдання та заходи, які розглядаються для кожної галузі (сфери діяльності області)

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
---------------------------	--------------------

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
Посилення економічної конкурентоспроможності регіону	
1. Регуляторна політика та розвиток підприємництва	Створення сприятливого регуляторного середовища у сфері підприємництва: 1.1. забезпечення дотримання вимог чинного законодавства України з питань державної регуляторної політики під час планування, підготовки проєктів регуляторних актів, які регулюють підприємницьку діяльність, та аналізів регуляторного впливу, відстеження впливу таких актів на підприємницьке середовище та їх перегляду; 1.2. забезпечення ведення, своєчасне оновлення та наповнення інформацією розділу “Регуляторна діяльність” на офіційних вебсайтах облдержадміністрації, райдержадміністрацій, органів місцевого самоврядування, зокрема, плану діяльності з підготовки проєктів регуляторних актів, реєстру чинних регуляторних актів, оприлюднення інформації про здійснення регуляторної діяльності тощо; 1.3. організація та проведення спеціалізованих тренінгів, семінарів, круглих столів тощо з питань реалізації та практичного застосування норм регуляторного законодавства. Фінансова підтримка суб’єктів підприємництва: 1.4. надання фінансової підтримки суб’єктам мікро- та малого підприємництва за рахунок часткового відшкодування 20% власного внеску суб’єкта підприємництва за умови погодження надання державного гранту на створення або розвиток переробних підприємств; 1.5. надання фінансової підтримки суб’єктам господарювання – ветеранам та членам їх родин (фізичним особам-підприємцям та юридичним особам, засновником яких є ветерани та члени їх родин) за рахунок часткового відшкодування 50% власного внеску при отриманні кредиту на придбання франшизи (для діючих та новостворених підприємств); 1.6. надання фінансової підтримки суб’єктам мікро-, малого та середнього підприємництва за

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	рахунок часткового відшкодування 20% власного авансового внеску по кредитах, отриманих у банківських установах на інвестиційні цілі (придбання обладнання) в рамках державної програми “Доступні кредити 5-7-9”. Популяризація підприємницької культури та розвиток підприємницьких навичок: 1.7. проведення форумів, круглих столів, семінарів, тренінгів, майстер-класів, конкурсів, конференцій, у тому числі для безробітних, внутрішньо переміщених осіб, учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни та членів їх сімей, суб’єктів підприємницької діяльності; 1.8. розвиток підприємницького потенціалу із залученням представників малого і середнього підприємництва, зокрема шляхом презентацій власних успішних бізнес-проектів; 1.9. налагодження взаємодії між представниками органів влади, суб’єктами малого і середнього підприємництва та професійно-технічними і вищими навчальними закладами шляхом проведення тренінгів, семінарів, круглих столів та інших заходів; 1.10. популяризація підприємництва серед окремих категорій населення (внутрішньо переміщені особи, звільнені у запас або відставку, молодь, старше покоління) шляхом проведення інформаційно-просвітницької роботи; 1.11. поширення практики соціальної відповідальності серед суб’єктів підприємництва, в тому числі шляхом демонстрації відповідних бізнес-практик та реалізованих проєктів соціальної корпоративної відповідальності на регіональному та місцевому рівні. Підвищення конкурентоспроможності та інноваційного потенціалу малого і середнього підприємництва: 1.12. проведення серед сільського населення, малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції інформаційно-просвітницької роботи з популяризації розвитку сільськогосподарської кооперації;

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	1.13. організація та проведення круглих столів, семінарів, тренінгів із питань розвитку молодіжного підприємництва. Сприяння залученню молоді та стартаперів до відкриття власної справи; 1.14. залучення представників малого і середнього підприємництва до участі в регіональних та національних виставково-ярмаркових заходах, інвестиційних бізнес-форумах тощо.
2. Споживчий ринок	2.1. задоволення споживчого попиту, зокрема на якісні товари місцевого виробництва (особливо продукти харчування); 2.2. формування сприятливого інвестиційного клімату для залучення капіталу в торговельну галузь; 2.3. підтримка та сприяння розвитку місцевих товаровиробників.
3. Інвестиційна діяльність	3.1. залучення міжнародних кредитних та грантових ресурсів, зокрема за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій та іноземних урядів, для реалізації пріоритетних інфраструктурних проєктів, концепцій публічних інвестиційних проєктів; 3.1. продовження реалізації інфраструктурного проєкту “Завершення будівництва метрополітену у м. Дніпропетровську”; 3.2. реалізація інвестиційних проєктів, спрямованих на відновлення соціальної інфраструктури області, у тому числі на реконструкцію та будівництво громадських будівель, у рамках проєктів “Надзвичайна кредитна програма для відновлення України” та “Програма з відновлення України”, що реалізуються із залученням коштів Європейського інвестиційного банку; 3.3. продовження реалізації інвестиційних проєктів для створення комфортних умов проживання громадян, поліпшення матеріально-

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	технічної бази закладів охорони здоров'я для надання якісних послуг та створення належних умов для всебічного та повноцінного розвитку дітей з виконанням енергозберігаючих заходів, поліпшення умов для надання кваліфікованої допомоги соціально незахищеним верствам населення та стану соціальної та транспортної інфраструктури регіону. Для забезпечення виконання Програми за умови отримання необхідного фінансового ресурсу, у тому числі коштів обласного бюджету розвитку, буде продовжено, а також розпочато реалізацію інвестиційних проєктів, перелік яких наводиться в додатку до цієї Програми; 3.4. налагодження роботи інвестиційних інституцій: забезпечення ефективної співпраці між регіональними агентствами, такими як Комунальний заклад “Дніпропетровське регіональне інвестиційне агентство” Дніпропетровської обласної ради, Комунальне підприємство “Агентство розвитку Дніпра” Дніпровської міської ради, а також місцевих інвестиційних інституцій; 3.5. оновлення інвестиційного паспорту області та інвестиційних проєктів: постійне оновлення інвестиційного паспорту області переліку інвестиційних проєктів регіону та направлення його українським дипломатичним установам за кордоном для пошуку потенційних партнерів та інвесторів; 3.7. проведення міжнародних презентацій регіону в країнах ЄС та інших країнах світу; 3.8. організація ділових заходів: сприяння проведенню бізнес-форумів, семінарів та зустрічей з представниками іноземного бізнесу (зокрема, спільно з Дніпропетровською торгово-промисловою палатою) для обговорення інвестиційної політики та підготовки проєктів.
4. Зовнішньоекономічна та виставково-конгресна діяльність	Забезпечення: 4.1. реалізації державної політики у сфері зовнішніх відносин, зовнішньо-економічної

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	діяльності та розвитку експорту; 4.2. розширення ринків збуту, сприяння підприємствам у виході на нові, перспективні ринки, зокрема в ЄС, Азії та Африці, а також в інші країни світу; 4.3. проведення скоординованих заходів для підтримки та покращення міжнародного іміджу області; 4.4. презентації економічного, агропромислового, науково-технічного та туристичного потенціалу регіону на національних та міжнародних виставках і ярмарках для стимулювання економічного зростання; 4.5. забезпечення вільного доступу суб'єктів господарювання до виставково-ярмаркової діяльності; 4.6. координації діяльності органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій у сфері виставково-ярмаркової діяльності; 4.7. вивчення та впровадження найкращого іноземного досвіду в організації виставок і ярмарків; сприяння: 4.8. організації та проведенню в області бізнес-форумів, ділових зустрічей, семінарів, круглих столів за участю представників ділових кіл зарубіжних країн; 4.9. поширенню комерційних пропозицій підприємств області через відділи з економічних питань дипломатичних представництв України за кордоном та відповідних пропозицій іноземних партнерів області; 4.10. реалізації спільних з Державною установою “Офіс з розвитку підприємництва та експорту” проєктів та програм; 4.11. забезпеченню діяльності Дніпропетровського регіонального офісу міжнародного співробітництва; 4.12. організації та проведенню презентацій економічного та інвестиційного потенціалу області;

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	4.13. організації торгово-економічних місій до країн Європи та світу; 4.14. продовженню роботи проєкту “Діалог влади та бізнесу” для допомоги підприємцям вирішувати нагальні питання швидко та ефективно, в тому числі метою активізації експортної діяльності.
5. Промисловий комплекс	5.1. сприяння вирішенню проблемних питань промислових підприємств області; 5.2. сприяння відновленню зруйнованих та пошкоджених промислових підприємств; 5.3. сприяння залученню наявних промислових потужностей області до виконання завдань з забезпечення обороноздатності країни та області; 5.4. сприяння відновленню процесу модернізації та реконструкції діючого виробництва, запровадження енергозберігаючих технологій та системного заощадження енергетичних ресурсів на промислових підприємствах області; 5.5. сприяння процесам імпортозаміщення у промисловому виробництві з метою розширення попиту на вітчизняні товари на внутрішньому ринку; 5.6. сприяння інноваційної діяльності підприємствам промислової галузі.
6. Агропромисловий комплекс	Сприяти: 6.1. забезпеченню продовольчої безпеки; 6.2. росту темпів виробництва валової продукції сільського господарства; 6.3. сталому розвитку галузі тваринництва; 6.4. розширенню експортних можливостей шляхом вироблення широкого асортименту готової продукції та скороченню відсотка експорту сировини; 6.5. налагодженню логістичних процесів; 6.6. залученню коштів державної підтримки галузі агропромислового виробництва; 6.7. проведенню форумів, нарад, виставок-

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	ярмарок, конгресів, семінарів, конференцій з метою підвищення агропромислового потенціалу області; 6.8. відновленню, реконструкції, модернізації меліоративних об'єктів і систем, підвищенню ефективності використання меліоративних систем, застосуванню системи зрошення для виробництва продукції рослинництва, а також підвищенню якості ґрунтового покриву та інших корисних властивостей земельних ділянок сільськогосподарського призначення; 6.9. визначенню шкоди та збитків, завданих земельним ресурсам внаслідок збройної агресії російської федерації, та в подальшому відшкодуванню втрат.
7. Податково-бюджетна діяльність	7.1. застосування заходів, спрямованих на подолання негативних явищ в економіці, пов'язаних із повномасштабною агресією; 7.2. нарощування доходів місцевих бюджетів шляхом активного відновлення роботи підприємств, малого та середнього підприємництва, зростання заробітних плат; 7.3. відновлення та підвищення рівня бюджетної самостійності місцевих бюджетів; 7.4. підвищення мотивації до нарощування дохідної бази місцевих бюджетів; 7.5. здійснення управління бюджетними коштами в межах встановлених бюджетних призначень із забезпеченням їх ефективного та раціонального використання; 7.6. мінімізація ризиків ухилення від сплати податків, недопущення зростання податкового боргу до місцевих бюджетів, встановлення об'єктивних критеріїв при наданні податкових пільг органами місцевого самоврядування в умовах розширення прав щодо самостійного прийняття ними рішень; 7.7. покращення співпраці органів місцевого самоврядування та органів державної податкової служби з виконаних планових показників

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	дохідної частини місцевих бюджетів; 7.8. підвищення ролі та відповідальності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у розв'язанні актуальних проблем соціально-економічного розвитку територіальних громад і особливо тих, що зазнали негативного впливу у зв'язку із повномасштабною агресією РФ; 7.9. проведення раціональної та ефективної податково-бюджетної політики, дотримання фінансової дисципліни; 7.10. забезпечення своєчасної та у повному обсязі виплати заробітної плати та проведення розрахунків за спожиті енергоносії.
8. Розвиток туристичної сфери	8.1. розвиток культурно-пізнавального, лікувально-оздоровчого, промислового, “зеленого”, спортивного та інших видів туризму; 8.2. сприяння належному облаштуванню туристичних маршрутів та об'єктів туристичних відвідувань, їх цифровізації, створенню комфортних, безпечних, безбар'єрних умов для туристів; 8.3. промоція туристичного та культурного потенціалу, пам'яток області у тісній співпраці з туристичним бізнесом та закладами обслуговування; 8.4. формування і розвиток туристичних дестинацій як територій туристичної привабливості; 8.5. аналіз та систематизація культурної спадщини громади з особливою увагою до етнічних традицій, народних ремесел, фольклору та унікальних звичаїв, які можуть слугувати основою для створення туристичних етнокультурних маршрутів; 8.6. підготовка кваліфікованих спеціалістів у сфері туристичної індустрії та гостинності вищими закладами освіти (6 кафедр за напрямом навчання з туризму); 8.7. розвиток з урахуванням сучасних тенденцій туризму у світі, а також в умовах

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	поглиблення відносин між Україною та Європейським Союзом.
Екологічна та енергетична безпека	
1. Паливно-енергетичний комплекс та енергозбереження	1.1. введення в експлуатацію об'єктів альтернативної енергетики; 1.2. підвищення рівня енергоефективності будівель бюджетних установ. 1.3. збільшення потужності введених в експлуатацію об'єктів альтернативної енергетики, що виробляють електричну енергію; 1.4. збільшення потужності введених в експлуатацію об'єктів альтернативної енергетики, що виробляють теплову енергію; 1.5. збільшення кількості будівель бюджетних установ на яких впроваджено систему енергетичного моніторингу; 1.6. впровадження заходів з підвищення рівня енергоефективності будівель бюджетної сфери з використанням механізму енергосервісу.
2. Охорона навколишнього природного середовища	2.1. розбудова регіональної автоматизованої мережі спостережень за станом атмосферного повітря (планується здійснити відновлення та забезпечення роботи станцій аналізу якості повітря); 2.2. розчищення гирл малих річок області (планується проведення науково-дослідних робіт, у т. ч. щодо запровадження біомеліоративних робіт на поверхневих водних об'єктах Дніпропетровської області та упровадження біомеліоративних заходів); 2.3. збереження та відтворення біорізноманіття Дніпропетровської області, формування територіально-функціональної системи екологічної мережі (передбачається виготовлення проєктів землеустрою на встановлення меж територій природно-заповідного фонду та розробка проєктів створення (розширення), реконструкції та розвитку об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення);

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	2.4. реалізація заходів Регіонального плану управління відходами у Дніпропетровській області (забезпечення збирання, перевезення, відновлення та видалення відходів, в тому числі відходів від руйнувань та ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ). 2.5. дообладнання мережі спостережень 34 автоматизованими пунктами спостереження за станом атмосферного повітря (розвиток інформаційних мереж та автоматизація технологій отримання, обробки, й представлення даних щодо стану довкілля сприятиме залученню громадян до прийняття управлінських рішень, модернізації публічного управління, прозорості та відкритості діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері охорони навколишнього природного середовища); 2.6. зниження техногенного навантаження на водні об'єкти, поліпшення гідрологічних, фізико-хімічних та біологічних показників стану водних об'єктів Дніпропетровської області, поліпшення умов проживання мешканців; 2.7. збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, побудова стійкої природної системи – екологічної мережі, що сприятиме забезпеченню стабільності екосистем та охороні природних ресурсів; 2.8. впровадження єдиної системи управління відходами, яка враховує регіональні особливості та відповідає національним і міжнародним стандартам, мінімізація негативного впливу відходів на навколишнє природне середовище.
3. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій	3.1. реалізація державної політики у сфері цивільного захисту та пожежної безпеки, підвищення рівня захисту населення і території області від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру в мирний час; 3.2. забезпечення гарантованого рівня захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період,

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	накопичення засобів захисту. Створення умов щодо зберігання матеріальних цінностей; 3.3. створення регіонального матеріального резерву Дніпропетровської області; 3.4. виконання заходів, пов'язаних із накопиченням матеріальних цінностей, що залучаються до регіонального матеріального резерву Дніпропетровської області, підготовка відповідних річних графіків накопичення резервів; 3.5. поповнення резервів, використаних під час ліквідації надзвичайної ситуації, поновлення резервів при скінченні терміну придатності та інших випадків, що тягнуть за собою вихід з ладу обладнання та псування матеріальних цінностей, обслуговування резервів з метою підтримки працездатності обладнання; 3.6. розвиток та модернізація міського запасного пункту управління облдержадміністрації (переоснащення систем життєзабезпечення та системи зв'язку та оповіщення; 3.7. розвиток та оснащення обласних аварійно- та пожежно-рятувальних служб цивільного захисту сучасною аварійно-рятувальною та пожежною технікою і спеціальним обладнанням; відновлення (ремонт) техніки, яка постраждала під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій; 3.8. виконання заходів з утримання територіальної автоматизованої системи централізованого оповіщення населення про загрозу виникнення або виникнення НС (експлуатаційно-технічне обслуговування, оренда приміщень, вартість спожитої електроенергії, оренда каналів (ліній) зв'язку, витрати на демонтаж і вивезення обладнання та інші); 3.9. виконання заходів з реконструкції (модернізації) територіальної автоматизованої системи централізованого оповіщення населення про загрозу та виникнення НС;

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	3.10. утворення, будівництво, реконструкція, доукомплектування та забезпечення функціонування підрозділів місцевої пожежної охорони, центрів безпеки громадян; 3.11. забезпечення сталого функціонування об'єктів цивільного захисту області.
Забезпечення якісних умов життя	
1. Надання адміністративних послуг	Досягнення головної мети Програми тісно пов'язано з реалізацією чотирьох пріоритетних напрямів у сфері надання адміністративних послуг, серед яких: 1.1. забезпечення безперервності надання послуг у прифронтових районах. Організація роботи ЦНАП у громадах, що межують із зонами бойових дій, із урахуванням потреб мешканців, які перебувають у складних умовах; 1.2. розробка та впровадження механізмів ефективного обслуговування. Передбачає створення прозорих і зручних процедур для громадян та бізнесу, що дозволить суттєво знизити адміністративне навантаження; 1.3. посилення інституційної і фізично-організаційної спроможності єдиної мережі ЦНАП області; 1.4. забезпечення безбар'єрності для всіх груп населення. У ЦНАП буде інтегровано елементи фізичної доступності (зручні приміщення, пандуси, ліфти), інформаційної та цифрової відкритості (онлайн-послуги, адаптовані сайти), а також соціальної та громадянської рівності, що дозволить кожному мешканцю регіону безперешкодно реалізувати свої права; 1.5. впровадження моніторингу якості послуг. Запровадження дієвої системи оцінювання рівня роботи ЦНАП сприятиме підвищенню стандартів обслуговування та швидкому реагуванню на проблеми; 1.6. розвиток цифрових рішень єдиної мережі ЦНАП та впровадження нових електронних інструментів і налагодження

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	ефективної взаємодії з державними структурами; 1.7. розробка спеціалізованих моделей обслуговування. Особливу увагу буде приділено ветеранам, їхнім сім'ям, членам сімей загиблих Захисників і Захисниць України та внутрішньо переміщеним особам та створення індивідуально адаптованих форматів надання послуг для цих категорій громадян; 1.8. розвиток електронних сервісів та залучення населення до активного використання цифрових послуг, підвищення рівня обізнаності та навичок роботи з ними; 1.9. популяризація інновацій у роботі ЦНАП та впровадження нових рішень для формування позитивного іміджу державних сервісів і підвищення довіри до влади.
2. Зайнятість населення та ринок праці	2.1. реалізація державної політики у сфері зайнятості населення, сприяння громадянам у підборі відповідної роботи та надання послуг роботодавцям з добору працівників; 2.2. організація проведення суспільно-корисних, громадських та інших робіт тимчасового характеру; 2.3. розширення сфери застосування праці та стимулювання зацікавленості роботодавців у створенні нових робочих місць; 2.4. організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації безробітних з урахуванням поточної та перспективної потреб ринку праці; 2.5. підвищення конкурентоспроможності на ринку праці осіб шляхом отримання ваучера для проходження перепідготовки за робітничою професією; підготовки за спеціальністю для здобуття ступеня магістра на основі ступеня бакалавра або магістра, здобутих за іншою спеціальністю; підготовки на наступному рівні освіти; спеціалізації та підвищення кваліфікації за професіями і спеціальностями; 2.6. проведення професійної орієнтації населення;

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	2.7. додаткове сприяння у працевлаштуванні окремих категорій громадян, які неконкурентоспроможні на ринку праці.
3. Доходи населення та заробітна плата	3.1. виконання роботодавцями умов колективних договорів, регіональної та галузевих угод у частині оплати праці, недопущення необґрунтованого зменшення заробітної плати; 3.2. поступове погашення заборгованості із виплати заробітної плати за рахунок посилення ефективності роботи обласних, міських та районних комісій з питань погашення заборгованості із виплати заробітної плати, пенсій, стипендій та інших соціальних виплат для забезпечення податкових та інших бюджетних надходжень, страхових внесків до Пенсійного фонду України та запобігання випадкам неплатоспроможності; 3.3. забезпечення контролю за своєчасною і не нижчою за визначений державою мінімальний розмір оплатою праці; 3.4. легалізація заробітної плати шляхом активної інформаційно-роз'яснювальної роботи серед населення і роботодавців щодо негативних наслідків виплати тіньової заробітної плати.
4. Пенсійне забезпечення та соціальне страхування	Забезпечення: 4.1. призначення, перерахунків та виплати пенсій відповідно до підвищених соціальних стандартів для осіб, які втратили працездатність, згідно із Законом України про Державний бюджет на відповідний рік; 4.2. у повному обсязі поточного надходження коштів до бюджету Пенсійного фонду України та фінансування витрат на виплату пенсій і допомоги; 4.3. постійного контролю за дотриманням пенсійного законодавства, цільовим використанням коштів Пенсійного фонду України; 4.5. забезпечення роз'яснення державної політики у сфері пенсійного забезпечення,

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	нарахування та сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, висвітлення діяльності Головного управління Пенсійного фонду України в Дніпропетровській області у медіа, на інформаційній сторінці вебпорталу Головного управління Пенсійного фонду України в Дніпропетровській області, соціальних мережах та інших місцях загального доступу; 4.6. спільної роботи з органами Державної виконавчої служби щодо погашення заборгованості перед Пенсійним фондом України.
5. Соціальний захист населення	Забезпечення: 5.1. контроль за призначенням та виплатою пенсій громадянам у порядку і розмірах, визначених законодавством; 5.2. надання соціальних послуг особам похилого віку та особам з інвалідністю, які за станом здоров'я потребують допомоги; 5.3. надання матеріальної допомоги найбільш вразливим верствам населення на підставі рішень відповідних комісій з питань надання допомоги окремим категоріям населення, створених місцевими органами виконавчої влади; 5.4. установа щомісячної обласної стипендії особам, яким виповнилося 100 і більше років; 5.5. проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи для внутрішньо переміщених осіб стосовно змін законодавства щодо забезпечення їхніх прав і свобод. Забезпечення: 5.6. проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи стосовно права на окремі види державних соціальних допомог сім'ям, в яких народилися діти; 5.7. своєчасності нарахування та проведення виплати допомог сім'ям з дітьми, особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю, малозабезпеченим сім'ям;

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	5.8. своєчасною грошовою підтримкою сімей, в яких виховуються діти, шляхом призначення та виплати допомоги при народженні дитини з урахуванням осіб, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та територій, прилеглих до зони проведення воєнних (бойових) дій, та родин, в яких народилася дитина за кордоном, і вони продовжують там перебувати; 5.9. грошової компенсації “пакунок малюка”, 5.10. призначення, перерахунків та виплати житлової субсидії, 5.11. своєчасності нарахування та виплати компенсацій та допомог громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; 5.12. своєчасності нарахування та виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та територій, прилеглих до зони проведення воєнних (бойових) дій; 5.13. проведення інформаційно-роз’яснювальної роботи для внутрішньо переміщених осіб стосовно змін законодавства щодо забезпечення їхніх прав і свобод.
6. Ветеранська політика	Забезпечення: 6.1. впровадження професійної, фізкультурно-спортивної, соціальної та психологічної реабілітації при переході від військової служби до цивільного життя; 6.2. підтримки утворення ветеранських просторів на регіональному та місцевому рівні; 6.3. запровадження діяльності фахівців із супроводу ветеранів/ветеранок спрямованої на підтримку суб’єктів системи переходу; 6.4. спрощення механізмів доступу ветеранів/ветеранок до неформальної освіти, а також послуг, які надаються фахівцями, що працюють з молоддю та ветеранами/ветеранками; 6.5. підтримки дітей ветеранів/ветеранок у

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	здобутті за їх бажанням певних рівнів освіти; 6.6. встановлення статусів ветеранів, видача посвідчень та інших документів, а також координація роботи в регіонах; 6.7. популяризації ветеранського руху та формування позитивного образу ветерана у суспільстві шляхом здійснення заходів з поширення інформації про подвиги ветеранів/ветеранок, проявлені під час захисту суверенітету та територіальної цілісності України; 6.8. залучення ветеранів/ветеранок до організації та реалізації заходів, спрямованих на національно-патріотичне виховання, військово-патріотичне виховання, громадянську освіту; 6.9. створення умов для системної роботи з метою покращення якості життя ветеранів та їхніх родин; 6.10. впровадження, розвитку та популяризації проєкту для ветеранів #ТитаниUA.
7. Розвиток житлово-комунального господарства	7.1. відновлення систем водо-, теплопостачання в громадах області, які постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації; 7.2. забезпечення населення надійним та якісним водо-, теплопостачанням та водовідведенням; 7.3. упровадження енергозберігаючих заходів на підприємствах житлово-комунального господарства області; 7.4. ремонт об'єктів житлового господарства; 7.5. забезпечення якісною питною водою всіх без винятку населених пунктів області, ремонт та розширення мережі існуючих водопроводів; 7.6. благоустрій та реалізація інфраструктурних проєктів, спрямованих на поліпшення екологічної ситуації в населених пунктах області, та створення максимального рівня комфорту та затишку для мешканців області.

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
8. Розвиток інфраструктури регіону, благоустрій територій	8.1. поліпшення стану автомобільних доріг загального користування місцевого значення; 8.2. поліпшення стану доріг області; 8.3. утримання штучних споруд та інших об'єктів дорожньої та транспортної інфраструктури; 8.4. утеплення фасадів, що становлять складову частину житлових будинків, термомодернізація будинків; 8.5. надання та обслуговування довгострокових кредитів молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам на будівництво/реконструкцію/придбання житла; 8.6. надання та обслуговування довгострокових кредитів індивідуальним забудовникам житла на селі.
9. Транспорт, транспортна інфраструктура	9.1. реалізація основних напрямів розвитку галузей автомобільного транспорту, міського електротранспорту, залізничного та річкового транспорту на території області; 9.2. створення конкурентного середовища; 9.3. здійснення дослідження ринку пасажирських перевезень та вивчення попиту населення в Дніпропетровській області на приміських та міжміських автобусних маршрутах загального користування, що не виходять за межі території Дніпропетровської області (внутрішньообласні маршрути); 9.4. оптимізація мережі автобусних маршрутів загального користування; 9.5. визначення відповідними організаторами перевезень обов'язкових та додаткових умов конкурсів з перевезення пасажирів на внутрішньообласних автобусних маршрутах загального користування, 9.7. встановлення вимог щодо забезпечення роботи на об'єкті конкурсу, який включає міські та приміські маршрути загального користування, автобусів, пристосованих для перевезення осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	населення, в кількості до 70% загальної кількості автобусів на міських автобусних маршрутах загального користування та до 50% на приміських; 9.8. оновлення і модернізація транспортних засобів, що здійснюють міські перевезення пасажирів, відповідно до планів роботи міських рад; 9.9. створення безбар'єрного простору в містах та забезпечення безперешкодного доступу до громадського транспорту осіб з особливими потребами; 9.10. оновлення матеріально-технічної бази підприємств усіх форм власності та рухомого складу всіх видів транспорту; 9.11. підвищення рівня безпеки перевезень пасажирів; 9.12. забезпечення виконання соціально значущих перевезень; 9.13. продовження впровадження системи GPS-моніторингу за здійсненням автотранспортних пасажирських перевезень; 9.14. здійснення заходів з проведення перевірок щодо виконання умов договорів, укладених управлінням транспорту обласної державної адміністрації та автомобільними перевізниками з організації перевезень пасажирів на автобусних маршрутах загального користування що проходять територією двох або більше територіальних громад та не виходять за межі території області.
10. Зв'язок, цифровий розвиток та цифровізація	Управління та оцінка: 10.1. оцінювання рівня цифрового розвитку районів, міст та територіальних громад; 10.2. інвентаризація всіх інформаційних та програмно-технічних ресурсів в органах влади; 10.3. розробка нормативно-правових та технічних документів для стандартизації процесів. Освіта та розвиток компетенцій: 10.4. організація навчання для фахівців з

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	питань цифрових навичок та кібергігієни; 10.5. залучення населення до використання цифрових технологій та підвищення їхньої цифрової грамотності; 10.6. проведення науково-практичних конференцій та семінарів для обміну досвідом. Впровадження цифрових сервісів: 10.7. модернізація та забезпечення безперебійної роботи системи електронного документообігу; 10.8. реалізація пілотних проєктів із впровадження електронних сервісів у місцевих органах влади; 10.9. запровадження проєктів е-демократії (е-петиції, е-звернення) та використання відкритих даних; 10.10. розвиток проєктів із застосуванням штучного інтелекту та робототехніки. Розвиток інфраструктури та кібербезпека: 10.11. розширення доступу до широкосмугового Інтернету в сільській місцевості; 10.12. розвиток регіонального дата-центру Дніпропетровської області; 10.13. створення та супровід комплексних систем захисту інформації; 10.14. проведення практичних навчань з кібербезпеки; 10.15. підтримка безперебійного функціонування існуючих інформаційних систем та телекомунікаційних сервісів; 10.16. придбання необхідного обладнання та ліцензійного програмного забезпечення. 10.17. розвиток електронно-комунікаційного середовища та цифрової інфраструктури; 10.18. забезпечення доступу громадян і бізнесу до якісних та зручних публічних послуг; 10.19. формування безпечного інформаційного середовища; 10.20. підвищення цифрових навичок населення; 10.21. інтеграція регіону в сучасне цифрове

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	суспільство та впровадження європейських норм і стандартів.
11. Розвиток інформаційного простору	Забезпечення: 11.1. інформаційно-роз'яснювальної роботи про військово-політичну ситуацію в країні та заходи безпеки щодо попередження терористичної загрози; 10.2. висвітлення важливих подій в Україні та Дніпропетровській області в умовах воєнного стану; 10.3. інформування населення про роботу критичної інфраструктури, об'єктів життєзабезпечення тощо в умовах воєнного стану; 10.4. оприлюднення інформаційних матеріалів про гуманітарну ситуацію в Дніпропетровській області (зокрема, про роботу органів державної влади з внутрішньо переміщеними особами, пораненими військовими, родинами захисників, евакуацію людей тощо); 10.5. інформування населення про соціальну підтримку мешканців Дніпропетровської області та тимчасово переміщених осіб, які знаходяться на території регіону; 10.7. інформування населення щодо основних напрямів державної політики та діяльності Дніпропетровської обласної військової адміністрації в реаліях воєнного часу; 10.8. оприлюднення інформаційних матеріалів про воєнну та безпекову ситуацію, суспільно-політичні, економічні, соціальні, культурні, спортивні та інші події, що відбуваються в державі та Дніпропетровській області; 10.9. інформування населення щодо соціально-економічної ситуації в Дніпропетровській області в умовах воєнного стану; 10.10. оперативне висвітлення незапланованих подій (воєнні дії, надзвичайні

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	пригоди, аварії, стихійні лиха, епідемії тощо) та реагування на них з боку влади; 10.11. оприлюднення офіційної інформації про події в Україні та Дніпропетровській області з метою протидії ІПСО агресора; сприяння: 10.12. реалізації державної інформаційної політики на території області через розміщення інформації на сайті обласної державної адміністрації, розсилку на всі інтернет-видання регіону, електронні та друковані медіа; 10.13. проведенню брифінгів із керівництвом обласної державної адміністрації та її структурних підрозділів щодо пріоритетних питань державної політики та актуальних питань сьогодення; 10.14. організації роботи щодо участі представників обласної державної адміністрації в програмах місцевих телеканалів.
Розвиток людського потенціалу	
1. Демографічно-ресурсний розвиток	1.1. проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи стосовно права на окремі види державної допомоги сім'ям, в яких народилися діти; 1.2. надання послуги “муніципальна няня” та натуральної допомоги “пакунок малюка”; 1.3. виплати компенсацій та допомоги громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; 1.4. надання одноразової допомоги сім'ям, в яких народилася трійня (або більше дітей); 1.5. підтримка багатодітних сімей.
2. Освіта	2.1. задоволення потреб регіонального ринку праці у кваліфікованих кадрах; 2.2. впровадження елементів дуальної форми навчання в освітньому процесі закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти; 2.3. участь закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	освіти у реалізації публічного інвестиційного проекту “Модернізація майстерень і лабораторій закладів професійної та фахової передвищої освіти, забезпечення енергоефективності, безпеки та інклюзивності освітнього простору”, зокрема створення навчально-практичних центрів; 2.4. продовження освітнього процесу в створених навчально-практичних центрах сучасної професійної освіти на базі закладів професійної (професійно-технічної) освіти; 2.5. сприяння впровадженню науково-технічних розробок у базових галузях промисловості; 2.6. проведення в області інтерактивних заходів, присвячених популяризації науки; 2.7. розвиток учнівського та студентського самоврядування шляхом залучення молоді до участі в управлінні закладами освіти; 2.8. створення умов для реалізації інклюзивного навчання у закладах освіти, системного кваліфікованого психолого-педагогічного супроводу та корекційно-розвиткових занять для дітей з інвалідністю та їх батьків; 2.9. створення відкритого доступу до навчальних ресурсів, застосування нових технологій, реалізації освітніх проєктів та ініціатив, проведення навчальних занять шляхом використання різних форм та технологій дистанційного навчання, дієвої системи дистанційного навчання, здійснення на її основі ефективного впровадження й використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітній діяльності; 2.10. удосконалення регіональної системи підтримки обдарованих дітей, молоді, науковців; 2.11. осучаснення системи підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних працівників, перепідготовки керівників освітніх установ відповідно до вимог часу; 2.12. здійснення комплексу технічних заходів щодо пожежної та техногенної безпеки,

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	охорони праці та санітарно-епідеміологічного благополуччя закладів освіти області; 2.13. створення безпечного освітнього середовища та сучасної матеріально-технічної бази закладів освіти, реалізація заходів, спрямованих на забезпечення інформатизації освіти, створення, підготовки, облаштування та введення в облік фонду захисних споруд найпростіших укриттів у відповідності до чинних стандартів, правил та норм, з огляду на наявну загрозу життю і здоров'ю учасників освітнього процесу внаслідок збройної агресії російської федерації та оголошення в Україні воєнного стану; 2.14. підвищення соціального статусу педагогічних та науково-педагогічних працівників, проведення для працівників навчально-методичних семінарів, науково-практичних конференцій, тренінгів з питань використання інформаційно-комунікативних технологій в освітній діяльності тощо.
3. Охорона здоров'я	3.1. забезпечення належної та рівної фізичної доступності первинної медичної допомоги за рахунок розвитку мережі амбулаторій, поліпшення якості медичної допомоги на первинному рівні шляхом повноти здійснення скринінгових досліджень; 3.2. забезпечення функціонування спроможної мережі закладів охорони здоров'я, які будуть гарантувати охоплення населення ефективним, доступним та безоплатним медичним обслуговуванням та спрямування до них першочергових ресурсів, які дозволять стало функціонувати системі та забезпечити її розвиток; 3.3. розширення мережі реабілітаційних центрів; 3.4. розвиток послуг з психічного здоров'я; 3.5. впровадження нових механізмів надання населенню області медичних послуг у рамках реалізації Закону України "Про державні

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	фінансові гарантії медичного обслуговування населення”; 3.6. розроблення програмних заходів для забезпечення фінансування медичних послуг понад обсяг, передбачений програмою медичних гарантій обслуговування населення; 3.7. розвиток медичної допомоги пацієнтам з орфаними захворюваннями; 3.8. забезпечення умов безпечного материнства, здорового дитинства та збереження репродуктивного здоров’я населення області; 3.9. запобігання та лікування серцево-судинних та судинно-мозкових хвороб; 3.10. здійснення заходів з розвитку донорства крові та її компонентів; 3.11. забезпечення стратегічного керівництва у сфері громадського здоров’я; 3.12. забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, допомоги та лікування ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД; 3.13. вдосконалення системи охорони здоров’я області щодо викликів, пов’язаних з пандеміями; 3.14. охоплення дітей щепленнями проти вакцинованих інфекцій.
4. Підтримка сім’ї, дітей та молоді	Залучення молоді до громадського життя: 4.1. розвиток та підтримка молодіжних рад, громадських організацій і ініціативних груп; 4.2. забезпечення участі молоді у процесах прийняття рішень на регіональному та місцевому рівнях; 4.3. розвиток волонтерських програм, спрямованих на відбудову та розвиток громад; 4.4. підготовка та підвищення кваліфікації фахівців, які працюють з молоддю (програма “Молодіжний працівник” та інші). Утвердження української національної та громадянської ідентичності: 4.5. проведення культурно-освітніх заходів, спрямованих на розвиток української національної та громадянської ідентичності;

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	4.6. створення та підтримка діяльності центрів утвердження української національної та громадянської ідентичності в громадах; 4.7. підтримка ініціатив та проєктів із популяризації української історії, мови та культури серед молоді; 4.8. формування патріотичних цінностей через військово-патріотичне виховання, громадянську освіту та діяльність молодіжних організацій; 4.9. залучення молоді з деокупованих територій та ВПО до ініціатив, що сприяють єдності та консолідації суспільства; 4.10. організація та проведення конкурсів для інститутів громадянського суспільства щодо програм у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності з наданням фінансової підтримки. Сприяння здоровому способу життя та добробуту молоді: 4.11. програми профілактики шкідливих звичок; 4.12. ініціативи з підтримки психічного здоров'я молодих людей; 4.13. створення безпечних і доступних умов для фізичної активності. Розвиток молодіжної інфраструктури: 4.14. створення та модернізація мережі молодіжних центрів, просторів і хабів на базі закладів культури, освіти та інших приміщень; 4.15. забезпечення їх функціонування відповідно до потреб молоді.
5. Захист прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування	5.1. своєчасне виявлення та облік дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, надання у визначений законодавством строк таким дітям статусу дитини-сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування; 5.2. усиновлення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; влаштування дітей під опіку (піклування); родинних груп дітей-сиріт та дітей, позбавлених

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	батьківського піклування, до прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу; 5.3. влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, до форми, наближеної до сімейної, а саме до малих групових будинків; 5.4. організація заходів до Дня захисту дітей, Дня усиновлення з метою підтримки та розвитку національного усиновлення, сімейних форм виховання.
6. Культура	6.1. забезпечення населення якісними і доступними культурними послугами; 6.2. формування оптимальної та інклюзивної мережі закладів культури, яка задовольнятиме потреби різних груп населення; 6.3. проведення капітальних/поточних ремонтів, реконструкцій будівель мережі закладів культури, створення безпечних, безбар'єрних умов для відвідувачів; 6.4. цифровізація музейних і бібліотечних фондів з розміщенням оцифрованих даних у відкритому доступі, зокрема через QR-код; 6.5. сприяння розвитку віртуального мистецтва; 6.6. здійснення заходів з охорони та збереження культурної спадщини; 6.7. популяризація елементів нематеріальної культурної спадщини у списках ЮНЕСКО ("Петриківський декоративний живопис як феномен української орнаментальної народної творчості" та "Козацькі пісні Дніпропетровщини"); 6.8. впровадження стандартів української мови та вимог до рівня володіння нею для поступового формування єдиного мовно-інформаційного простору. 6.9. проведення сучасних виставок музейних експонатів, театралізованих та музичних інтерактивних музейних виставок для цільових аудиторій; 6.10. придбання сучасних музичних

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	інструментів та оновлення наявних інструментів та звукової апаратури, пошиття костюмів для творчих колективів закладів культури; 6.11. створення сучасного іміджу закладів культури обласного підпорядкування шляхом виконання капітального ремонту та реконструкції; 6.12. оцифрування видань рідкісного краєзнавчого фонду; 6.13. проведення інвентаризації пам'яток культурної спадщини, виготовлення документів на об'єкти культурної спадщини; 6.14. проведення заходів з популяризації нематеріальної культурної спадщини в Україні та за її межами; 6.15. виготовлення україномовного культурного продукту (аудіо-, відеоролики, документальні, навчальні, науково-популярні фільми, інформаційні сюжети).
7. Фізичне виховання та спорт	7.1. розвиток масового спорту: реалізація проєктів “Активні парки – локації здорової України”, підтримка фізкультурно-спортивних клубів у громадах, залучення школярів до рухової активності через всеукраїнські спортивні шкільні ліги. 7.2. адаптивний спорт і реабілітація: підтримка програм соціальної та спортивної реабілітації ветеранів війни, дітей та осіб з інвалідністю. 7.3. резервний спорт: підтримка ДЮСШ, формування резерву збірних команд, забезпечення участі спортсменів області у всеукраїнських та міжнародних змаганнях. 7.4. спорт вищих досягнень: робота Центру олімпійської підготовки, Школи вищої спортивної майстерності, створення сучасної науково-методичної та медичної бази для підготовки спортсменів. 7.5. інфраструктура: модернізація, реконструкція, капітальний ремонт і будівництво спортивних споруд із дотриманням вимог

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	безбар'єрності та безпеки. 7.6. цифровізація: розвиток електронного реєстру спортивних споруд, впровадження цифрових інструментів обліку та аналітики у сфері спорту. 7.7. євроінтеграція: наближення стандартів спорту до європейських практик, участь у міжнародних змаганнях і проектах; 7.8. підвищення рівня охоплення населення руховою активністю; 7.9. надання якісних фізкультурно-спортивних послуг спортивними клубами та фізкультурно-оздоровчими закладами, які функціонуватимуть відповідно до встановлених стандартів; 7.10. створення розгалуженої мережі спортивних споруд, які відповідають стандартам; 7.11. кількість спортсменів області, які входять до національних збірних команд з олімпійських та неолімпійських видів спорту; 7.12. поліпшення результатів виступів спортсменів області на всеукраїнських та міжнародних змаганнях; 7.13. досягнення високих результатів провідних спортсменів області у XXXIV Олімпійських та XVIII Паралімпійських іграх в Лос-Анджелесі (США).
Інноваційний розвиток регіону на основі смарт-спеціалізації	
1. Науково-технічна та інноваційна діяльність	1.1. сприяння впровадженню науково-технічних розробок у базових галузях промисловості; 1.2. проведення в області науково-практичних конференцій, інтерактивних заходів, присвячених популяризації науки; 1.3. сприяння впровадженню науково-технічних розробок у промисловість; 1.4. співпраця з міжнародними фондами, організаціями дослідницького напрямку щодо розвитку науки та запроваджень інноваційних технологій у закладах вищої освіти.
2. Розвиток громад	2.1. запровадження сучасної управлінської культури на рівні європейських стандартів;

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	2.2. здійснення методично-консультативного супроводу діяльності територіальних громад у зв'язку зі зміною адміністративно-територіального устрою; 2.3. створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для забезпечення розвитку територіальних громад; 2.4. підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування, проведення виїзних семінарів, нарад, круглих столів тощо; 2.5. сприяння громадським організаціям та залучення територіальних громад до реалізації проєктів (програм), які фінансуються за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги, що надається країнами-донорами та міжнародними організаціями; 2.6. залучення територіальних громад до розробки програм з комплексного розвитку територій, що реалізовуватимуться за кошти обласного і державного бюджетів та міжнародної технічної допомоги; 2.7. надання консультативно-методичної допомоги органам місцевого самоврядування та їх посадовим особам щодо виконання ними делегованих повноважень органів виконавчої влади та забезпечення дотримання вимог законодавства; 2.8. сприяння залученню вітчизняних та зарубіжних інвесторів для реалізації інвестиційних проєктів на території громад; 2.9. методичний супровід утворення та розвитку у територіальних громадах старостинських округів, затвердження старост; 2.10. сприяння зовнішньоекономічним зв'язкам територіальних громад, укладенню угод про дружбу та співробітництво між територіальними громадами Дніпропетровської області та іноземними муніципалітетами з метою обміну досвідом у галузі економіки, культури, освіти, спорту, туризму, розвитку місцевого самоврядування тощо; 2.11. розповсюдження знань, успішних

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
	методик шляхом залучення представників територіальних громад до участі у роботі семінарів, нарад, зустрічей тощо; 2.12. розповсюдження інформаційних матеріалів серед представників територіальних громад.

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Дніпропетровської області на 2026 рік (далі – Програма) є документом державного планування місцевого рівня.

Програмою окреслені цілі, основні завдання та заходи економічного, соціального та культурного розвитку регіону на короткостроковий період з урахуванням загально державних реформ.

Основою Програми являється людиноцентричний підхід, оскільки розвиток людського капіталу є підґрунтям зростання регіональної економіки та зміцнення конкурентних позицій регіону як в країні, так і світу.

Законодавчою основою для розроблення Програми з урахуванням запровадження воєнного стану відповідно до Указу Президента України від 24.02.2022 № 64 “Про введення воєнного стану в Україні”, згідно із статтею 143 Конституції України, на підставі законів України “Про місцеві державні адміністрації”, “Про місцеве самоврядування в Україні”, “Про засади державної регіональної політики”, “Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України”, “Про стратегічну екологічну оцінку”, “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій”, постанови Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 року № 621 “Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проектів Бюджетної декларації та державного бюджету” (із змінами), постанови Кабінету Міністрів України від 28.06.2024 № 780 “Про схвалення основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2025 – 2027 роки”.

При підготовці Програми враховані завдання інших документів державного планування, а саме:

Цілей сталого розвитку України до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019;

Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695 (в редакції постановою Кабінету Міністрів України від 13.08.2024 № 940) ;

Стратегії регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року в новій редакції, затвердженої рішенням Дніпропетровської обласної ради від 07.08.2020 № 624-24/VII;

Закону України “Про засади державної регіональної політики” (із змінами);

Закону України “Про індустриальні парки” (із змінами);

Стратегії розвитку індустріальних парків на 2023 – 2030 роки, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.02.2023 № 176-р;
 Національної економічної стратегії на період до 2030 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179 (із змінами).

Таблиця 3. Перелік регіональних цільових програм, які передбачається фінансувати у 2026 році (за напрямками)

№ з/п	Назва програми (рішення Дніпропетровської обласної ради, дата, №), замовник, співзамовник	Термін дії програми, роки	Мета програми (згідно з відповідними рішеннями обласної ради)
Екологічні програми			
1.	Програма створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у Дніпропетровській області на 2023 – 2027 роки (від 14.10.2022 №215-13/VIII, від 03.02.2023 №261-15/VIII, від 28.04.2023 №283-16/VIII, від 08.12.2023 №341-18/VIII, від 13.12.2024 №451-23/VIII, від 24.02.2025 №481-24/VIII, від 28.08.2025 №518-26/VIII) <i>Департамент цивільного захисту облдержадміністрації</i>	2023 – 2027	Забезпечення здійснення заходів, спрямованих на запобігання і ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій та надання термінової допомоги постраждалому населенню; здійснення заходів щодо створення, оновлення запасів матеріальних цінностей у регіональному матеріальному резерві, призначених для невідкладного їх залучення у необхідних (визначених) обсягах у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій; забезпечення можливості реального та ефективного функціонування Єдиної державної системи запобігання та реагування на надзвичайні ситуації з найменшими фінансовими витратами
2.	Регіональна цільова програма захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, забезпечення пожежної безпеки Дніпропетровської області на 2021 – 2028 роки (від 26.02.2021 №27-4/VIII, від 28.07.2022 №195-12/VIII, від 03.02.2023 №260-15/VIII, від 28.04.2023 №278-16/VIII, від 28.07.2023 №315-17/VIII, від 08.12.2023 №342-18/VIII, від 13.03.2024 №383-19/VIII, від 21.06.2024 №404-20/VIII, від 27.09.2024 №435-21/VIII, від 13.12.2024 №450-23/VIII, від 24.02.2025 №480-24/VIII,	2021 – 2028	Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру в мирний час і в особливий період, запобігання виникненню можливих надзвичайних ситуацій і мінімізація їх наслідків

№ з/п	Назва програми (рішення Дніпропетровської обласної ради, дата, №), замовник, співзамовник	Термін дії програми, роки	Мета програми (згідно з відповідними рішеннями обласної ради)
	від 07.05.2025 №483-25/VIII) (проект продовження терміну дії до 2028 року) <i>Департамент цивільного захисту облдержадміністрації</i>		
3.	Регіональна Програма з локалізації та ліквідації амброзії полинолистості та інших карантинних організмів на території Дніпропетровської області протягом 2012 – 2026 років (від 23.03.2012 №259-12/VI, від 15.03.2013 №420-18/VI, від 08.11.2013 №485-21/VI, від 21.10.2015 №693-34/VI, від 25.11.2022 №243-14/VIII) <i>Департамент економічного розвитку облдержадміністрації</i>	2012 – 2026	Проведення комплексу заходів із локалізації та ліквідації вогнищ карантинного бур'яну – амброзії полинолистості на території Дніпропетровської області, зменшення кількості випадків захворювання на алергію серед населення, пов'язаних з цвітінням амброзії, підвищення ефективності виробництва сільськогосподарської продукції, посилення уваги широких верств населення та громадськості до існуючої проблеми шляхом популяризації знань та роз'яснень щодо шкідливості бур'яну-алергену, приведення в належний фітосанітарний, екологічний та естетичний стан території області, забезпечення контролю за виконанням заходів проти карантинного бур'яну підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності, посадовими особами та громадянами
4.	Дніпропетровська обласна комплексна програма (стратегія) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки (від 21.10.2015 №680-34/VI, від 15.06.2016 №57-4/VII, від 02.12.2016 №132-7/VII, від 24.03.2017 №174-8/VII, від 14.07.2017 №198-9/VII, від 11.10.2017 №241-10/VII, від 01.12.2017 №282-11/VII, від 16.03.2018 №316-12/VII, від 16.03.2018 №317-12/VII, від 22.06.2018 №357-13/VII, від 19.10.2018 №380-14/VII, від 07.12.2018 №410-15/VII, від 07.12.2018 №411-15/VII, від 22.02.2019 №452-16/VII,	2016 – 2028	Створення екологічно безпечних та комфортних умов для життя населення Дніпропетровської області шляхом зменшення антропогенного навантаження й відновлення довкілля за рахунок упровадження інноваційних технологій виробництва, зменшення викидів парникових газів та підвищення рівня екологічної культури і свідомості суспільства

№ з/п	Назва програми (рішення Дніпропетровської обласної ради, дата, №), замовник, співзамовник	Термін дії програми, роки	Мета програми (згідно з відповідними рішеннями обласної ради)
	від 22.02.2019 №451-16/VII, від 16.08.2019 №476-17/VII, від 25.10.2019 №510-18/VII, від 13.12.2019 №544-20/VII, від 14.02.2020 №561-21/VII, від 27.03.2020 №583-22/VII, від 05.06.2020 №604-23/VII, від 26.02.2021 №32-4/VIII, від 05.11.2021 №124-8/VIII, від 28.04.2023 №280-16/VIII, від 08.12.2023 №350-18/VIII, від 27.09.2024 №437-21/VIII, від 13.12.2024 №455-23/VIII) (проект продовження терміну дії до 2028 року) <i>Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації</i>		
Розвиток реального сектору (економічні програми)			
5.	Програма створення та ведення містобудівного кадастру Дніпропетровської області на 2013 – 2027 роки (від 15.03.2013 №421-18/VI, від 05.12.2014 №593-28/VI, від 02.12.2016 №130-7/VII, від 14.07.2017 №205-9/VII, від 16.08.2019 №482-17/VII, від 03.02.2023 №263-15/VIII) <i>Управління містобудування та архітектури облдержадміністрації</i>	2013 – 2027	Розроблення та впровадження геоінформаційної автоматизованої системи містобудівного кадастру області, ефективне використання територій земельних ресурсів, забезпечення суб'єктів містобудівної та інвестиційної діяльності актуальною комплексною, достовірною інформацією, що має юридичну силу, про чинні на території Дніпропетровської області містобудівні регламенти, про містобудівну цінність різних територій, їх фактичний стан і використання, а також про зміни об'єктів нерухомості під час містобудівної та інвестиційної діяльності
6.	Програма термомодернізації об'єктів комунальної сфери у Дніпропетровській області на 2015 – 2038 роки (від 23.01.2015 №610-29/VI) <i>Дніпропетровська обласна рада, управління паливно-енергетичного комплексу та енергозбереження облдержадміністрації</i>	2015 – 2038	Підвищення рівня енергоефективності та енергозбереження об'єктів комунального сектору шляхом зниження теплових витрат

№ з/п	Назва програми (рішення Дніпропетровської обласної ради, дата, №), замовник, співзамовник	Термін дії програми, роки	Мета програми (згідно з відповідними рішеннями обласної ради)
7.	Програма впровадження державної політики органами виконавчої влади у Дніпропетровській області на 2016 – 2028 роки (від 19.02.2016 №15-2/VII, від 25.03.2016 №35-03/VII, від 02.12.2016 №137-7/VII, від 22.02.2019 №445-16/VII, від 26.02.2021 №30-4/VIII, від 13.05.2022 №181-11/VIII, від 14.10.2022 №220-13/VIII, від 28.04.2023 №273-16/VIII, від 08.12.2023 №351-18/VIII, від 13.03.2024 №387-19/VIII, від 07.05.2025 №503-25/VIII, від 28.08.2025 №526-26/VIII) <i>Департамент фінансів облдержадміністрації</i>	2016 – 2028	Поетапна побудова нової управлінської моделі та створення оптимальної, ефективної і стабільної системи органів влади в сучасних умовах
8.	Програма розвитку міжнародного співробітництва, євроінтеграційних процесів та формування позитивного іміджу Дніпропетровської області на 2021 – 2030 роки (від 26.02.2021 №26-4/VIII) (проект продовження терміну дії до 2030 року) <i>Управління зовнішньоекономічної діяльності облдержадміністрації, управління протокольних та масових заходів облдержадміністрації, департамент економічного розвитку облдержадміністрації</i>	2021 – 2030	Сприяння формуванню позитивного міжнародного іміджу Дніпропетровської області, нарощуванню експортного потенціалу, активізації роботи із залучення прямих іноземних інвестицій, грантової допомоги міжнародних фінансових організацій в економіку області з метою забезпечення позитивної динаміки соціально-економічного та культурного розвитку регіону тощо. Дотримання стратегічного курсу на європейську інтеграцію; забезпечення протокольних вимог щодо додержання загальноприйнятих міжнародних норм, правил, традицій організації офіційних заходів, удосконалення й оптимізації порядку проведення у Дніпропетровській області протокольних, церемоніальних та культурно-масових заходів на регіональному і міжрегіональному рівнях за участю голови облдержадміністрації, керівництва Дніпропетровської області; сприяння формуванню внутрішньополітичного іміджу регіону як засобу налагодження діалогу, зворотного зв'язку з

№ з/п	Назва програми (рішення Дніпропетровської обласної ради, дата, №), замовник, співзамовник	Термін дії програми, роки	Мета програми (згідно з відповідними рішеннями обласної ради)
			населенням, залучення його у свою діяльність, підвищення рівня соціального самопочуття громадськості
9.	Програма розвитку малого та середнього підприємництва в Дніпропетровській області на 2025 – 2026 роки (від 13.12.2024 №459-23/VIII) <i>Департамент економічного розвитку облдержадміністрації</i>	2025 – 2026	Створення сприятливих умов для активізації підприємницької діяльності, зростання інвестиційної та інноваційної активності суб'єктів господарювання, забезпечення зайнятості населення, підвищення рівня конкурентоспроможності малого і середнього підприємництва, що забезпечить соціально-економічний розвиток області, підвищить рівень життя населення
10.	Програма розвитку й підтримки сфери надання адміністративних послуг у Дніпропетровській області на 2024 – 2026 роки (від 08.12.2023 №336-18/VIII, від 27.09.2024 №432-21/VIII, від 13.12.2024 №453-23/VIII, від 07.05.2025 №507-25/VIII) <i>Департамент цифрової трансформації, інформаційних технологій та електронного урядування облдержадміністрації</i>	2024 – 2026	Застосування комплексного підходу до реалізації пріоритетних напрямів розвитку сфери надання адміністративних послуг, а також результативного виконання ключових завдань для створення належних умов з максимального наближення сервісу держави до кожного мешканця Дніпропетровщини в умовах війни та активної цифрової трансформації
11.	Регіональна програма створення страхового фонду документації Дніпропетровської області на 2021 – 2028 роки (від 06.08.2021 №96-7/VIII, від 28.04.2023 №283-16/VIII) (проєкт продовження терміну дії до 2028 року) <i>Департамент цивільного захисту облдержадміністрації</i>	2021 – 2028	Забезпечення місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, юридичних осіб – постачальників документації документами обласного страхового фонду документації для проведення будівельних, відбудовчих та аварійно-відновлювальних робіт під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій в особливий період, збереження культурної спадщини на випадок втрати або псування оригіналу документа, а також для організації виробництва продукції господарського призначення
12.	Комплексна програма підтримки агропромислового комплексу Дніпропетровської області	2025 – 2029	Стимулювання розвитку агропромислового комплексу, його конкурентоспроможності на

№ з/п	Назва програми (рішення Дніпропетровської обласної ради, дата, №), замовник, співзамовник	Термін дії програми, роки	Мета програми (згідно з відповідними рішеннями обласної ради)
	у 2025 – 2029 роках (від 13.12.2024 №460-23/VIII, від 28.08.2025 №520-26/VIII) Департамент економічного розвитку облдержадміністрації		внутрішньому і зовнішньому ринках та гарантування продовольчої безпеки населення
Соціальні програми			
13.	Цільова соціальна комплексна програма розвитку фізичної культури і спорту в Дніпропетровській області до 2026 року (від 02.12.2016 №122-7/VII, від 11.10.2017 №243-10/VII, від 16.03.2018 №311-12/VII, від 22.06.2018 №347-13/VII, від 19.10.2018 №382-14/VII, від 07.12.2018 №415-15/VII, від 22.02.2019 №449-16/VII, від 16.08.2019 №485-17/VII, від 05.06.2020 №603-23/VII, від 26.02.2021 №37-4/VIII, від 06.08.2021 №110-7/VIII, від 03.12.2021 №155-9/VIII, від 13.03.2024 №385-19/VIII, від 21.06.2024 №406-20/VIII, від 27.09.2024 №436-21/VIII, від 07.05.2025 №509-25/VIII, від 28.08.2025 №519-26/VIII) Управління молоді і спорту облдержадміністрації Департамент освіти і науки облдержадміністрації	До 2026	Створення умов для розвитку фізичної культури і спорту, зокрема вдосконалення відповідного організаційного та нормативно- правового механізму, залучення широких верств населення до масового спорту, популяризація здорового способу життя та фізичної реабілітації, максимальна реалізація здібностей обдарованої молоді в дитячо- юнацькому, резервному спорті, спорті вищих досягнень та виховання її у дусі олімпізму
14.	Регіональна цільова соціальна програма “Молодь Дніпропетровщини” на 2022 – 2026 роки (від 03.12.2021 №154-9/VIII, від 28.07.2022 №196-12/VIII, від 25.11.2022 №241-14/VIII, від 13.03.2024 №386-19/VIII, від 21.06.2024 №407-20/VIII) Управління молоді і спорту облдержадміністрації	2022 – 2026	Створення можливостей для самореалізації та розвитку потенціалу молоді області, її участі та інтеграції у суспільне життя
15.	Регіональна цільова соціальна програма розвитку сімейної та гендерної політики	2023 – 2027	Забезпечення реалізації державної сімейної та гендерної політики

№ з/п	Назва програми (рішення Дніпропетровської обласної ради, дата, №), замовник, співзамовник	Термін дії програми, роки	Мета програми (згідно з відповідними рішеннями обласної ради)
	у Дніпропетровській області на 2023 – 2027 роки (від 14.10.2022 №217-13/VIII, від 21.06.2024 №408-20/VIII) <i>Департамент соціального захисту населення облдержадміністрації</i>		
16.	Регіональна соціальна програма запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі в Дніпропетровській області на період до 2030 року (проект) <i>Департамент соціального захисту населення облдержадміністрації</i>	До 2030	Удосконалення механізму запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі в умовах децентралізації, а також підвищення ефективної взаємодії органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадськості
17.	Регіональна цільова соціальна програма “Освіта Дніпропетровщини до 2027 року” (від 27.09.2024 №426-21/VIII) <i>Департамент освіти і науки облдержадміністрації</i>	До 2027 року	Створення умов для розвитку особистості, адаптації кожного громадянина до суспільства, побудованого на знаннях та активній участі у сферах соціального й економічного життя області та держави
18.	Регіональна програма оздоровлення та відпочинку дітей у Дніпропетровській області на 2026 – 2030 роки (проект) <i>Департамент соціального захисту населення облдержадміністрації</i>	2026 – 2030	Забезпечення повноцінного оздоровлення та відпочинку дітей, створення належних умов для освітньої, культурно-виховної, фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи, якісного медичного обслуговування й харчування, забезпечення державних гарантій щодо доступності та якості відповідних послуг, а також максимального стимулювання діяльності дитячих закладів оздоровлення та відпочинку
19.	Обласна програма “Здоров’я населення Дніпропетровщини на 2020 – 2026 роки” (від 13.12.2019 №535-20/VII, від 27.03.2020 №575-22/VII, від 07.08.2020 №628-24/VII, від 09.10.2020 №651-25/VII, від 05.11.2021 №135-8/VIII, від 25.11.2022 №242-14/VIII, від 08.12.2023 №349-18/VIII, від 27.09.2024 №431-21/VIII) <i>Департамент охорони здоров’я облдержадміністрації</i>	2020 – 2026	Поліпшення демографічної ситуації, збереження і зміцнення здоров’я населення шляхом підвищення якості та ефективності надання медичної допомоги з пріоритетним напрямом профілактики та лікування хронічних неінфекційних та інфекційних захворювань найбільш значущих у соціально-економічному та медико- демографічному плані класів і нозологічних форм хвороб
20.	Комплексна програма	2025 –	Реалізація соціальної політики на

№ з/п	Назва програми (рішення Дніпропетровської обласної ради, дата, №), замовник, співзамовник	Термін дії програми, роки	Мета програми (згідно з відповідними рішеннями обласної ради)
	соціального захисту населення Дніпропетровської області на 2025 – 2029 роки (від 27.09.2024 №425-21/VIII, від 07.05.2025 №486-25/VIII) <i>Департамент соціального захисту населення облдержадміністрації</i>	2029	території Дніпропетровської області через забезпечення додаткових соціальних гарантій та підвищення рівня соціального захисту окремих категорій населення області
21.	Програма “Регіональний план реформування системи інституційного догляду та виховання дітей з одночасним розвитком послуг для дітей та сімей з дітьми в громадах Дніпропетровської області на 2020 – 2027 роки” (від 05.06.2020 №600-23/VII, від 26.02.2021 №38-4/VIII) <i>Служба у справах дітей облдержадміністрації</i>	2020 – 2027	Формування на території Дніпропетровської області системи захисту дітей, здатної забезпечити право дитини на виховання в сім’ї або умовах, максимально наближених до сімейних, і мати доступ до якісних послуг відповідно до її індивідуальних потреб
22.	Програма забезпечення права кожної дитини на зростання в сімейному оточенні у Дніпропетровській області на 2026 – 2028 роки (проєкт) <i>Служба у справах дітей облдержадміністрації</i>	2026 – 2028	Реалізація права кожної дитини на зростання в безпечному та сприятливому для розвитку сімейному оточенні шляхом створення системи підтримки дітей та сімей з дітьми, реінтеграції дітей в їх сім’ї та розвитку сімейних форм виховання
23.	Програма соціального захисту та підтримки дітей у Дніпропетровській області на 2021 – 2028 роки (від 09.10.2020 №645-25/VII, від 03.12.2021 №157-9/VIII, від 28.08.2025 №524-26/VIII) <i>Служба у справах дітей облдержадміністрації</i>	2021 – 2028	Формування на території області системи захисту дітей, здатної забезпечити право дитини на виховання в сім’ї, створення сприятливих умов для життя та розвитку дитини, запобігання соціальному сирітству
24.	Регіональна комплексна програма профілактики залежностей та їх соціальних наслідків серед дітей у Дніпропетровській області на 2022 – 2026 роки (від 28.07.2022 №194-12/VIII, від 25.11.2022 №244-14/VIII) <i>Дніпропетровська обласна рада</i>	2022 – 2026	Стабілізація та зниження рівня залежності дітей від ПАР шляхом реалізації державної політики у сфері протидії алкоголізму, тютюнопалінню, наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, зміцнення здоров’я дітей, а також проведення профілактичних заходів із метою зменшення негативних соціальних, економічних та інших наслідків, пов’язаних із вживанням ПАР не за медичним призначенням;

№ з/п	Назва програми (рішення Дніпропетровської обласної ради, дата, №), замовник, співзамовник	Термін дії програми, роки	Мета програми (згідно з відповідними рішеннями обласної ради)
			покращення взаємодії між державними, виконавчими органами і органами місцевого самоврядування, закладами охорони здоров'я та інституціями громадянського суспільства; залучення засобів масової інформації для проведення широкої просвітницької роботи стосовно шкідливого впливу ПАР для здоров'я дітей, надання повної, всебічної, об'єктивної, науково-обґрунтованої інформації про небезпеку, пов'язану із їх вживанням
25.	Регіональна цільова соціальна програма протидії торгівлі людьми в Дніпропетровській області на період до 2030 року (проект) <i>Департамент соціального захисту населення облдержадміністрації</i>	До 2030	Удосконалення механізму запобігання торгівлі людьми, підвищення ефективності виявлення осіб, які вчиняють злочини, пов'язані з торгівлею людьми, а також забезпечення захисту прав осіб, які постраждали від торгівлі людьми, та надання їм допомоги
26.	Комплексна програма підтримки внутрішньо переміщених осіб у Дніпропетровській області на 2026 – 2028 роки (проект) <i>Департамент соціального захисту населення облдержадміністрації</i>	2026 – 2028	Забезпечення реалізації прав і задоволення потреб ВПО, поліпшення умов їхньої життєдіяльності, створення фінансових, організаційно-правових і технічних механізмів для забезпечення комфортного соціального клімату й досягнення позитивних зрушень щодо рівня та якості життя населення, сприяння подальшій інтеграції ВПО через усунення перешкод у реалізації їх прав та основоположних свобод, забезпечення повного доступу до адміністративних, соціальних, культурних та інших послуг
27.	Комплексна програма підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України Дніпропетровської області на 2024 – 2028 роки (від 21.06.2024 №394-20/VIII, від 13.12.2024 №452-23/VIII, від 07.05.2025 №484-25/VIII) <i>Управління з питань ветеранської</i>	2024 – 2028	Реалізація ветеранської політики на території Дніпропетровської області через сприяння інтеграції та поглиблення соціальної підтримки ветеранів війни, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України, шляхом поєднання зусиль органів влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій різних форм власності

№ з/п	Назва програми (рішення Дніпропетровської обласної ради, дата, №), замовник, співзамовник	Термін дії програми, роки	Мета програми (згідно з відповідними рішеннями обласної ради)
	<i>політики облдержадміністрації</i>		для реалізації комплексу заходів, спрямованих на забезпечення умов переходу таких категорій осіб від військової служби до цивільного життя, надання додаткових соціальних гарантій, підтримки розвитку ветеранського спорту, отримання послуг у сфері освіти і культури, сприяння працевлаштуванню та бізнес-ініціативам, популяризація позитивного образу ветерана у мешканців Дніпропетровської області
28.	Програма підтримки встановлення сонячних та вітрових електростанцій та підтримки децентралізованих систем генерації в домогосподарствах у Дніпропетровській області на 2025 – 2026 роки (від 13.12.2024 №456-23/VIII) <i>Департамент житлово-комунального господарства та будівництва облдержадміністрації, управління паливно-енергетичного комплексу та енергозбереження облдержадміністрації</i>	2025 – 2026	Формування умов для забезпечення енергетичної безпеки Дніпропетровської області, стимулювання населення області до виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії шляхом придбання та встановлення гібридних генеруючих установок у власних домогосподарствах
29.	Комплексна програма розвитку соціальних послуг у Дніпропетровській області на 2025 – 2028 роки (від 13.12.2024 №458-23/VIII) <i>Департамент соціального захисту населення облдержадміністрації</i>	2025 – 2028	Завершення формування розгалуженої системи надання соціальних послуг, яка забезпечить спроможність задовольнити потреби в соціальних послугах вразливих категорій населення регіону
30.	Регіональна цільова соціальна програма “Якісне харчування – здорове покоління Дніпропетровщини на 2025 – 2027 роки” (від 13.12.2024 №457-23/VIII) <i>Департамент освіти і науки облдержадміністрації</i>	2025 – 2027	Реалізація запровадженої в Україні Стратегії реформування системи шкільного харчування на період до 2027 року, забезпечення різноманітного, збалансованого та якісного харчування в комунальних закладах загальної середньої освіти Дніпропетровської області, що сприяє соціальному захисту вразливих груп населення, формуванню у громадян навичок усвідомленого вибору здорового харчування як прояву

№ з/п	Назва програми (рішення Дніпропетровської обласної ради, дата, №), замовник, співзамовник	Термін дії програми, роки	Мета програми (згідно з відповідними рішеннями обласної ради)
			підвищення про власне здоров'я та психологічний стан у критичних умовах, а також постачання безпечних та якісних продуктів харчування, покращення матеріально-технічної бази харчоблоків закладів
31.	Програма зайнятості населення Дніпропетровської області на 2025 – 2029 роки (від 28.08.2025 №515-26/VIII) <i>Департамент економічного розвитку облдержадміністрації</i>	2025 – 2029	Забезпечення державного регулювання ринку праці за допомогою правових, організаційних та економічних важелів для сприяння зайнятості населення, детінізації ринку праці, ефективному використанню робочої сили та соціальному захисту неконкурентоспроможних верств населення
Науково-технічні програми			
32.	Регіональна програма інформатизації “Дніпропетровщина: цифрова трансформація” на 2026 – 2028 роки (проект) <i>Департамент цифрової трансформації, інформаційних технологій та електронного урядування облдержадміністрації</i>	2026 – 2028	Забезпечення динамічного розвитку інформаційного суспільства, можливостей для задоволення інформаційних потреб та реалізації прав і свобод громадянина на основі своєчасної, достовірної, повної та прозорої інформації шляхом підвищення ефективності та результативності державного управління та місцевого самоврядування, забезпечення інформаційної, цифрової безпеки та кібербезпеки громадян, мінімізація людського фактора та корупційних ризиків в наданні публічних послуг, побудови, розвитку, інтеграції та використання сучасних електронно-комунікаційних мереж та систем, інформаційних ресурсів, інформаційних та цифрових технологій
Правоохоронні програми			
33.	Регіональна Програма забезпечення громадського порядку та громадської безпеки на території Дніпропетровської області на період до 2028 року (від 25.03.2016 №30-03/VII, від 24.03.2017 №168-8/VII, від 14.07.2017 №204-9/VII, від 16.03.2018 №308-12/VII,	До 2028	Підвищення рівня довіри населення до роботи правоохоронних органів, забезпечення громадського порядку та громадської безпеки на території Дніпропетровської області шляхом здійснення заходів із профілактики правопорушень, протидії злочинності, усунення причин і умов, що спричинили вчинення протиправних

№ з/п	Назва програми (рішення Дніпропетровської обласної ради, дата, №), замовник, співзамовник	Термін дії програми, роки	Мета програми (згідно з відповідними рішеннями обласної ради)
	від 07.12.2018 №418-15/VII, від 22.02.2019 №453-16/VII, від 16.08.2019 №477-17/VII, від 25.10.2019 №509-18/VII, від 13.12.2019 №539-20/VII, від 27.03.2020 №576-22/VII, від 05.06.2020 №606-23/VII, від 09.10.2020 №652-25/VII, від 26.02.2021 №34-4/VIII, від 16.06.2021 №66-6/VIII, від 06.08.2021 №103-7/VIII, від 13.05.2022 №173-11/VIII, від 14.10.2022 №221-13/VIII, від 03.02.2023 №259-15/VIII, від 28.04.2023 №283-16/VIII, від 28.07.2023 №298-17/VIII, від 08.12.2023 №340-18/VIII, від 13.03.2024 №382-19/VIII, від 21.06.2024 №403-20/VIII, від 27.09.2024 №434-21/VIII, від 13.12.2024 №449-23/VIII, від 24.02.2025 №479-24/VIII, від 07.05.2025 №482-25/VIII, від 28.08.2025 №516-26/VIII) (проект продовження терміну дії до 2028 року) <i>Управління взаємодії з правоохоронними органами та оборонної роботи облдержадміністрації</i>		дій, та поліпшення стану криміногенної ситуації в області
34.	Програма територіальної оборони Дніпропетровської області та забезпечення заходів мобілізації на 2022 – 2028 роки (від 16.02.2022 №170-10/VIII, від 13.05.2022 №172-11/VIII, від 14.10.2022 №222-13/VIII, від 25.11.2022 №239-14/VIII, від 03.02.2023 №262-15/VIII, від 28.04.2023 №283-16/VIII, від 28.04.2023 №279-16/VIII, від 28.07.2023 №297-17/VIII, від 08.12.2023 №339-18/VIII, від 13.03.2024 №381-19/VIII, від 21.06.2024 №402-20/VIII, від 27.09.2024 №433-21/VIII, від 13.12.2024 №448-23/VIII,	2022 – 2028	Підвищення рівня безпеки мешканців та зміцнення територіальної оборони Дніпропетровської області, вдосконалення системи організації територіальної оборони області, забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації, підготовки особового складу підрозділів територіальної оборони до охорони та оборони важливих об'єктів і комунікацій, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, органів військового управління, боротьби з диверсійними та іншими незаконно створеними збройними формуваннями; матеріально-технічного забезпечення потреб заходів мобілізації, особового

№ з/п	Назва програми (рішення Дніпропетровської обласної ради, дата, №), замовник, співзамовник	Термін дії програми, роки	Мета програми (згідно з відповідними рішеннями обласної ради)
	від 24.02.2025 №478-24/VIII, від 28.08.2025 №517-26/VIII) (проект продовження терміну дії до 2028 року) <i>Управління взаємодії з правоохоронними органами та оборонної роботи облдержадміністрації</i>		складу підрозділів територіальної оборони при проведенні занять, тренувань та навчань
Національно-культурні програми			
35.	Програма розвитку культури у Дніпропетровській області на 2026 – 2028 роки (проект) <i>Управління культури, туризму, національностей і релігій облдержадміністрації, управління протокольних та масових заходів облдержадміністрації</i>	2016 – 2028	Утвердження культури у регіоні як важливої складової української національної ідентичності та безпеки регіону, спрямованої на зміцнення національної єдності, збереження та промоцію культурної спадщини, зміцнення людського капіталу шляхом формування цінностей, застосування творчості і самовираження, а також створення основи для відновлення та подальшого розвитку культурного простору, підвищення впізнаваності та конкурентоспроможності регіону
36.	Програма розвитку туризму у Дніпропетровській області на 2026 – 2028 роки (проект) <i>Управління культури, туризму, національностей і релігій облдержадміністрації</i>	2026 – 2028	Формування виняткового і різноманітного туристичного продукту регіону, просування його на внутрішньому та міжнародному ринках шляхом рекламно-інформаційної кампанії, розвиток туристичної інфраструктури належного рівня
37.	Програма сприяння розвитку громадянського суспільства у Дніпропетровській області на 2017 – 2026 роки (від 02.12.2016 №126-7/VII, від 27.03.2020 №581-22/VII, від 26.02.2021 №40-4/VIII, від 05.11.2021 №130-8/VIII, від 03.12.2021 №160-9/VIII, від 28.07.2022 №198-12/VIII, від 28.07.2023 №316-17/VIII, від 21.06.2024 №410-20/VIII) <i>Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації</i>	2017 – 2026	Забезпечення сприятливих умов для розвитку громадянського суспільства в Дніпропетровській області, участі громадськості у формуванні та реалізації державної і регіональної політики, вдосконалення механізмів та практики ефективної взаємодії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства

№ з/п	Назва програми (рішення Дніпропетровської обласної ради, дата, №), замовник, співзамовник	Термін дії програми, роки	Мета програми (згідно з відповідними рішеннями обласної ради)
38.	Програма збереження та розвитку об'єктів культурної та природної спадщини, елементів нематеріальної культурної спадщини, розташованих на території Дніпропетровської області на 2014 – 2025 роки (від 31.01.2014 №524-25/VI, від 05.12.2014 №594-28/VI, від 21.10.2015 №693-34/VI, від 11.10.2017 №244-10/VII, від 27.03.2020 №578-22/VII) <i>Дніпропетровська обласна рада</i>	2014 – 2025	Програма є документом, що визначає стратегію виявлення, розвитку, охорони, популяризації і забезпечення життєздатності, цілісності та автентичності об'єктів культурної та природної спадщини, елементів нематеріальної культурної спадщини Дніпропетровщини на 2014 – 2025 роки, забезпечення належного рівня їх збереження та використання в суспільному житті, удосконалення ведення обліку, створення більш сприятливих умов для розвитку сфери охорони культурної та природної спадщини, розвитку міжрегіонального, міжнародного співробітництва
39.	Програма з розвитку інформаційно-комунікативної сфери Дніпропетровської області на 2021 – 2028 роки (від 26.02.2021 №28-4/VIII, від 06.08.2021 №106-7/VIII, від 05.11.2021 №131-8/VIII, від 28.08.2025 №523-26/VIII) <i>Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації</i>	2021 – 2028	Забезпечення реалізації можливості громадян отримувати повну, достовірну, об'єктивну інформацію про події у регіоні, поліпшення комунікації між мешканцями Дніпропетровської області й органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, забезпечення відкритості та прозорості їх діяльності, підвищення рівня взаємодії органів державної влади з громадськістю через засоби масової інформації
40.	Програма розвитку та функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя у Дніпропетровській області на 2022 – 2030 роки (від 03.12.2021 №153-9/VIII, від 07.05.2025 №506-25/VIII) <i>Управління культури, туризму, національностей і релігій облдержадміністрації</i>	2022 – 2030	Забезпечення додержання конституційних гарантій щодо всебічного розвитку та функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на території області, посилення її консолідуючої ролі в українському суспільстві як засобу зміцнення державної єдності, підвищення її ролі в забезпеченні територіальної цілісності та національної безпеки України, підтримки розвитку національної культури
41.	Регіональна цільова соціальна програма з утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2028 року (проект) <i>Управління молоді і спорту</i>	До 2028 року	Сприяння реалізації державної та регіональної політики в системі утвердження національної та громадянської ідентичності населення Дніпропетровщини, спрямованої на виховання любові до України,

№ з/п	Назва програми (рішення Дніпропетровської обласної ради, дата, №), замовник, співзамовник	Термін дії програми, роки	Мета програми (згідно з відповідними рішеннями обласної ради)
	<i>облдержадміністрації</i>		усвідомлення громадянського обов'язку на основі національних і загальнолюдських духовних цінностей, формування патріотичного світогляду громадян, активної державницької позиції, мотивації до військово-спортивної загартованості, готовності до захисту Вітчизни, забезпечення системної взаємодії з громадськістю у питаннях, пов'язаних з національною та громадянською ідентичністю, розширення ролі і можливостей громадських об'єднань, сприяння духовно-моральній єдності суспільства
Інші програми			
42.	Програма розвитку місцевого самоврядування у Дніпропетровській області на 2012 – 2026 роки (від 27.12.2011 №225-10/VI, від 17.08.2012 №313-14/VI, від 21.12.2012 №384-17/VI, від 15.03.2013 №420-18/VI, від 20.06.2014 №536-26/VI, від 23.01.2015 №612-29/VI, від 29.04.2015 №625-30/VI, від 27.05.2015 №642-31/VI, від 15.07.2015 №655-32/VI, від 28.10.2016 №97-6/VII, від 24.03.2017 №171-8/VII, від 14.07.2017 №196-9/VII, від 11.10.2017 №239-10/VII, від 22.06.2018 №353-13/VII, від 19.10.2018 №377-14/VII, від 22.02.2019 №455-16/VII, від 16.08.2019 №481-17/VII, від 13.12.2019 №543-20/VII, від 27.03.2020 №579-22/VII, від 07.08.2020 №627-24/VII, від 06.08.2021 №100-7/VIII, від 05.11.2021 №125-8/VIII, від 08.12.2023 №338-18/VIII) Дніпропетровська обласна рада	2012 – 2026	Створення належних умов для розвитку місцевого самоврядування, надання допомоги у процесах їх трансформації та адаптації до нових соціально-економічних умов та сприяння збільшенню ефективності їх роботи; посилення співпраці з органами виконавчої влади, депутатами рад різних рівнів, науковцями начальних закладів, розташованих на території області, інститутами громадянського суспільства щодо вирішення запланованих місцевих проєктів і нагальних проблем розвитку регіону в цілому; інформаційне та фінансове забезпечення заходів, що плануються; проведення просвітницької та навчальної роботи з посадовими особами місцевого самоврядування, депутатами місцевих рад щодо покращення їх професійної компетентності; створення єдиної системи інформаційного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування
43.	Регіональна міжгалузева Програма підтримки комунальних підприємств	2013 – 2028	Підтримка функціонування комунальних підприємств (установ) для забезпечення належної реалізації їх

№ з/п	Назва програми (рішення Дніпропетровської обласної ради, дата, №), замовник, співзамовник	Термін дії програми, роки	Мета програми (згідно з відповідними рішеннями обласної ради)
	(установ), що належать до спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Дніпропетровської області, на 2013 – 2028 роки (від 21.06.2013 №438-19/VI, від 30.08.2013 №473-20/VI, від 08.11.2013 №484-21/VI, від 27.12.2013 №508-23/VI, від 20.06.2014 №543-26/VI, від 05.12.2014 №591-28/VI, від 29.04.2015 №622-30/VI, від 21.10.2015 №687-34/VI, від 29.07.2016 №87-5/VII, від 28.10.2016 №96-6/VII, від 02.12.2016 №147-7/VII, від 24.03.2017 №167-8/VII, від 14.07.2017 №194-9/VII, від 11.10.2017 №233-10/VII, від 01.12.2017 №277-11/VII, від 22.06.2018 №354-13/VII, від 07.12.2018 №408-15/VII, від 27.03.2020 №582-22/VII, від 07.08.2020 №625-24/VII, від 16.06.2021 №65-6/VIII, від 13.05.2022 №180-11/VIII, від 03.02.2023 №257-15/VIII, від 08.12.2023 №346-18/VIII, від 21.06.2024 №401-20/VIII, від 07.05.2025 №488-25/VIII) Дніпропетровська обласна рада		статутних завдань, вжиття заходів для виробництва й надання якісних, безпечних, безперебійних послуг населенню, створення сприятливих умов для життєдіяльності області та поліпшення фінансово-господарської діяльності зазначених підприємств (установ)
44.	Бюджетна програма “Виконання судових рішень та виконавчих документів Дніпропетровською обласною радою” на 2018 – 2028 роки (від 19.10.2018 №374-14/VII, від 08.12.2023 №345-18/VIII) Дніпропетровська обласна рада	2018 – 2028	Забезпечення виконання грошових зобов’язань, які виникли на підставі судових рішень та виконавчих документів про стягнення коштів з обласного бюджету, боржником за якими є обласна рада
45.	Програма сприяння громадянській активності у розвитку територій на 2012 – 2026 роки (від 27.12.2011 №226-10/VI, від 23.03.2012 №261-12/VI, від 15.03.2013 №409-18/VI, від 21.06.2013 №444-19/VI,	2012 – 2026	Сприяння розвитку органів самоорганізації населення та ОСББ у Дніпропетровській області шляхом створення належних умов для самоорганізації населення, надання допомоги у процесах їх трансформації та адаптації до нових соціально-економічних умов та сприяння

№ з/п	Назва програми (рішення Дніпропетровської обласної ради, дата, №), замовник, співзамовник	Термін дії програми, роки	Мета програми (згідно з відповідними рішеннями обласної ради)
	від 26.09.2014 №565-27/VI, від 05.12.2014 №595-28/VI, від 27.05.2015 №643-31/VI, від 14.08.2015 №677-33/VI, від 28.10.2016 №98-6/VII, від 24.03.2017 №172-8/VII, від 16.08.2019 №480-17/VII, від 28.07.2022 №200-12/VIII) <i>Дніпропетровська обласна рада</i>		збільшенню ефективності їх роботи в цілому, забезпечення процесу демократизації та розвитку цінностей громадянського суспільства, поліпшення умов для самостійного вирішення територіальною громадою питань місцевого значення
46.	Антикорупційна програма Дніпропетровської обласної ради на 2024 – 2026 роки (від 08.12.2023 №337-18/VIII) <i>Дніпропетровська обласна рада</i>	2024 – 2026	Продовження створення в Дніпропетровській обласній раді дієвої системи запобігання корупції в усіх сферах її діяльності, наступне впровадження механізмів прозорості, доброчесності, відкритості, зниження корупційних ризиків у діяльності Дніпропетровської обласної ради, доброчесності посадових осіб місцевого самоврядування виконавчого апарату Дніпропетровської обласної ради та депутатів Дніпропетровської обласної ради

РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

Дніпропетровська область утворена 27 лютого 1932 року та поділяється згідно з Постановою Верховної Ради України від 17.07.2020 № 807-IX “Про утворення та ліквідацію районів” на 7 адміністративних районів, 86 територіальних громад (міських територіальних громад – 20, сільських – 41, селищних – 25), затверджених Кабінетом Міністрів України.

Область знаходиться у південно-східній частині України, в басейні середньої і нижньої течії Дніпра. Протяжність з півночі на південь – 130 км, із заходу на схід – 300 км. Область розташована між паралелями $49^{\circ}11'28''$ та $47^{\circ}27'10''$ північної широти, меридіанами $39^{\circ}57'39''$ та $36^{\circ}56'09''$ східної довготи.

На сході Дніпропетровська область межує з Донецькою, на півдні – із Запорізькою і Херсонською, на заході – з Миколаївською та Кіровоградською, на півночі – з Полтавською та Харківською областями України.

Територія області – 31,92 тис. км², що складає 5,3 % площі території України. За площею Дніпропетровська область займає друге місце в Україні. Адміністративний центр області – місто Дніпро розташоване на обох берегах річки Дніпро.

Чисельність населення області, за даними на 01.01.2022, становить 3096,5 тис. осіб, з яких наявного міського населення 2606,1 тис. осіб, наявного сільського населення – 490,4 тис. осіб.

Область розташована у степовій зоні України. Ландшафт переважно рівнинний. Відразу помітні відмінності характером рельєфу між правим та лівим берегом Дніпра, обумовлені різною геологічною будовою. Правобережжя зайняте Придніпровською височиною із середніми висотами 100 – 150 м над рівнем моря та максимальною відміткою всієї Дніпропетровської області 192 м у Дніпровському районі. Це височина лесова слабкохвиляста рівнина з розвиненою яружно-балковою мережею. На півдні вона переходить у пластову денудативно-аккумулятивну слабкорозчленовану Причорноморську низовину з відмітками 50 – 75 м.

Лівобережжя Дніпра представлене Придніпровською низовиною. Це лесова слабкорозчленована денудативно-аккумулятивна рівнина, яку перетинають знижені долини річок Орелі та Самари. Нижче м. Дніпра за Дніпром низовина отримує сильнорозчленований підвищений характер через залягання порід Українського щита. Найвища позначка цієї території – 187 м на північному сході області.

Долина Дніпра має абсолютні висоти 75 – 48 м. Остання величина є найнижчою позначкою Дніпропетровщини – це уріз води на межі із Запорізькою областю. До м. Дніпра долина має виражені риси впливу льодовика, нижче вона звужується, крутизна схилів зростає. Під водами Дніпровського водосховища існують нині затоплені дніпровські пороги.

Дніпропетровська область повністю розташована в межах басейну р. Дніпро.

Стік річки зарегульований каскадом Дніпровських водосховищ, і в межах області присутні три з них: південна частина Кам'янського та північна частина Дніпровського, а також є вихід до Каховського водосховища, яке обміліло внаслідок зруйнування росіянами Каховської ГЕС. Загальна довжина р. Дніпро в межах області складає 261 км.

Найбільшими притоками р. Дніпро, що беруть свій початок за межами області, є: Оріль, Самара, Вовча та Інгулець. Найбільш значними притоками р. Дніпро, басейни яких повністю розташовані у межах області (на правобережжі), є Саксагань, Мокра Сура і Базавлук. Загалом гідрографічна мережа басейну р. Дніпро в межах області представлена: 291 річкою, довжиною більше 10 км, 100 водосховищами, 3292 ставками та 1129 озерами, з яких лише 219 озер площею три і більше гектарів.

Територія Дніпропетровської області характеризується унікальністю фізико-географічних та геологічних умов, що сприяє формуванню значних обсягів природних ресурсів та їх різноманітності.

В Дніпропетровській області видобувається більше 50 відсотків усіх мінеральних ресурсів в Україні, використовується 249 родовищ 79 видів корисних копалин. У значних обсягах здійснюється видобуток марганцевої, титано-цирконієвих руд та інших рідкоземельних елементів, вугілля, газу, каоліну, будівельного каменю, піску та інших корисних копалин.

Область володіє єдиним в Україні родовищем талько-магнезитів. Крім того, у надрах області зосереджені значні поклади каменеоблицювальної сировини багатой кольорової гами. У краї розвідано 15 родовищ мінеральних вод, що дає можливість повністю забезпечити потреби населення у лікувальних, лікувально-столових і столових водах.

Основний фонд ґрунтового покриття області складають чорноземи звичайні різної глибини гумусового шару та механічного складу, що разом із сприятливими природно-кліматичними умовами області дозволяють вести інтенсивне сільське господарство, сприяють вирощуванню усіх зернових культур та дозволяють отримувати високоякісне продовольче зерно.

Дніпропетровська область знаходиться в степовій зоні України і займає площу 3192,3 тис. га, в тому числі землі лісового фонду становлять 111,347 тис. га, із них вкриті лісовою рослинністю 77,746 тис. га. Наявність потужних запасів мінеральної сировини і сприятливі ґрунтово-кліматичні умови зумовлюють високу концентрацію промислових об'єктів і розвиток аграрного сектору. У результаті більша частина земель антропогенно трансформована. В таких умовах дуже складним є питання виявлення і заповідання природних територій і об'єктів.

У Дніпропетровській області проводиться робота щодо розвитку заповідних територій. Заповідна справа розглядається як засіб для комплексного вирішення важливих екологічних проблем, таких як збереження біорізноманіття, відновлення і підтримка екологічного балансу в біосфері в умовах техногенного забруднення тощо.

Станом на 01.01.2025 мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду області складає 182 об'єкти, загальною площею 100,7 тис. га, що становить 3,15 % від площі області. Із них 32 об'єкта – загальнодержавного значення на

площі 36,6 тис. га та 150 – місцевого значення на площі 64,08 тис. га.

Внаслідок повномасштабної війни значно ускладнилися екологічні проблеми, що існували в області до її початку. Військова агресія росії призвела до цілого ряду небезпечних впливів на всі складові навколишнього природного середовища: атмосферне повітря, ґрунти та ландшафти, поверхневі та підземні води, рослинність, тваринний світ. Основна небезпека для навколишнього природного середовища в умовах воєнних дій пов'язана з ризиком забруднення через пошкодження промислових підприємств та інфраструктурних об'єктів внаслідок влучання боєприпасів або аварійне порушення їх роботи через припинення електропостачання, водопостачання, газопостачання, порушень технологічних процесів тощо.

Під час війни виникла потреба в оцінці шкоди довкіллю від війни та витрат на його відновлення. Вже сьогодні вражають масштаби екологічних злочинів російських окупантів. Деякі екосистеми та унікальні природні об'єкти вже не підлягають відновленню. За очевидності екологічної шкоди, її оцінка потребує нових підходів, адже наразі повний обсяг збитків та шкоди довкіллю залишається невідомим, оскільки системи моніторингу були порушені або знищені, а доступ до лісів та інших природних територій обмежений або відсутній. Фіксація фактів екологічної шкоди від російського вторгнення здійснюється в рамках функціонування інформаційної панелі “ЕкоЗагроза” та роботи оперативного штабу при Держекоінспекції.

Відбувається забруднення внаслідок руйнування транспортної і промислової інфраструктури, що призводить до масштабних розливів нафтопродуктів та інших небезпечних речовин. Зупинилася діяльність низки видобувних підприємств, що призвело до дефіциту корисних копалин, під питанням залишається стан родовищ та можливість їх подальшої розробки.

Наслідки збройного вторгнення матимуть тривалий негативний вплив на здатність національної економіки запобігати та адаптуватися до зміни клімату. Пошкодження населених пунктів, виробничих потужностей, інфраструктурних об'єктів, місць зберігання пального, сировини, промислових відходів або порушення роботи об'єктів критичної інфраструктури створює загрози забруднення довкілля та може стати джерелом екологічної катастрофи.

Справжнім лихом для України став підриг росіянами дамби Каховської ГЕС. Великих збитків воєнний злочин росіян у підриві дамби Каховської ГЕС завдає лісовому, водному та сільському господарству, оскільки інтенсифікуються ерозійні процеси, відбувається втрата зрошувальних земельних ділянок, на яких здійснювався посів рослин. Крім того, відбуваються зміни кліматичних умов. Наочним прикладом стало посушливе літо 2024 року, що призвело до обміління річок.

З метою відновлення територій, що постраждали внаслідок агресії російською федерацією, Кабінетом Міністрів України було прийнято постанову від 14.10.2022 № 1159 “Про затвердження Порядку розроблення, проведення громадського обговорення, погодження програм комплексного відновлення області, території територіальної громади (її частини) та внесення змін до них”.

Відповідно до наказу Міністерства з питань реінтеграції тимчасово

окупованих територій України “Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих російською федерацією” від 22.12.2022 № 309 (із змінами) (втратив чинність 20.03.2025) в період 2024 року в межах Дніпропетровської області, визначено:

території можливих бойових дій::

1. Криворізький район:

- Грушівська сільська територіальна громада;
- Зеленодольська міська територіальна громада.

2. Нікопольський район:

- Марганецька міська територіальна громада
- Мирівська сільська територіальна громада за винятком с. Вищетарасівка;
- с. Покровське Покровської сільської територіальної громади;
- с. Приміське Покровської сільської територіальної громади;
- с. Борисівка Червоногригорівської селищної територіальної громади;
- с. Дмитрівка Червоногригорівської селищної територіальної громади;
- с. Привільне Червоногригорівської селищної територіальної громади.

2. Синельниківський район:

- Великомихайлівська сільська територіальна громада;
- Маломихайлівська сільська територіальна громада;
- Новопавлівська сільська територіальна громада;
- Межівська селищна територіальна громада;
- Покровська селищна територіальна громада.

території активних бойових дій, а саме:

Нікопольський район:

- Марганецька міська територіальна громада;
- Мирівська сільська територіальна громада;
- Нікопольська міська територіальна громада;
- Червоногригорівська селищна територіальна громада;
- с. Покровське Покровської сільської територіальної громади;
- с. Капулівка Покровської сільської територіальної громади;
- с. Олексіївка Покровської сільської територіальної громади.

3 огляду на викладене та здійснивши аналіз зазначених територій, орієнтовний перелік територій та об’єктів природно-заповідного фонду, які постраждали від бойових дій:

1. Геологічна пам’ятка природи “Відслонення аркозових пісковиків”;
2. Лісовий заказник “Дібрівський”;
3. Ландшафтний заказник “Балка Горіхова”;
4. Лісовий заказник “Новопавлівський ліс”;
5. Ландшафтний заказник “Річка Гайчур”;
6. Ландшафтний заказник “Річка Янчур”;
7. Ландшафтний заказник “Березово-Вишневецький”;
8. Ландшафтний заказник “Старокасянівський”;
9. Ентомологічний заказник “Покровський”;
10. “Орджонікідзевська зона відпочинку”;
11. Комплексна пам’ятка природи “Нікопольські заплави”;

12. Ландшафтний заказник “Базавлуцький прибережно-річковий комплекс”;
13. Ландшафтний заказник “Грушівка”.

Разом з тим, за інформацією відповідних районних державних (військових) адміністрацій, відомо про завдання шкоди та збитків таким територіям та об’єктам природно-заповідного фонду, які ймовірно постраждали внаслідок бойових дій, зокрема: заказник загальнодержавного значення “Дібрівський ліс”, комплексна пам’ятка природи місцевого значення “Нікопольські заплави”, ботанічна пам’ятка природи місцевого значення “Білі тополі”.

2.1. Атмосферне повітря

У 2024 р. у Дніпропетровській області викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення порівняно з 2023 р. збільшилися на 1,8 % та становили 392,1 тис. т, що складає 39,2 % від загального обсягу викидів по Україні.

Основними забруднюючими речовинами, що потрапляли в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення, були метан (35,7 % або 140 тис. т), оксид вуглецю (30,2 % або 118,4 тис. т), діоксид та інші сполуки сірки (19,5 % або 76,6 тис. т).

Крім того, у 2024 р. в атмосферне повітря надійшло 16,7 млн т діоксиду вуглецю (на 2,1 % більше, ніж у попередньому році) – основного парникового газу, який впливає на зміну клімату. Частка регіону у загальному по Україні обсязі викидів діоксиду вуглецю – 27,1 %.

Таблиця 2.1. Динаміка викидів забруднюючих речовин

Викиди по області	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Загальна кількість викидів в атмосферне повітря, тис. т в т.ч.	790,0	747,3	708,2	660,7	671,1	328,9*	385,1*	392,1*
- від стаціонарних джерел забруднення, тис. т	657,3	614,3	576,9	534,7	537,6**	328,9**	385,1**	392,1**
- від пересувних джерел забруднення, тис. т	132,7	133,0	131,3	126,0	133,5**	***	***	***

* - без урахування викидів від пересувних джерел

** - попередні статистичні дані. Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів. Дані можуть бути уточнені

*** - статистична інформація відсутня.

Таблиця 2.2. Динаміка викидів в атмосферне повітря

Роки	Викиди в атмосферне повітря, тис. т у тому числі			Щільність викидів у розрахунку на 1 км ² , кг	Обсяги викидів у розрахунку на 1 особу, кг	Обсяг викидів на одиницю ВРП, т/млн грн
	Всього	стаціонарними джерелами	пересувними джерелами ²			
2013	1143,848	940,5	203,3	35834,84	347,42	*
2014	1037,075	855,775	181,3	32489,82	316,51	*
2015	876,6	723,9	152,6	27462,41	269,32	*
2016	965,6	833,0	132,6	30250,63	298,91	*
2017	790,0	657,3	132,7	24749,37	244,50	*
2018	747,3	614,3	133,0	23411,65	233,06	*
2019	708,2	576,9	131,3	22186,72	222,94	*
2020	660,7	534,7	126,0	20698,62	210,28	*
2021 ¹	671,1	537,6	133,5	21024,44	216,73	*
2022 ¹	328,9**	328,9	*	10305,0**	*	*

2023 ¹	385,1**	385,1	*	12065,6**	*	*
2024 ¹	392,1**	392,1	*	12283,8**	*	*

* - статистична інформація відсутня.

** - без урахування викидів від пересувних джерел.

¹ – попередні статистичні дані. Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів. Дані можуть бути уточнені

² – з 2007 р. відображаються дані по автомобільному, залізничному, авіаційному, водному транспорту та виробничій техніці; з 2016 р. – по автомобільному транспорту, розраховані на основі щорічних даних про кінцеве використання палива автомобільним транспортом, наведених у енергетичному балансі України (продуктовому).

Таблиця 2.3. Динаміка викидів найпоширеніших забруднюючих речовин протягом 2018 – 2024 років по Дніпропетровській області

Назва забруднюючої речовини	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Речовини у вигляді твердих суспендованих частинок	75,998	62,104	52,22	56,927	27,687	34,161	36,592
Діоксид сірки	52,359	48,168	60,675	55,121	45,632	71,826	76,425
Діоксид азоту	30,510	28,299	27,042	26,558	16,012	19,459	18,118
Оксид вуглецю	317,841	303,403	274,719	273,038	117,796	120,013	118,448

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел по Дніпропетровській області наведена на рис. 2.1.

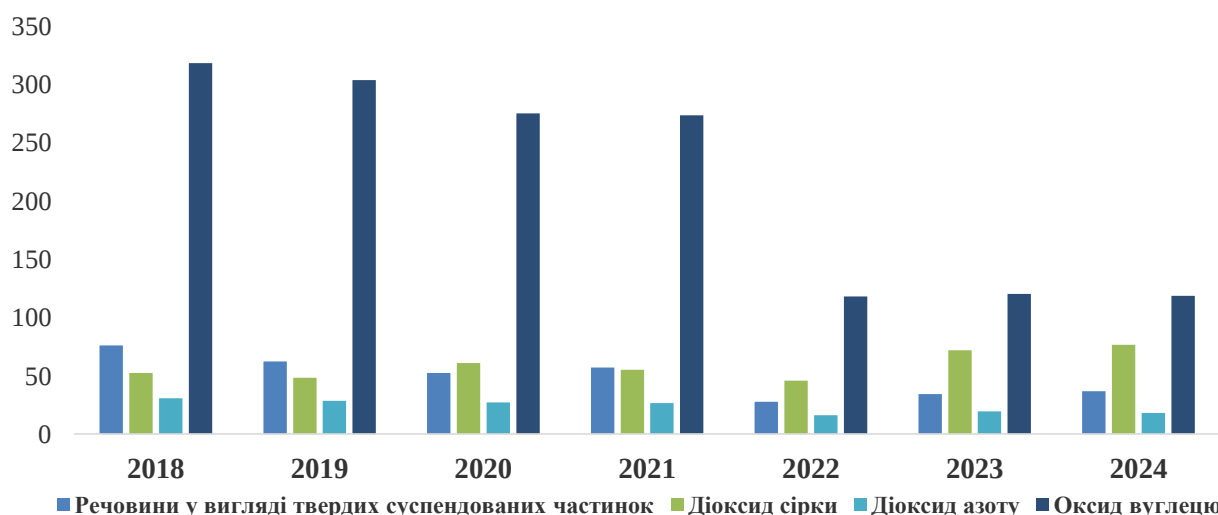

Рис. 2.1. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел по Дніпропетровській області станом на 01.01.2025 (тис. т)

Основні забруднювачі атмосферного повітря (за видами економічної діяльності)

За даними Головного управління статистики у Дніпропетровській області, у 2024 році підприємства добувної промисловості і розроблення кар'єрів викинули в атмосферу 142,369 тис. т (36,3 %) шкідливих речовин від загального обсягу викидів по області. Частина викидів від підприємств постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря у загальному обсязі викидів становить 20,3%, від переробної промисловості – 40,1%, від транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності – 1,38%, підприємств, які спеціалізуються на водопостачанні, каналізації, поводженні з відходами – 0,89 %.

Основними забруднювачами довкілля у 2024 році залишаються підприємства металургійної, добувної промисловості та виробники електроенергії. Найбільш екологічно небезпечними видами економічної діяльності є видобування металевих руд, виробництво електроенергії, чавуну, сталі та феросплавів. Дані наведені у таблицях 2.4., 2.5.

Таблиця 2.4. Основні забруднювачі атмосферного повітря за звітний рік

№ з/п	Назва об'єкта	Частка викидів забруднюючої речовини			Частка оснащення джерел викидів газоочисними установками (ГОУ), %	Ефективність роботи ГОУ, %	Зменшення обсягів викидів за рахунок впровадження природоохоронних заходів, т/рік	
		усього викидів, т/рік*	до загального обсягу викидів об'єкта, %	до загального обсягу викидів населеного пункту, %**			очікуване	фактичне
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	ПАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг”	65594	100	-	14,8	65,2-99,5	10459	11787
	оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	2902	4,4					
	сірки діоксид	7605	11,6					
	оксид вуглецю	47989	73,2					
	речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	6864	10,5					
2	АТ “Південний гірничо-збагачувальний комбінат”	896,920	100	-	36,5	81,8-95,6	2250,255	2385,821
	оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	4,187	0,5					
	сірки діоксид	0,001	0					
	оксид вуглецю	7,854	0,9					
	речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	881,685	98,3					
3	ДТЕК “Придніпровська ТЕС”	20509,5	100	-	100	99,8	-	-
	оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	2349,48	11,5					
	сірки діоксид	16191,6	78,9					
	оксид вуглецю	178,25	0,87					

	речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	1508,25	7,4					
4	ПрАТ “Дніпровський металургійний завод”	898,808	100	-	17,7	90,9	-	-
	оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	339,882	37,8					
	сірки діоксид	141,264	15,7					
	оксид вуглецю	308,147	34,3					
	речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	77,816	8,7					
5	КП “ДНІПРОВОДОКАН АЛ” ДМР	722,611	100	-	2,2	80-90	-	-
6	АТ “Кривбасзалізрудком”	114,632	100	-	25,7	80-90	-	-
	оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	11,562	10,1					
	сірки діоксид	0,223	0,2					
	оксид вуглецю	22,531	19,7					
	речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	79,693	69,5					
7	АТ “Нікопольський завод феросплавів”	2577,367	100	-	100	99,5	-	-
	оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	80,591	3,12					
	сірки діоксид	55,445	2,15					
	оксид вуглецю	2297,048	89,1					
	речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	108,19	4,19					
8	ПрАТ “Суша Балка”	55,608	100	-	23	91	-	-
	оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	2,606	4,6					
	сірки діоксид	0,08	0,14					
	оксид вуглецю	32,937	59					

	речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	19,011	34					
9	АТ “Покровський гірничо-збагачувальний комбінат”	465,315	100	-	7,9	99,64	-	-
	оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	0,423	0,1					
	сірки діоксид	-	-					
	оксид вуглецю	0,719	0,2					
	речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	463,962	90,7					
10	ПрАТ “КАМЕТ-СТАЛЬ”	78836,8	100	-	18,4	91	-	-
11	АТ “ОГХК” (Філія “ВГМК” АТ “ОГХК”)	330,638	100	-	32	53,52-99,9	6,5	6,5
	оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	47,319	14,3					
	сірки діоксид	6,377	1,93					
	оксид вуглецю	75,946	23					
	речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	170,316	51,5					
12	ПрАТ “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ” Філія “ПАВЛОГРАДСЬКА АВТОБАЗА”	3,058	100	-	-	-	-	-
	оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	0,023	0,02					
	сірки діоксид	-	-					
	оксид вуглецю	0,027	0,0					
	речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	0,98	0,98					
13	ПрАТ “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ” ВСП “ІШУ імені ГЕРОЇВ КОСМОСУ”	31978,5	100	-	0,004	84-97	-	-

	оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	0,807	0					
	сірки діоксид	-	-					
	оксид вуглецю	0,921	0					
	речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	161,678	0,5		0,004	84-97		
14	ПрАТ “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ” Філія “СОЦВУГІЛЛЯ”	302,378	100	-	-	-	-	-
	оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	0,008	0					
	сірки діоксид	0,031	0					
	оксид вуглецю	0,446	0,2					
	речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	293,132	96,9					
15	ПрАТ “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ” ФІЛІЯ “ВСП “ПАВЛОГРАДВАНТ АЖ-ТРАНС”	161,762	100	-	8,3	85,10	-	-
	оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	0,448	0,3					
	сірки діоксид	3,688	2,3					
	оксид вуглецю	0,329	0,2					
	речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	7,142	4,4		8,3	85,10		
16	ПрАТ “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ” ВП “ШАХТО-УПРАВЛІННЯ ПЕРШОТРАВЕНСЬКЕ”							
	Шахта “Степова”	33284,9	100	-	6,8	83,17	-	-
	оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	5,398	0,02					
	сірки діоксид	0,067	0					
	оксид вуглецю	0,928	0					

	речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	95,377	0,3					
	Шахта “Ювілейна”	17377,31	100	-	7,1	88,1	-	-
	оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	0,03	0					
	сірки діоксид	0,012	0					
	оксид вуглецю	0,038	0					
	речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	107,33	0,6					
17	ПрАТ “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ” ВСП “ШУ Дніпровське”	14148,255	100	-	2,4	82,24-88,68	-	-
	оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	0,119	0					
	сірки діоксид	0,004	0					
	оксид вуглецю	0,155	0					
	речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	278,718	0		2,4	82,24-88,68		
18	ПрАТ “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ” Філія “ЦЗФ ПАВЛОГРАДСЬКА”	117,006	100	-	100	88,7	-	-
	оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	0,013	0					
	сірки діоксид	-	-					
	оксид вуглецю	0,065	0,06					
	речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	116,582	99,6					
19	ПрАТ “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ” Філія “ПУМТП”	1,899	100	-	7,0	92-96	-	-

	речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	1,899	100	-	7,0	92-96		
20	ПрАТ “Північний гірничо-збагачувальний комбінат”	3598,384	100	-	23	92,8	919,42	461,985 (виконано 9 масових вибухів в Ганнівському кар’єрі із 24 запланованих)
	оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	475,306	13,2					
	сірки діоксид	502,239	14,0					
	оксид вуглецю	465,56	12,9					
	речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	2137,482	59,4					
21	ПрАТ “Южжокс”	1805,191	100	-	16,15	90,9-99,16	765,47	710,843
	оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	627,454	34,6				414,28	402,275
	сірки діоксид	-	-					
	оксид вуглецю	536,885	29,7				276,18	235,222
	речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	210,598	11,7				75,015	73,346
22	АТ “ДНПРОАЗОТ”	4,434	100	-	-	-	-	-
23	ТОВ “МЗ “ДНПРОСТАЛЬ”	2453,870	100	-	-	98,2	-	-
24	ПрАТ “Кривий Ріг Цемент” Криворізький завод	1701,658	100	-	22,7	99,61	-	-
	оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	549,019	32,3					
	сірки діоксид	66,978	4,0					
	оксид вуглецю	862,824	50,7					
	речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	220,578	13,0					

27	ПрАТ “Кривий Ріг Цемент” Жовтокам’янський кар’єр	10,559	100	-	1	85,93	-	-
	оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	0,219	2,1					
	сірки діоксид	-	-					
	оксид вуглецю	1,094	10,4					
	речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	9,205	87,2					
28	ПрАТ “Кривий Ріг Цемент” Кам’янський завод	79,192	100	-	24,5	99,32	-	-
	оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	1,778	2,25					
	сірки діоксид	1,023	1,29					
	оксид вуглецю	2,325	2,9					
	речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	79,836	93,2					

* за інформацією підприємств.

** інформація не надана Головним управлінням статистики у Дніпропетровській області.

Таблиця 2.5. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря за видами економічної діяльності у 2024 році

№ з/п	Види економічної діяльності	Обсяги викидів за регіоном	
		тис. т	відсотків до загального підсумку
1	За видами економічної діяльності, всього	392,149	100
1.1	Сільське, лісове та рибне господарство	3,561	0,9
1.2	Добувна промисловість і розроблення кар’єрів	142,369	36,3
1.3	Переробна промисловість	157,162	40,1
1.4	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	79,612	20,3
1.5	Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	3,454	0,89
1.6	Будівництво	0,077	0,02
1.7	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	0,151	0,04
1.8	Транспорт, складське господарство, поштова та кур’єрська діяльність	5,395	1,38

Якість атмосферного повітря в населених пунктах

Систематичний нагляд за рівнем забруднення атмосферного повітря проводиться на стаціонарних постах Дніпропетровським регіональним центром з

гідрометеорології у таких містах, як: Дніпро, Кривий Ріг та Кам'янське.

Протягом 2024 року концентрації забруднюючих речовин становили:

м. Кривий Ріг: пилу – від 0,7 до 3,3 ГДК, діоксиду азоту – від 0,8 до 1,0 ГДК, фенолу – 0,7 ГДК, аміаку – 0,3 ГДК, формальдегіду – від 2,3 до 5,7 ГДК, діоксиду сірки – від 0,4 до 0,6 ГДК, оксиду вуглецю – 0,3 ГДК; оксиду азоту – від 0,2 до 0,5 ГДК;

м. Кам'янське: пилу – від 0,6 до 2,7 ГДК, діоксиду азоту – від 2,0 до 3,5 ГДК, фенолу – від 1,3 до 2,0 ГДК, формальдегіду – від 2,7 до 5,3 ГДК, аміаку – від 1,0 до 1,3 ГДК; оксиду азоту – від 0,7 до 1,5 ГДК, діоксиду сірки – від 0,1 до 0,2 ГДК, оксид вуглецю – від 1,0 до 1,3 ГДК;

м. Дніпро: пилу – від 1,3 до 2,0 ГДК, аміаку – від 0,8 до 1,3 ГДК, діоксиду азоту – від 1,5 до 2,0 ГДК, формальдегіду – від 3,0 до 7,0 ГДК, оксиду азоту – від 0,5 до 0,7 ГДК, фенолу – від 0,7 до 1,0 ГДК, оксиду вуглецю – 0,7 ГДК.

Результати спостережень свідчать, що в 2024 році рівень забруднення атмосфери промислових міст залишався ще досить високим.

Екологічна ситуація загострюється тим, що викиди в атмосферу здійснюються нерівномірно, а переважно в промислових зонах, де велика концентрація підприємств металургійної, гірничодобувної, машинобудівної, хімічної та іншої промисловості.

Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря

За інформацією ДРЦГМ щодо радіоактивного забруднення атмосферного повітря Дніпропетровської області, радіаційна обстановка на території області в цілому була стабільною і знаходилася у межах природного радіаційного фону. Екстремально-високі рівні радіоактивного забруднення не спостерігалися.

Рівень експозиційної дози гамма-випромінювання у 2024 році становив в середньому 13 мікрорентгенів на годину.

Підвищений рівень гамма-фону спостерігався на метеостанції Чаплино у листопаді – 20 мкР/год, червні, серпні – 19 мкР/год.

Перевищення контрольного рівня – 25 мкР/год – у 2024 році не було.

На території Дніпропетровської області протягом 2024 року випадків перевищень контрольних рівнів сумарної бета-активності в пробах атмосферних випадінь виявлено не було.

Щільність випадів техногенних радіонуклідів знаходилась на рівні попередніх років.

Концентрація радіоактивних елементів як природного, так і штучного походження в приземному шарі атмосфери утримується на сталому рівні. Можна очікувати подальше зменшення концентрації штучних радіонуклідів в повітрі як за рахунок їх природного розпаду, так і їх подальшого заглиблення у ґрунт.

Вплив забруднюючих речовин на здоров'я людини та біорізноманіття

Забруднення атмосферного повітря за ступенем хімічної небезпеки для людини посідає перше місце, завдаючи негативних екологічних наслідків і для

екосистем, чинить безпосередній вплив на рослинність і фауну, а також на якість води і ґрунту. Сприяє евтрофікації, що призводить до змін видового різноманіття та вторгнення нових видів, сприяє окисненню ґрунту, озер і річок, викликаючи втрати видового різноманіття, пошкодження сільськогосподарських культур, лісів та рослин шляхом зниження їх темпів зростання та негативного впливу на біорізноманіття та екосистеми.

ДУ “Дніпропетровський ОЦКПХ МОЗ” здійснює моніторингові дослідження стану атмосферного повітря на території Дніпропетровської області відповідно до річних планів, узгоджених з місцевими органами самоврядування.

Лабораторії ДУ “Дніпропетровський ОЦКПХ МОЗ” акредитовані та мають можливість проводити лабораторні дослідження атмосферного повітря на 30 показників – речовин-забруднювачів.

Протягом 2024 року на території Дніпропетровської області ДУ “Дніпропетровський ОЦКПХ МОЗ” та її структурними підрозділами проведено 15127 досліджень атмосферного повітря, з них з перевищенням ГДК – 1403, що становить 9,3 %. Серед показників забруднювачів атмосферного повітря більшу частину вагу займають: пил, аміак, азоту діоксид, сірководень, формальдегід, фенол, ангідрид сірчистий, бензол, вуглецю оксид та інші. У 2024 році збільшена кількість показників забруднюючих речовин, що досліджуються у атмосферному повітрі з 14 до 21.

Враховуючи воєнний стан в країні та збільшені ризики щодо забруднення атмосферного повітря в результаті воєнних дій та інших надзвичайних ситуацій, в 2024 році обсяг лабораторних досліджень у порівнянні з 2023 роком збільшився на 20 % (15127 досліджень проти 12051 в 2023 році). Підвищилась також і результативність моніторингових досліджень і склала 9,3 % в 2024 році проти 7,2 % у 2023 році.

В межах соціально-гігієнічного моніторингу у м. Дніпро в 2024 році досліджувалось атмосферне повітря на селитебних територіях в зонах впливу 19 промислових підприємств, в яких проведено 3216 досліджень, з них 433 з перевищенням гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин, що становить 13,4 %. Перевищення нормативів відмічались в зоні впливу таких підприємств як Дніпровський “Електровозобудівний завод”, завод дослідження в зоні впливу ДП “Дніпровський електровозобудівний завод”, коксохімічного та металургійного виробництва ПрАТ “ДМЗ”, ПрАТ “Поліфарб України”, ПАТ “Інтерпайп НТЗ”, ПрАТ “Дніпровський агрегатний завод”, ВП “Придніпровська ТЕС” АТ ДТЕК “Дніпрообленерго”, ПрАТ з І.І. ДООЗ, ТОВ “Потоки”, ТОВ “Дивоцвіт”, ТОВ МК “Ювілейний”, ТОВ “Агро Овен”, ТОВ “Фаворит плюс”, ПАТ “Інтерпайп НТЗ”, ПАТ “Дніпровський завод прокатних валків”, ПАТ “Дніпровський металургійний завод “Комінмет” та інші.

Відповідно до плану моніторингових досліджень ДУ “Дніпропетровський ОЦКПХ МОЗ” також здійснює лабораторні дослідження атмосферного повітря в зоні впливу автомагістралей. У 2024 році в зоні впливу 18 автомагістралей м. Дніпра. При дослідженнях в зоні впливу автомагістралей мали місце перевищення за показниками діоксиду азоту, пилу недиференційованого по проспектам Гетьмана Мазепи, Олександра Поля, Науки, вул. Панікахі, вул. Робоча,

Набережна Перемоги, вул. Калинова – Янтарна, пр. Мануйловський – вул. Міхновського, пр. Миру, вул. Тютюника, пр. Слобожанський, вул. Шосейна, Донецьке шосе та інші.

До забруднюючих речовин, про негативну дію яких на здоров'я людини отримані найбільш переконливі докази, відносяться тверді суспендовані частинки (ТЧ), озон (O_3), діоксид азоту (NO_2), діоксид сірки (SO_2), оксид вуглецю (CO).

Вплив цих речовин на здоров'я людини наступний:

Оксид вуглецю – безбарвний газ, що не має запаху. Впливає на нервову і серцево-судинну систему, викликає задуху. Токсичність CO зростає за наявності в повітрі азоту, в цьому випадку концентрацію CO в повітрі необхідно знижувати в 1,5 раз.

Оксиди азоту. NO , N_2O_3 , NO_5 , N_2O_4 . В атмосферу викидається в основному діоксид азоту NO_2 – безбарвний отруйний газ, що не має запаху, має подразнюючу дію на органи дихання. Особливо небезпечні оксиди азоту в містах, де вони взаємодіють з вуглецями вихлопних газів, де утворюють фотохімічний туман – смог. Отруєне оксидами азоту повітря починає діяти з легкого кашлю. При підвищенні концентрації NO , виникає сильний кашель, блювота, іноді головна біль. При контакті з вологою поверхнею слизової оболонки оксиди азоту утворюють кислоти HNO_3 і HNO_2 , які приводять до набряку легенів.

Діоксид сірки – безбарвний газ з гострим запахом, уже в малих концентраціях ($20-30 \text{ мг/м}^3$) створює неприємний смак в роті, подразнює слизові оболонки очей і дихальних шляхів.

Вуглеводні (пари бензину, метану і т.д.) – за характером впливу на організм людини розрізняють 2 групи: подразнювальні й канцерогенні. Подразнювальні вуглеводні наркотично впливають на центральну нервову систему (запаморочення і тому подібне), діють на слизові оболонки. Вуглеводні канцерогенні групи є найбезпечнішими для здоров'я людини, особливо шкідливий бенз(а)пірен, який є індикатором. При тривалій дії на людину альдегіди викликають подразнення слизових оболонок очей і дихальних шляхів, а при підвищенні концентрації спостерігається головний біль, слабкість, втрата апетиту, безсоння.

Утворення кислотних дощів пов'язане з надходженням у вологу атмосферу оксиду сірки і азоту. Особливу небезпеку представляють стаціонарні джерела (ТЕС і ін.). Кислотні дощі знижують родючість ґрунтів, погіршують здоров'я населення.

Формальдегід – газоподібна речовина з різким та неприємним запахом. В атмосфері синтезуються внаслідок фотохімічного процесу під впливом ультрафіолетового випромінювання. Формальдегід є джерелом постійного природного фонового забруднення, найбільші значення якого спостерігаються у повітрі промислових центрів. Джерелами антропогенного надходження формальдегіду у навколишнє середовище – металургійні та хімічні підприємства, виробництво з виготовлення меблів, полімерів та будівельних матеріалів. Найбільша частка його надходить у повітря з відпрацьованими газами автотранспорту. Формальдегід внесений до списку отруйних канцерогенних речовин, токсичний. Він негативно впливає на генетичний матеріал, дихальні шляхи, очі, шкіру, печінку, нирки, вражає центральну нервову систему.

Пил – це дрібнодисперсні тверді частинки, зважені в повітрі, розміром

приблизно від 10^{-4} см до 1–2 см, які здатні тривалий час залишатися у атмосфері за відсутності вітру і згодом поступово осідати на поверхню землі. Його джерела поділяються на природні (наприклад, вивітрювання гірських порід, виверження вулканів, пилові бурі, перенесення піску з пустель) та техногенні – промислові викиди, транспортні забруднення, будівельну діяльність, пил від кар’єрів і шахт. Найвища концентрація пилових частинок спостерігається у приземному шарі атмосфери, здебільшого до 500 метрів, де вони мають значний вплив на здоров’я людини, довкілля та клімат.

За даними Міндовкілля та ВООЗ, пилові забрудники – особливо дрібнодисперсні фракції $PM_{2,5}$ і PM_{10} – легко проникають у дихальні шляхи й можуть викликати або загострити респіраторні, серцево-судинні захворювання, а також негативно впливати на імунну систему та відтворення. Згідно з офіційними нормативами, фонові концентрації пилу (усі джерела разом) контролюються Державною екологічною інспекцією; їх перевищення в містах – часте явище, особливо під час пилових бур або активної промислової діяльності.

Міндовкілля спільно з ВООЗ опрацьовувало питання щодо створення методики оцінки впливу екологічної шкоди на здоров’я, яка включатиме і пилові забруднення. Перевищення гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин у атмосферному повітрі в залежності від рівня перевищення, експозиції впливу та інших умов може мати негативний вплив на стан здоров’я та умови життєдіяльності людини. Але на теперішній час відсутні критерії оцінки щодо захворюваності населення в залежності від рівня забруднення атмосферного повітря шкідливими речовинами.

Перевищення гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин у атмосферному повітрі в залежності від рівня перевищення, експозиції впливу та інших умов може мати негативний вплив на стан здоров’я та умови життєдіяльності людини. Але на теперішній час відсутні критерії оцінки щодо захворюваності населення в залежності від рівня забруднення атмосферного повітря шкідливими речовинами.

Заходи у сфері поліпшення та відновлення стану атмосферного повітря

На гірничо-металургійних підприємствах Кривбасу постійно застосовуються природоохоронні заходи при проведенні масових вибухів, спрямовані на скорочення техногенного навантаження на довкілля: використовують внутрішню і зовнішню гідрозабійку, застосовують виключно безтритилові вибухові речовини та інше. Зменшення викидів забруднюючих речовин у звітному періоді склало понад 5718 тонн.

З метою запобігання пилоутворенню на відвалах, хвостосховищах, шламонакопичувачах підприємствами постійно здійснюється закріплення поверхонь речовинами, які затримують пил, зволоження “сухих” пляжів хвостосховищ, полив технологічних автодоріг, зрошення складів готової продукції. Зменшення викидів забруднюючих речовин за 2024 року склало 2122,8 тонн.

Крім того, за підсумками 2024 року на ПАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” за напрямом охорона та поліпшення стану атмосферного повітря Дніпропетровської

обласної комплексної програми (стратегії) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки (рішення Дніпропетровської обласної ради від 21.10.2015 № 680-34/VI, зі змінами, далі – Програма) виконано 3 заходи, а саме:

- виведення з експлуатації ДП-7. Запланований екологічний ефект – зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря на 7500 т/рік;
- реалізація проекту реконструкції ГОУ від агломації № 1 – 3 (Проммайданчик № 2. Агломераційний цех. Запланований екологічний ефект – зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря – 7500 т/рік;
- будівництво ГОУ від перевантажувальних вузлів конвеєрів А-2-1, А-2-2, А-2-3, А-2-4 (Проммайданчик № 2. Агломераційний цех № 2). Запланований екологічний ефект – зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря на 100 т/рік.

2.2. Водні ресурси

Дніпропетровська область повністю розташована в межах басейну р. Дніпро, яка є головною рікою гідрографічної мережі Дніпропетровщини. Стік річки зарегульований каскадом Дніпровських водосховищ, і в межах області присутні: південна частина Кам'янського та північна частина Дніпровського. Загальна довжина р. Дніпро в межах області складає 261 км. В межах Кам'янського водосховища – 66 км, в межах Дніпровського водосховища – 94 км.

Найбільшими притоками р. Дніпро, що беруть свій початок за межами області, є: Оріль, Самара, Вовча та Інгулець. Найбільш значними притоками р. Дніпро, басейни яких повністю розташовані у межах області (на правобережжі), є Саксагань, Мокра Сура і Базавлук. Загалом гідрографічна мережа басейну р. Дніпро в межах області представлена: 291 річкою, довжиною більше 10 км, 100 водосховищами, 3292 ставками та 1129 озерами, з яких лише 219 озер площею три і більше гектарів.

Водні ресурси у Дніпропетровській області в середньому по водності рік становлять 52,8 млрд м³, в тому числі:

- місцевий стік (стік, що формується в межах області) – 0,825 млрд м³;
- запаси підземних вод – 0,381 млрд м³;
- транзитний стік – 51,6 млрд м³, який розкладається на санітарний стік (майже 15 млрд м³) та води, що йдуть на постійне поповнення водосховищ і водоспоживання промисловими і сільськогосподарськими підприємствами Дніпропетровської та суміжних областей (37 млрд м³).

Поверхневий стік малих річок становить 1,6 млрд м³, в тому числі місцевий стік – 0,83 млрд м³.

Зважаючи на те, що водні ресурси на території області розподіляються нерівномірно, покриття їх дефіциту частково вирішується за рахунок перекидання стоку р. Дніпро каналами Дніпро-Донбас, Дніпро-Інгулець, а також водогонами регіонального значення.

Дозвільна діяльність у сфері водокористування наведена у таблиці 2.1.1.

Таблиця 2.1.1. Дозвільна діяльність у сфері водокористування

Дозволи на спеціальне водокористування	За роками		
	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Видано	80	123	165
анульовано	24	22	82

Водокористування та водовідведення

За даними звітності за формою № 2ТП-водгосп (річна) за 2024 рік обсяг забору свіжої води по області становив 723,795 млн м³, в тому числі:

- з поверхневих джерел – 644,753 млн м³;
- з підземних – 79,042 млн м³.

В порівнянні з 2023 роком, забір води із природних водних об'єктів зменшився на 89,350 млн м³, у т. ч.: з поверхневих джерел зменшився на 86,711 млн м³, з підземних зменшився на 2,639 млн м³.

Водоспоживання поверхневої води в 2024 році, в порівнянні з 2023 роком, зменшилось на 1,297 млн м³ і становило 643,824 млн м³ (в 2023 році – 645,121 млн м³), у тому числі: поверхневої – 612,8 млн м³ (в 2023 році – 611,1 млн м³). Споживання підземної води склало 33,9 млн м³ (в 2023 році – 31,0 млн м³).

Протягом 2024 року було використано: на виробничі потреби – 498,196 млн м³, на питні і санітарно-гігієнічні потреби – 113,881 млн м³, на зрошення – 20,588 млн м³ води.

Динаміка водокористування наведена у таблиці 2.1.2.

Таблиця 2.1.2. Динаміка водокористування за 2024 рік та два попередніх

Показники	Одиниця виміру	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Забрано води всього із природних джерел, усього:	млн м ³	941,52	813,145	723,795
у тому числі:				
- поверхневої	млн м ³	867,841	731,464	644,753
- підземної	млн м ³	73,678	81,681	79,042
- морської	млн м ³	-	-	-
Використано свіжої води усього:	млн м ³	672,548	645,121	643,824
у тому числі на потреби:				
- питні та санітарно-гігієнічні	млн м ³	105,126	102,107	113,881
- виробничі	млн м ³	534,874	517,523	498,196
- сільськогосподарські	млн м ³	0,616	0,396	0,26
- зрошення	млн м ³	21,555	14,683	20,588
- рибогосподарські (без вилучення)	млн м ³	20,279	12,047	15,93
Втрачено води при транспортуванні	млн м ³	114,049	111,023	123,076
	% до забраної води	12,11	13,65	17,0
Скинуто зворотних вод, усього:	млн м ³	554,957	540,334	510,916
у тому числі:				
- у підземні горизонти	млн м ³	-	-	-
- у накопичувач	млн м ³	540,281	515,964	490,573
- на поля фільтрації	млн м ³	14,676*	24,369*	20,344
- у поверхневі водні об'єкти	млн м ³	540,281	515,964	490,573

Показники	Одиниця виміру	2022 р.	2023 р.	2024 р.
- не віднесених до водних об'єктів	млн м ³			
Скинуто зворотних вод в поверхневі водні об'єкти, усього	млн м ³	161,207	162,59	161,3
з них:				
- нормативно очищених, усього	млн м ³	158,535	159,533	158,463
у тому числі:		-	-	-
- на спорудах біологічного очищення	млн м ³	2,672	3,058	3,201
- на спорудах фізико-хімічного очищення	млн м ³	268,397	246,737	222,416
- на спорудах механічного очищення	млн м ³	110,678	106,637	106,493
нормативно (умовно) чистих без очищення	млн м ³			
забруднених усього:	млн м ³	73,265	75,354	74,618
у тому числі:		37,413	31,283	31,875
- недостатньо очищених (НДО)	млн м ³	941,52	813,145	
- без очищення	млн м ³			

* не віднесених до водних об'єктів – включає загальний обсяг скиду у накопичувачі та на поля фільтрації.

Використання свіжої води промисловим виробництвом в Дніпропетровській області в 2024 році зменшилось на 19,3 млн м³ і становило:

- постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 254,938 млн м³;
- теплоелектростанції – 377,8 млн м³;
- чорна металургія – 136,607 млн м³;
- машинобудівництво і металообробка – 1,432 млн м³;
- харчова промисловість – 7,48 млн м³;
- хімічна та нафтохімічна промисловість – 2,126 млн м³;
- вугільна промисловість – 6,29 млн м³;
- кольорова металургія – 0,031 млн м³;
- м'ясомолочна промисловість – 2,232 млн м³, та інші.

Кількість води в оборотному та повторному водоспоживанні у 2024 році становила 2921,9 млн м³.

В 2024 році кількість підприємств із скидом зворотних вод в водні об'єкти зменшилась на 1 (з 60 в 2023 році до 59 в 2024 році).

Припинили скид:

- КП “Новомосковськводоканал” - реорганізований у 2023 році
- ТОВ “САНАТОРІЙ “КУРОРТ ОРЛІВЩИНА” – не звітували у 2024 році

Почали скид:

- ТОВ “Запорізький ливарно-механічний завод” – скид дренажних та поверхневих стічних вод у р. Саксагань.

Загальний обсяг скинутих зворотних вод в поверхневі водні об'єкти зменшився на 25,39 млн м³ (з 515,96 млн м³ в 2023 році до 490,57 млн м³ в 2024 році).

Забруднених зворотних вод скинуто 106,50 млн м³ (в 2023 році – 106,63 млн м³), з них 31,88 млн м³ – без очистки, 74,62 млн м³ – недостатньо очищених.

Порівняльний аналіз основних показників забору та використання води

наведено у табл. 2.1.3.

Таблиця 2.1.3. Основні показники водокористування та водовідведення води, млн м³ (обсяги оборотної, повторної і послідовно використаної води)

Види економічної діяльності	2022 рік		2023 рік		2024 рік	
	усього, млн м ³	% економії свіжої води за рахунок оборотної	усього, млн м ³	% економії свіжої води за рахунок оборотної	усього, млн м ³	% економії свіжої води за рахунок оборотної
Усього за регіоном	672,55	64,52	645,1	68,72	643,8	72,05
За видами економічної діяльності у тому числі:						
- промисловість	467,3	65,07	461,35	69,35	436,933	71,5
- сільське господарство	47,48	0,014	31,65	0,021	40,9	0,013
- транспорт	1,15	4,68	1,19	4,58	1,21	4,22
- будівництво	0,206	-	0,111	-	0,151	-
- торгівля та громадське харчування	0,053	-	0,07	-	0,02	-
- маттехзабезпечення	*	*	*	*	*	*
- житлокомунгосп та побутобслуговування	152,97	4,16	148,35	4,02	162,1	3,71

* не передбачено програмним забезпеченням звітності за формою № 2ТП-водгосп (річна).

Скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та очистка стічних вод

У 2024 році у масиви поверхневих вод Дніпропетровської області було скинуто у складі зворотних вод – 342,806 тис. т забруднюючих речовин від точкових джерел. В порівнянні з 2023 роком спостерігалось зменшення сумарного обсягу скинутих забруднюючих речовин на 1,738 тис. т.

Скиди *органічних речовин*, а саме, БСК та ХСК підприємствами-водокористувачами Дніпропетровської області, що звітують за формою № 2ТП-водгосп (річна) становили, відповідно 1809,6 т та 7670,8 т за рік.

Скиди *біогенних речовин* у водні об'єкти басейну річки Дніпро в межах Дніпропетровської області визначені за такими показниками як: азот амонійний, нітрит-іони, нітрат-іони, фосфати та становили році – 5998,182 т/рік.

Скиди *небезпечних речовин* (метали та інші) по Дніпропетровської області за 2024 рік становили :

– *важких металів*, які не входять до групи пріоритетних речовин: алюмінію – 9,692 т, заліза – 36,869 т, кобальту – 0,0028 т, марганцю – 0,0413 т, міді – 0,386 т, хрому загального – 1,371 т, хрому 6+ – 0,0043 т, цинку – 2,823 т.

– *несинтетичні показники групи важких металів*: 0,0002 т сполук кадмію, 3,003 т сполук нікелю та 0,0021 т сполук свинцю.

– *несинтетичних забруднюючих речовин*: нафтопродуктів – 34,219 т, СПАР –

19,528 т, карбамідів – 1,085 т, фенолів – 0,0146 т.

Інформація про скиди у масиви поверхневих вод Дніпропетровської області забруднюючих речовин в складі зворотних вод за 2024 рік в порівнянні з 2023 та 2022 роками, наведена у таблиці 2.2.1.

Таблиця 2.2.1. Забруднюючі речовини у складі зворотних вод

№	Скидання забруднюючих речовин за регіоном	2022 рік	2023 рік	2024 рік
		обсяг забруднюючих речовин, тис. т	обсяг забруднюючих речовин, тис. т	обсяг забруднюючих речовин, тис. т
Перелік скинутих забруднюючих речовин				
1	БСК ₅	1,8323	1,8193	1,8096
2	Нафтопродукти	0,0293403	0,0325815	0,0342188
3	Завислі речовини	2,5667	1,9153	1,9915
4	Сухий залишок	205,4639	158,8612	144,5897
5	Сульфати	41,2233	33,0267	28,7830
6	Хлориди	230,5138	135,1521	151,8497
7	Азот амонійний	0,3903	0,37740	0,3759
8	Феноли	0,0000533	0,0000202	0,0000146
9	Нітрати	5,4023	4,8425	4,7440
10	СПАР	0,015888	0,0199241	0,0195277
11	Залізо	0,0392151	0,0334954	0,0368688
12	Мідь	0,0005056	0,0005256	0,0003863
13	Цинк	0,0017957	0,002265	0,0028233
14	Нікель	0,0034693	0,0037158	0,0030030
15	Хром 6+	0,0000024	0,0000101	0,0000043
16	Алюміній	0,0071143	0,0086517	0,0096920
17	Свинець	0,0000007	0,0000015	0,0000021
18	Кадмій	0,0000001	0,0000004	0,0000002
19	Кобальт	0,0000001	0,0000043	0,0000028
20	Карбамід	0,0043312	0,0019689	0,0010850
21	Марганець	0,0000245	0,0000204	0,0000413
22	Нітриди	0,2364	0,2987	0,1971
23	Фтор	0,0040985	0,0047018	0,0044256
24	Ціаніди	0	0	0
25	Роданіди	0	0	0
26	ХСК	8,560	7,4337	7,6708
27	Толуол	0	0	0,0000156
28	Фосфати	0,7411315	0,7078837	0,6811181
29	Хром загальний	0,001163	0,0011758	0,0013715
	Всього:	497,0371336	344,5438462	342,805901

Існуючі системи водопостачання та водовідведення області знаходяться переважно в незадовільному стані, очисні споруди працюють неефективно та потребують ремонту та реконструкції.

В цілому, перевантаження очисних споруд у більшості основних водокористувачів області не спостерігається, проте якість очищення стічних вод незадовільна, низка показників перевищує нормативи гранично-допустимого скиду забруднюючих речовин (ГДС) і не дозволяє досягнути категорії “нормативно-очищені”.

*Основні забруднювачі водних об'єктів
(за сферами діяльності)*

Згідно узагальнених даних звітності за формою № 2ТП-водгосп (річна) за 2024 рік, кількість підприємств зі скидом зворотних вод у водні об'єкти Дніпропетровської області складала 59. З них 33 підприємства – забруднювачі (в 2023 р. – 33), які здійснюють скид забруднених (без очистки та недостатньо-очищених) зворотних вод у водні об'єкти області. Найбільші з них:

- КП “Дніпроводоканал”, м. Дніпро;
- ПрАТ “Петриківський рибгосп”;
- ТОВ “КОМСІТІ”, м. Самар;
- АТ “Кривбасзалізрудком”, м. Кривий Ріг;
- ПрАТ “Енергоресурси” м. Нікополь;
- ПрАТ “ДТЕК Павлоградвугілля”, м. Павлоград;
- ПрАТ “Дніпровський металургійний завод”, м. Дніпро;
- КП ДОР “Аульський водовід”, м. Кам'янське;
- КП “Павлоградводоканал”, м. Павлоград;
- ПрАТ “ЦГЗК”, м. Кривий Ріг;
- ПАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг”, м. Кривий Ріг.

*Таблиця 2.2.1. Перелік підприємств-забруднювачів Дніпропетровської області
за сферами діяльності станом на 01.01.2025*

№ з/п	Вид діяльності (КВЕД)	Назва водокористувачів області	Назва водо-приймача	Скинуто забруднених зворотних вод, тис. м ³		
				всього	без очистки	недостатньо-очищені
А СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО, ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО ТА РИБНЕ ГОСПОДАРСТВО						
03 Рибне господарство						
1	03.22 Прісноводне рибництво (аквакультура)	ПрАТ “Петриківський рибгосп”	р. Оріль	11551,2	11551,2	-
В ДОБУВНА ПРОМИСЛОВІСТЬ І РОЗРОБЛЕННЯ КАР’ЄРІВ						
05 Добування кам’яного та бурого вугілля						
2	05.10 Добування кам’яного вугілля	ПрАТ “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ”	р. Самара	14236,4	1129,8	13106,6
07 Добування металевих руд						
3	07.10 Добування залізних руд	ПрАТ “Суха балка”	р. Інгулець	977,4	977,4	-
4		ПрАТ “Центральний ГЗК”	р. Інгулець	1503,2	1503,2	-
5		АТ “Кривбасзалізрудком”	р. Інгулець	3047,0	3047,0	-
6		ПрАТ “Інгулецький ГЗК”	р. Інгулець	106,0	106,0	-
08 Добування інших корисних копалин і розроблення кар’єрів						
7	08.12 Добування піску гравію глини і каоліну	ТОВ “Нерудбудматеріали”	р. Саксагань	7,8	7,8	-
8		ТОВ “Об’єднання	р. Мокра	328,3	328,3	-

№ з/п	Вид діяльності (КВЕД)	Назва водокористувачів області	Назва водо-приймача	Скинуто забруднених зворотних вод, тис. м³		
				всього	без очистки	недостатньо-очищені
		Новомиколаєвський кар'єр”	Сура			
С ПЕРЕРОБНА ПРОМИСЛОВІСТЬ						
24 Металургійне виробництво						
9	24.10 Виробництво чавуну сталі та феросплавів	ПрАТ “Дніпровський металургійний завод” м. Дніпро	р. Дніпро	1449,9	1449,9	-
10		ПАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг”	р. Інгулець	1306,8	1306,8	-
25 Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування						
11	25.62 Механічне оброблення металевих виробів	ТОВ “Запорізький ливарно-механічний завод”	р. Саксагань	115,8	-	115,8
27 Виробництво електричного устаткування						
12	27.20 Виробництво батарей і акумуляторів	ТОВ ДДЗ “Енергоавтоматика”	р. Самара	76,8	-	76,8
28 Виробництво машин і устаткування н. в. і. у.						
13	28.92 Виробництво машин і устаткування для добувної промисловості та будівництва	ТОВ “МЕТІНВЕСТ-КРМЗ”	р. Саксагань	107,4	-	107,4
Е ВОДОПОСТАЧАННЯ; КАНАЛІЗАЦІЯ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ						
36 Забір, очищення та постачання води						
14	36.00 Забір очищення та постачання води	КП “Тернівське житлово-комунальне підприємство”	р. Самара	1115,3	-	1115,3
15		ДМПВКГ “Дніпро-Західний Донбас” Синельниківський район	р. Дніпро	2575,7	1359,0	1216,7
16		КП “Павлоградводоканал”	р. Самара	2980,7	-	2980,7
17		ТОВ “КОМСІТІ”	р. Самара	1558,9	-	1558,9
18		КП “Нікопольводоканал” НМР	р. Дніпро	1294,3	1294,3	-
19		КП “Кривбасводоканал”	р. Саксагань	15,2	15,2	-
20		КП ДОР “Аульський водовід”	р. Дніпро	2997,8	-	2997,8
21			МКП “Покровводоканал”	р. Базавлук	687,0	-
22	КП “ Широке “		р. Інгулець	30,9	-	30,9
23	КП “Дніпроводоканал” ДМР		р. Мокра Сура	5377,1	-	5377,1
		р. Дніпро	48047,4	6412,1	41635,3	

№ з/п	Вид діяльності (КВЕД)	Назва водокористувачів області	Назва водо-приймача	Скинуто забруднених зворотних вод, тис. м ³		
				всього	без очистки	недостатньо-очищені
24		КП “ВУВКГ ММР”, м. Марганець	р. Томаківка	854,4	-	854,4
			р. Ревун	212,7	212,7	-
25		КП “ЖИТЛОКОМПЛЕКС” ПМР	р. Саксагань	64,6	4,4	60,2
26		ПрАТ “Енергоресурси”	р. Дніпро	2686,1	33,3	2652,8
27	39.00 Інша діяльність щодо поводження з відходами	КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО КАМ'ЯНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ “ЕКОСЕРВІС”	р. Дніпро (Брудна Коноплянка)	235,8	235,8	-
G ОПТОВА ТА РОЗДРІБНА ТОРГІВЛЯ; РЕМОНТ АВТОТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ І МОТОЦИКЛІВ						
47 Роздрібна торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами						
28	47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами	ТОВ “Метро Кеш енд Кері Україна” (Філія ТОВ “Метро Кеш енд Кері Україна” № 26)	р. Кільчень	5,2	-	5,2
29	47.78 Роздрібна торгівля іншими неживими товарами в спеціалізованих магазинах	ТОВ “Епіцентр К”	р. Кільчень	6,8	-	6,8
Н ТРАНСПОРТ СКЛАДСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО ПОШТОВА ТА КУР'ЄРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ						
49 Наземний і трубопровідний транспорт						
30	49.41 Вантажний автомобільний транспорт	ТОВ “Торгівельно-транспортна компанія”	р. Дніпро	1,2	-	1,2
31	49.31 Пасажирський наземний транспорт міського та приміського сполучення	КП “Дніпровський метрополітен”	р. Дніпро	639,4	639,4	-
52 Складське господарство та допоміжна діяльність у сфері транспорту						
32	52.21 Допоміжне обслуговування наземного	ВСП “Дніпровська дирекція” філії “Центр будівельно-монтажних робіт та експлуатації будівель і	р. Дніпро	261,3	261,3	-

№ з/п	Вид діяльності (КВЕД)	Назва водокористувачів області	Назва водо-приймача	Скинуто забруднених зворотних вод, тис. м ³		
				всього	без очистки	недостатньо-очищені
	транспорту	споруд" АТ "Українська залізниця"				
Q ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я ТА НАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ						
86 Охорона здоров'я						
33	86.10 Діяльність лікарняних закладів	ДП "Санаторій "СЛАВУТИЧ" ім. Б.В. Пашковського" м. Верхньодніпровськ	р. Дніпро	31,1	-	31,1
Всього:				106492,9	31874,9	74618,0

Стан поверхневих вод
Екологічний стан та потенціал поверхневих вод

Постановами Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 № 758 "Про затвердження порядку здійснення державного моніторингу вод" (зі змінами) та від 30.03.1998 № 391 "Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля" визначено одним з суб'єктів державного моніторингу вод Державне агентство водних ресурсів України (Держводагентство), на яке покладено здійснення державного моніторингу масивів поверхневих вод, включаючи прибережні води.

Відповідно до наказу Держводагентства від 25.01.2023 № 18 "Про впровадження Порядку здійснення державного моніторингу вод" (Порядок), лабораторія моніторингу вод та ґрунтів РОВР у Дніпропетровській області в 2024 році здійснювала контроль в 22 постійних пунктах спостереження масивів поверхневих вод, забір яких здійснюється для задоволення питних і господарсько-побутових потреб населення. Пункти спостереження розташовані на річках:

- р. Дніпро (Кам'янське водосховище) – 2 створи;
- р. Дніпро (Дніпровське водосховище) – 5 створів;
- Південне водосховище – 1 створ;
- р. Інгулець – 10 створів;
- р. Саксагань – 4 створи.

Місця розташування та періодичність відбору проб в пунктах спостереження масивів поверхневих вод (у частині діагностичного та операційного моніторингу масивів поверхневих вод) наведені в таблиці 2.3.1.

Таблиця 2.3.1. Місця розташування та періодичність відбору проб у пунктах спостереження

№ з/п	Місце розташування пунктів спостереження	Періодичність відбору проб
<i>Кам'янське водосховище (суббасейн Середнього Дніпра)</i>		
1	476 км, м. Верхньодніпровськ, питний в/з	щомісячно
2	462 км, с-ще Аули, питний в/з м. Дніпро та м. Кам'янське	щомісячно
<i>Дніпровське водосховище (суббасейн Нижнього Дніпра)</i>		
3	м. Дніпро, правий берег, Кайдакський питний в/з	щомісячно
4	м. Дніпро, лівий берег, Ломовський питний в/з	щомісячно

№ з/п	Місце розташування пунктів спостереження	Періодичність відбору проб
5	м. Дніпро, ВП “ПдТЕС” ПАТ “ДТЕК Дніпроенерго”, питний в/з	щомісячно
6	с.Воронове, питний в/з водоводу ДМП ВКП “Дніпро-Західний Донбас”	щомісячно
7	с. Військове Солонянської ТГ, питний в/з	щомісячно
<i>Південне водосховище (суббасейн Нижнього Дніпра)</i>		
8	Південне водосховище, питний в/з	щомісячно
<i>р. Інгулець (суббасейн Нижнього Дніпра)</i>		
9	Карачунівське водосховище, питний в/з м. Кривий Ріг	щомісячно
10	Карачунівське водосховище, с. Карачунівка	щомісячно
11	Карачунівське водосховище, с. Мар’янівка (вплив хвостосховища ЦГЗКа)	щомісячно
12	Карачунівське водосховище, с. Кудашівка (вплив приток Боковенька та Бокова)	щомісячно
13	м. Кривий Ріг, вул. Переяславська	щомісячно
14	м. Кривий Ріг, вул. Суботня, південна околиця міста	щомісячно
15	с. Латівка, міст	щомісячно
16	м. Інгулець	щомісячно
17	265 км, с. Андріївка	щомісячно
18	325 км, гідрологічний пост р. Інгулець, м. Кривий Ріг, 12 км нижче греблі Карачунівського водосховища, в створі металічного пішохідного мостика	щомісячно
<i>р. Саксагань (суббасейн Нижнього Дніпра)</i>		
19	Макортівське водосховище, с. Макорти, питний в/з КП ПМР “Житлокомплекс”	щомісячно
20	Макортівське водосховище, с. Саївка, міст	щомісячно
21	Кресівське водосховище, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська обл.	щомісячно
22	5,3 км, Саксаганське водосховище, м. Кривий Ріг, район водоскидної споруди	щомісячно

Протягом 2024 року, відповідно до Порядку, лабораторією РОВР у Дніпропетровській області відібрано 262 проби води та виконано 5502 фізико-хімічних вимірювань (таблиця 2.3.2).

Таблиця 2.3.2. Показники виконання Програми

Показники виконання	Одиниці виміру	I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал	Всього 2024 р.
За Програмою гідро-хімічного моніторингу поверхневих вод	<u>проб</u> вимірювань	<u>64</u> 1344	<u>66</u> 1386	<u>66</u> 1386	<u>66</u> 1386	<u>262</u> 5502

Порівняльний аналіз стану водних об’єктів басейну р. Дніпра за фізико-хімічними показниками

Річка Дніпро

Щомісячно, протягом року, лабораторією виконувались вимірювання за 21 показниками фізико-хімічного складу поверхневої води.

Результати вимірювань середньорічних концентрації (в мг/дм³) за основними показниками забруднення по Кам’янському та Дніпровському водосховищам за

2023 – 2024 роки наведені у таблицях 2.3.3., 2.3.4.

Таблиця 2.3.3. Основні показники забруднення Кам'янського водосховища у 2023 рік та 2024 рік

Показники вимірювання	Кам'янське водосховище (суббасейн Середнього Дніпра), пункти моніторингу	
	Питний водозабір м. Верхньодніпровськ	Питний водозабір с.мт Аули
	2023р. / 2024 р.	
БСК ₅	2,9 / 3,0	2,9 / 2,7
ХСК	31,6 / 30,3	31,5 / 30,2
Амоній-іони	0,42 / 0,37	0,42 / 0,37
Сухий залишок	266 / 264	268 / 268
Сульфат-іони	30,96 / 26,26	31,48 / 25,72
Хлорид-іони	21,42 / 21,86	23,19 / 21,77
Залізо загальне	0,17 / 0,20	0,17 / 0,18
Нафтопродукти	0,047 / 0,072	0,053 / 0,071
Марганець	0,08 / 0,07	0,07 / 0,05

Таблиця 2.3.4. Основні показники забруднення Дніпровського водосховища у 2023 рік та 2024 рік

Показники вимірювання	Дніпровське водосховище (суббасейн нижнього Дніпра), пункти спостереження				
	Кайдакський питний водозабір м. Дніпро	Ломовський питний водозабір м. Дніпро	Питний водозабір ВП "ПдТЕС" АТ "ДТЕК Дніпроенерго"	Питний водозабір водоводу ДМП ВКП "Дніпро- Західний Донбасс", с. Воронове	с. Військове, питний водозабір Дніпровського району
	2023 р. / 2024 р.			2024 р.	
БСК ₅	2,9/3,0	3,0/3,0	2,9/2,8	2,8	2,7
ХСК	31,8/30,5	31,8 30,8	31,8/30,5	30,2	30,0
Амоній-іони	0,44/0,41	0,44/0,47	0,39/0,39	0,37	0,36
Сухий залишок	274/281	278/290	309/386	264	269
Сульфат-іони	31,99/27,13	34,21/34,73	56,90/55,31	25,54	28,69
Хлорид-іони	22,53/25,04	22,45/25,78	27,55/40,03	23,78	22,90
Залізо загальне	0,19/0,20	0,17/0,24	0,19/0,23	0,17	0,18
Нафтопродукти	0,046/0,078	0,049/0,073	0,048/0,078	0,060	0,064
Марганець	0,08/0,07	0,10/0,09	0,10/0,08	0,05	0,05

Південне водосховище

Середньорічні дані (в мг/дм³) за основними показниками забруднення у Південному водосховищі за 2024 рік приведені в таблиці 4.3.5.

Таблиця 2.3.5. Основні показники забруднення Південного водосховища у 2024 рік

Найменування показника вимірювання	Південне водосховище (суббасейн Нижнього Дніпра)
БСК ₅	2,7

Найменування показника вимірювання	Південне водосховище (суббасейн Нижнього Дніпра)
ХСК	30,3
Амоній-іони	0,25
Сухий залишок	1476
Сульфат-іони	527,03
Хлорид-іони	258,95
Залізо загальне	0,25
Нафтопродукти	0,066
Марганець	0,05

Річка Інгулець

В 2024 році гідрохімічний контроль річки Інгулець проводився відповідно до Програми по десяти пунктах моніторингу (в частині діагностичного та операційного моніторингу масивів поверхневих вод):

Середньорічні дані (в мг/дм³) за основними показниками забруднення у р. Інгулець за 2024 рік приведені в таблиці 2.3.6. та 2.3.7.

Таблиця 2.3.6. Основні показники забруднення у р. Інгулець за 2024 рік

Найменування показника вимірювання	Карачунівське водосховище (суббасейн Нижнього Дніпра), пункти моніторингу			
	питний в/з м. Кривий Ріг	с. Карачунівка	с. Мар'янівка	с. Кудашівка
	2024 р.			
БСК ₅	2,7	2,7	2,8	2,7
ХСК	30,0	30,3	30,3	30,0
Амоній-іони	0,30	0,29	0,27	0,27
Сухий залишок	834	640	670	895
Сульфат-іони	336,83	206,20	250,06	346,86
Хлорид-іони	83,50	54,58	60,05	91,95
Залізо загальне	0,15	0,14	0,13	0,16
Нафтопродукти	0,068	0,076	0,066	0,080
Марганець	0,06	0,09	0,07	0,06

Таблиця 2.3.7. Основні показники забруднення у р. Інгулець за 2024 р.

Найменування показника вимірювання	р. Інгулець (суббасейн Нижнього Дніпра), пункти моніторингу					
	гідрологічний пост р. Інгулець, м. Кривий Ріг	вул. Пере- яслівська	вул. Суботня	с. Латівка	м. Інгулець	с. Андріївка
	2024 р.					
БСК ₅	2,6	2,8	2,8	2,7	2,8	2,8
ХСК	30,0	30,8	30,6	30,5	31,1	30,9
Амоній-іони	0,22	0,29	0,29	0,25	0,28	0,26
Сухий залишок	985	1189	1438	1511	1706	1902
Сульфат-іони	370,97	352,09	390,20	419,08	457,50	477,89
Хлорид-іони	132,09	228,96	318,18	353,78	455,99	534,43

Залізо загальне	0,17	0,18	0,22	0,21	0,47	0,22
Нафтопродукти	0,054	0,074	0,073	0,083	0,076	0,076
Марганець	0,08	0,11	0,10	0,08	0,08	0,06

Річка Саксагань

В 2024 році гідрохімічний контроль річки Саксагань проводився відповідно до Програми в чотирьох пунктах моніторингу (у частині діагностичного та операційного моніторингу масивів поверхневих вод).

Результати вимірювань середньорічних концентрації (в мг/дм³) за основними показниками забруднення за 2024 рік приведені у таблиці 4.3.8.

Таблиця 2.3.8. Основні показники забруднення у р. Саксагань за 2024 р.

Найменування показника вимірювання	<i>р. Саксагань (суббасейн Нижнього Дніпра), пункти моніторингу</i>			
	<i>Макортівське водосховище КП ПМР “Житлокомплекс” питний в/з с. Макорти</i>	<i>Макортівське водосховище, с. Саївка</i>	<i>Саксаганське водосховище, м. Кривий Ріг</i>	<i>Кресівське водосховище, м. Кривий Ріг</i>
	<i>2024 р.</i>			
Сухий залишок	3786	4222	5385	4046
Сульфат-іони	1637,83	1707,95	1150,33	1805,33
Хлорид-іони	500,07	577,86	1906,58	642,65
Амоній-іони	0,26	0,58	0,41	0,31
Нафтопродукти	0,090	0,167	0,243	0,082
Залізо загальне	0,17	0,56	0,19	0,18
БСК ₅	2,9	3,9	3,4	3,2
ХСК	30,7	34,7	33,1	31,5
Марганець	0,06	0,51	0,14	0,13

2.3. Земельні ресурси та ґрунти

Територія області займає 3192,3 тис. га. Основний фонд ґрунтового покриття Дніпропетровської області складають чорноземи звичайні різної глибини гумусового шару та механічного складу від легкосуглинкових до легкоглинистих. Найбільшу питому вагу займають сільськогосподарські угіддя – 78,7 %, що свідчить про високий рівень сільськогосподарського освоєння земель.

Діяльність господарств агропромислового комплексу Дніпропетровської області в галузі рослинництва здійснюється із застосуванням заходів з підтримання вмісту органічної речовини (гумусу) у ґрунтах.

Основні підприємства, що порушують землі області – це гірничозбагачувальні комбінати, які проводять розробку корисних копалин відкритим способом, та шахти.

В області найбільшу питому вагу займають сільськогосподарські угіддя, що свідчить про високий рівень сільськогосподарського освоєння земель.

Таблиця 2.3.1. Структура земельного фонду регіону

Категорії земель та види земельних угідь	2022 рік		2023 рік		2024 рік	
	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території
Категорії земель за основним цільовим призначенням						
Загальна площа території регіону	3192,3	100	3192,3	100	3192,3	100
з них:						
землі сільськогосподарського призначення	2512,1	78,7	2512,1	78,7	2512,1	78,7
землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення	*	*	*	*	*	*
землі оздоровчого призначення	*	*	*	*	*	*
землі рекреаційного призначення	*	*	*	*	*	*
землі лісгосподарського призначення	*	*	*	*	*	*
землі водного фонду	*	*	*	*	*	*
Види земельних угідь						
Загальна площа земель	3192,3	100	3192,3	100	3192,3	100
з них:						
Сільськогосподарські угіддя, з них:	2512,1	78,69	2512,1	78,69	2512,1	78,69
рілля	2152,6	67,43	2152,6	67,43	2152,6	67,43
перелоги	*	*	*	*	*	*
сіножаті	15,5	0,48	15,5	0,48	15,5	0,48
пасовища	294,0	9,2	294,0	9,2	294,0	9,2
багаторічні насадження	49,9	1,56	49,9	1,56	49,9	1,56
Землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом, з них:	*	*	*	*	*	*
болота	*	*	*	*	*	*
яри	*	*	*	*	*	*
Чагарникова рослинність природного походження	*	*	*	*	*	*
Ліси та інші лісовкриті землі, з них:	*	*	*	*	*	*
земельні лісові ділянки, вкриті лісовою рослинністю	*	*	*	*	*	*
Води	*	*	*	*	*	*

* Головним управлінням Держгеокадастру у Дніпропетровській області статистична звітність з кількості обліку земель з 01.01.2016 не ведеться.

Проблема збереження ґрунтового покриву сільськогосподарських угідь та родючості ґрунтів набула загрозливих масштабів. Особливо великої шкоди родючості чорноземів в області завдає водна ерозія, причинами якої є велика розораність сільськогосподарських угідь, насиченість сівозмін просапними культурами, невиконання протиерозійних заходів на схилах.

В зв'язку з цим проводиться моніторинг земель з метою оцінки ефективності

родючості ґрунту, прогнозування та оброблення інформації про сучасний стан сільськогосподарських угідь, розроблення обґрунтованих рекомендацій щодо запобігання негативним змінам стану земель.

До основних джерел забруднення сільськогосподарських угідь відносять забруднення ґрунтів важкими металами, пестицидами, нітратами, радіоактивними елементами. Головною причиною забруднення ґрунтів є наднормативне внесення отрутохімікатів, мінеральних добрив.

Систематично проводиться лабораторний моніторинг за забрудненням ґрунтів. Проведення спостережень за забрудненням ґрунтів включає вибіркове визначення токсикантів промислового походження, а також спостереження за забрудненням ґрунтів сільськогосподарських угідь залишковими кількостями пестицидів та нітратів, важкими металами, радіонуклідами.

Кожного року лабораторія РОВР обстежує ґрунти населених пунктів на токсиканти промислового походження та землі адміністративних районів на залишкові кількості пестицидів. Оцінка стану забруднення ґрунтів проводиться шляхом порівняння концентрації вмісту забруднюючих речовин з встановленими граничнодопустимими концентраціями.

Найшкідливішим для землекористування і довкілля є забруднення ґрунтів хімічними та біологічними компонентами, зокрема, радіонуклідами, важкими металами, пестицидами тощо.

Додаткову загрозу становлять вибухонебезпечні предмети, що залишилися внаслідок бойових дій, адже вони не лише унеможливають безпечне використання земель, а й потребують тривалого та комплексного процесу розмінування, який є необхідною умовою відновлення аграрного виробництва та збереження екологічної рівноваги.

Розробка корисних копалин, особливо відкритим способом, потребує масштабних розкривних робіт, внаслідок яких знімається родючий ґрунтовий шар, формується система кар'єрів, відвалів та виробничої інфраструктури. Це призводить до повного або часткового знищення ґрунтового покриву на значних територіях, зміни гідрологічного режиму, зниження біологічної продуктивності екосистем, а іноді – й до втрати придатності земель для сільськогосподарського чи іншого господарського використання.

Порушення цілісності земель також супроводжується змінами рельєфу, ущільненням ґрунтів, підвищеним ризиком ерозії та забрудненням важкими металами, залишками вибухових речовин, викидами збагачувальних фабрик. Особливо небезпечними є випадки потрапляння токсичних речовин у верхні горизонти ґрунту та підземні води, що знижує екологічну безпеку територій та створює загрози для здоров'я населення.

Окрім гірничої промисловості, на стан ґрунтів негативно впливають й інші антропогенні фактори: інтенсивне сільськогосподарське виробництво з надмірним застосуванням добрив і пестицидів, неправильна система сівозмін, урбанізація, будівництво транспортної інфраструктури, несанкціоновані сміттєзвалища. Ці чинники сприяють поступовому зниженню якості ґрунтів, порушенню їхньої екологічної рівноваги, збільшенню частки деградованих і малопродуктивних земель.

Дані стосовно порушених, відпрацьованих та рекультивованих земель на території Дніпропетровської області, а також щодо консервації та зрошення земель

наведено у таблицях 2.3.1., 2.3.2. та 2.3.3.

Таблиця 2.3.1. Рекультивація порушених земель

Рік	Всього порушених земель		Всього відпрацьованих земель		Здійснено рекультивацію, га		Перебувають у стадії рекультивації, га	
	тис. га	% до загальної площі регіону	тис. га	% до загальної площі регіону	тис. га	% до загальної площі регіону	тис. га	% до загальної площі регіону
2022	*	*	*	*	*	*	*	*
2023	*	*	*	*	*	*	*	*
2024	*	*	*	*	*	*	*	*

* Головним управлінням Держгеокадастру у Дніпропетровській області статистичний облік не ведеться

Таблиця 2.3.2. Консервація земель за звітний рік

Рік	Всього порушених земель		Всього відпрацьованих земель		Здійснено рекультивацію, га		Перебувають у стадії рекультивації, га	
	тис. га	% до загальної площі регіону	тис. га	% до загальної площі регіону	тис. га	% до загальної площі регіону	тис. га	% до загальної площі регіону
2024	*	*	*	*	*	*	*	*

* Головним управлінням Держгеокадастру у Дніпропетровській області статистичний облік не ведеться

Таблиця 2.3.3. Зрошувані землі

Зрошувальні землі	2023 рік		2024 рік	
	усього, тис. га	% від загальної площі	усього, тис. га	% від загальної площі
Площа зрошуваних земель, на якій забезпечено належне функціонування інфраструктури зрошувальних систем	20,744	10,4	20,085	10,1
у тому числі систем крапельного зрошення	3,612	1,82	3,057	1,54

2.4. Надра

Надра – це частина земної кори, що розташована під поверхнею суші та дном водоймищ і простягається до глибин, доступних для геологічного вивчення та освоєння. До надр належать корисні копалини, підземні води, геотермальна енергія тощо.

Відповідно до Кодексу України про надра, надра є виключною власністю народу України. Вони можуть надаватися у користування підприємствам, установам, організаціям та громадянам лише за наявності спеціального дозволу на користування ділянкою надр, що видається уповноваженим державним органом. Право на користування надрами засвідчується також актом про надання гірничого відводу, якщо йдеться про видобування корисних копалин.

Питання надання спеціальних дозволів на користування надрами, продовження строку їх дії, внесення змін до спеціальних дозволів на користування надрами та до угод про умови користування надрами здійснюються відповідним

дозвільним органом: центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр.

У разі, якщо користування надрами пов'язане з видами діяльності, що підпадають під дію Закону України “Про оцінку впливу на довкілля”, дозвіл надається з урахуванням результатів цієї оцінки, яка є обов'язковою умовою для ухвалення рішення.

Інформація про видані дозволи, угоди та їх умови публікується на сайті Державної служби геології та надр України. Однак у період дії воєнного стану відкритий доступ до цієї інформації частково обмежено з міркувань національної безпеки.

Науково-виробничою установою Державної служби геології та надр України, яка збирає, зберігає, аналізує та надає у користування інформацію, що утворилася в процесі геологічного вивчення та використання надр є Державне науково-виробниче підприємство “Державний інформаційний геологічний фонд України” (ДНВП “Геоінформ України”).

Предметом діяльності ДНВП “Геоінформ України” є :

- створення й забезпечення функціонування галузевого державного архіву геологічних документів;

- науково-дослідні, тематичні, дослідно-методичні, проектно-технологічні роботи (у тому числі спрямовані на використання засобів комп'ютеризації та телекомунікації) щодо аналізу, систематизації, узагальнення, інтерпретації, зберігання й передавання архівної, аналітичної та картографічної інформації з геологічного вивчення та використання надр;

- державна реєстрація та облік робіт з геологічного вивчення надр України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони;

- приймання, облік, постійне зберігання, аналітично-статистичне оброблення та надання у користування документів Національного архівного фонду, що містять результати робіт з геологічного вивчення та використання надр;

- ведення системи обліку об'єктів Державного фонду родовищ, запасів та проявів корисних копалин, а саме:

- ✓ державного кадастру родовищ і проявів корисних копалин;
- ✓ державного кадастру родовищ підземних вод;
- ✓ державного балансу запасів корисних копалин;
- ✓ ведення державного обліку нафтових і газових свердловин;

- вивчення стану і перспектив розвитку мінерально-сировинної бази країни.

При формуванні розділу використано матеріали оновленої Стратегії регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року (нова редакція, затверджена рішенням Дніпропетровської обласної ради від 07.05.2025 № 502-25/VIII). Ознайомитись з текстом оновленої Стратегії можна за посиланням: <https://cutt.ly/BrGuWYGF>.

2.5. Біологічне та ландшафтне різноманіття, природно-заповідний фонд та національна екологічна мережа

З метою розширення площі територій природоохоронного призначення,

поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, збереження ландшафтного та біологічного різноманіття у 2017 році затверджено Схему екомережі.

Основною метою Програми є формування територіально-функціональної системи екологічної мережі в області, яка забезпечить збільшення відсотку заповідності, а також збереження всього різноманіття природних і напівприродних типів ландшафтів, геологічних пам'яток, ґрунтів, популяцій рідкісних та зникаючих видів флори та фауни регіону, можливість природних шляхів міграції та поширення видів рослин і тварин.

Слід підкреслити, що у складі ключових територій екомережі, організованих за басейновим принципом, не всі ділянки мають однакову природоохоронну цінність, і контури ключових територій не обов'язково мають співпадати з контурами об'єктів природно-заповідного фонду, які створюються в межах цих ключових територій. Адже до складу ключових територій входять не лише ядра, але й сполучні території, екокоридори, і частково навіть відновлювальні ділянки екомережі, які можуть виконувати свої функції поза межами природно-заповідного фонду не менш успішно, аніж у його складі.

Створення повноцінних, реально діючих заповідних об'єктів з власною інфраструктурою, яка повинна враховувати всі природні і соціально-економічні передумови для їх функціонування – складна справа, яка потребує значних коштів і залучення достатнього кваліфікованого науково-виробничого потенціалу.

Наявність потужних запасів мінеральної сировини і ґрунтово-кліматичні умови зумовлюють високу концентрацію промислових об'єктів і розвиток аграрного сектору. У результаті більша частина земель антропогенно трансформована. В таких умовах дуже складним є питання виявлення і заповідання природних територій і об'єктів. У той же час, заповідна справа розглядається як головний засіб для комплексного вирішення важливих екологічних проблем, таких як збереження біорізноманіття, відновлення і підтримка екологічного балансу в біосфері в умовах техногенного забруднення тощо.

Чинний порядок резервування цінних для заповідання територій та об'єктів визначений статтею 55 Закону України “Про природно-заповідний фонд України” (у редакції від 27.05.2021), відповідно до якої резервуванню підлягають території, що включають землі державної та комунальної власності, на період до п'яти років, з розробкою технічної документації із землеустрою, яка погоджується та затверджується відповідно до вимог Земельного кодексу України. Так, департаментом екології та природних ресурсів облдержадміністрації в 2023 році було погоджено технічну документацію із землеустрою щодо резервування цінних для заповідання територій та об'єктів в межах басейну річки Інгулець на території Глеюватівської сільської ради Криворізького району, затверджена рішенням Глеюватської сільської ради від 17.11.2023 № 2123, площа 390,1745 га.

Також, за поданням облдержадміністрації вперше в області затверджено проект організації території об'єкта природно-заповідного фонду, а саме – проект організації території регіонального ландшафтного парку “Самарські плавні”, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів на території Піщанської сільської ради Новомосковського району (рішення Дніпропетровської обласної ради від 08.12.2023 № 366-18/VIII).

Переліки територій та об'єктів екологічної мережі Дніпропетровської області наведений у таблиці 2.5.1.

Загальна площа ключових територій екомережі Дніпропетровської області

(рис. 2.5.1.) складає 798 831 га, в тому числі у відсотках до площі району або міста, а саме:

- Дніпровський район* 131 853 га (23,5 %);
- Кам'янський район 126 870 га (26,4 %)
- Криворізький район* 103 141 га (18,0 %);
- Нікопольський район 94 279 га (27,7 %);
- Павлоградський район* 82 993 га (34,2 %);
- Самарівський (колишній Новомосковський) район 87 319 га (25,1 %);
- Синельниківський район 135 570 га (20,5 %);
- місто Дніпро* 16 513 га (40,8 %);
- місто Кам'янське 3 480 га (25,2 %);
- місто Кривий Ріг 16 813 га (41,6 %).

Дніпровський район* - вилучено земельну ділянку, зарезервовану для створення об'єкта природно-заповідного фонду "Дніпрові пороги" площею 40,0 га, відповідно до рішення Дніпропетровської обласної ради від 26.02.2021 № 31-4/VIII "Про внесення змін до рішення обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII "Про затвердження проєкту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області" (зі змінами)".

Криворізький район* - вилучено земельну ділянку орієнтованою площею 143,16 га, відповідно до рішення Дніпропетровської обласної ради від 16.03.2018 № 317-12/VII "Про внесення змін до рішень обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII "Про затвердження проєкту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області" та від 21.10.2015 року № 680-34/ VI "Про Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016-2025 роки" (зі змінами).

Синельниківський район* - вилучено земельну ділянку орієнтованою площею 228 га, відповідно до рішення Дніпропетровської обласної ради від 22.06.2018 № 352-13/VII "Про внесення змін до рішення обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII "Про затвердження проєкту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області".

Павлоградський район* - вилучено земельну ділянку орієнтованою площею 210 га, відповідно до рішення Дніпропетровської обласної ради від 22.06.2018 № 352-13/VII "Про внесення змін до рішення обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII "Про затвердження проєкту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області".

місто Дніпро* - вилучено земельну ділянку орієнтованою площею 42,0 га, відповідно до рішення Дніпропетровської обласної ради від 07.12.2018 № 411-15/VII "Про внесення змін до рішень обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII "Про затвердження проєкту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області" та від 21.10.2015 року № 680-34/ VI "Про Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016-2025 роки" (із змінами);

- вилучено земельну ділянку загальною площею 2,0 га, відповідно до рішення Дніпропетровської обласної ради від 07.12.2018 № 411-15/VII "Про внесення змін до рішень обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII "Про затвердження проєкту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області" та від 21.10.2015 року № 680-34/ VI "Про Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016-2025 роки" (із змінами);

- вилучено земельну ділянку загальною площею 2,0 га, відповідно до рішення Дніпропетровської обласної ради від 22.02.2019 № 450-16/VII "Про внесення змін до рішень обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII "Про затвердження проєкту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області" та від 21.10.2015 року № 680-34/ VI "Про Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016-2025 роки" (із змінами);

- вилучено земельну ділянку, зарезервовану для створення об'єкта природно-заповідного фонду "Балка Довга", загальною площею 3,3582 га відповідно до рішення Дніпропетровської обласної ради від 05.11.2021 № 123-8/VIII "Про внесення змін до рішення обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII "Про затвердження проєкту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області".

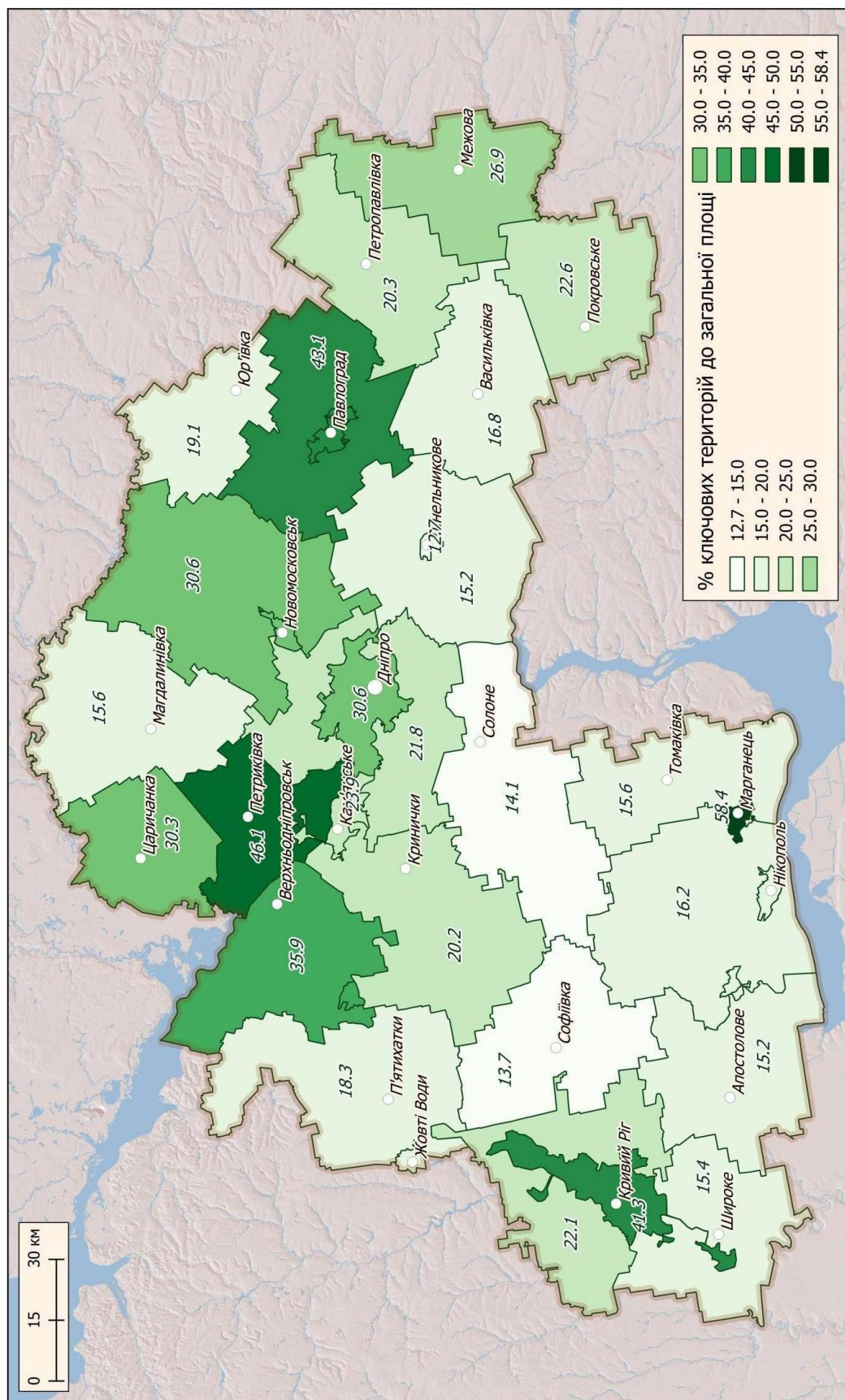

Рис. 2.5.1. Частка ключових територій екомережі у загальній площі земель по районах Дніпропетровської області

Дніпропетровська область має відносно низький рівень лісистості, при загальній площі області 3192,3 тис. га, що обумовлено переважанням степових та лісостепових ландшафтів, які історично не були вкриті густими лісами. Ліси тут розподілені нерівномірно. Більша частина лісових масивів, включаючи природні дубові і соснові ліси, зосереджена переважно в північній і західній частинах області, де рельєф та кліматичні умови сприяють розвитку деревної рослинності. У південних і східних регіонах здебільшого переважають лісозахисні смуги та штучні насадження.

Станом на 01.01.2025 загальна площа земель лісогосподарського призначення становить 111,347 тис. га (див. табл. 2.5.1. – 2.5.8.).

Ліси Дніпропетровщини не мають промислового значення, а виконують виключно захисні, рекреаційні та агролісомеліоративні функції, підлягають особливій охороні, тому рубки головного користування в них не проводяться.

Природні ліси займають близько половини всіх лісових площ області. Основу природних лісів складають дубові ліси, де переважає дуб черешчатий, а також присутні інші листяні породи: граб звичайний, липа серцелиста. Природні соснові ліси розташовані переважно на піщаних ґрунтах, ці ліси складаються переважно з сосни звичайної.

У Дніпропетровській області також сформована система штучних лісових насаджень. Штучні насадження відіграють важливу роль у підвищенні лісистості, захисті ґрунтів від ерозії, поліпшенні мікроклімату та створенні рекреаційних зон. Оскільки природна лісистість регіону є низькою, штучні насадження стають важливим елементом екологічного розвитку області. Система штучних лісових насаджень складається з лісозахисних смуг, створених для захисту сільськогосподарських угідь від вітрової ерозії, збереження вологи в ґрунті та поліпшення мікроклімату; лісомеліоративних насаджень, спрямованих на відновлення деградованих та еродованих земель; водозахисних насаджень, призначених для захисту схилів і берегів річок від водної ерозії та зсувів; рекреаційних лісопарків – створюються для відпочинку та оздоровлення населення, забезпечують зелені зони в міських та приміських районах. Але у сучасний період значна кількість з них знаходиться у незадовільному деструктивному стані, що зумовлено як природними причинами (віковий кризовий стан), так і антропогенним впливом (вирубки, пожежі та ін.).

Склад лісів Дніпропетровської області за породами досить різноманітний. Основними лісоутворюючими породами є: дуб звичайний (29,9%), сосна звичайна (24,5%), робінія псевдоакація (24,7%), ясени (5,9%), тополі (4,6%), берези (2,1%), клени (1,4%), сосна кримська (1,3%) та інші (5,6%).

В 2024 році філією “Східний лісовий офіс” Державного підприємства “Ліси України” на території Дніпропетровської області створено лісових культур на площі 1175 га, з них шляхом лісорозведення – 712 га. Основними лісоутворюючими породами при створенні лісових культур були: сосна звичайна (72,2% від всього об’єму), дуб звичайний (22,4%), сосна кримська (0,3%), робінія псевдоакація (4,9%) та інші (0,2%).

Окрім того, на території області проведено відтворення лісів шляхом природного поновлення на площі 631 га, з них 224 га через сприяння природному поновленню (часткове висівання насіння та садіння сіянців деревних та чагарникових порід). Природне поновлення лісу проводиться з використанням наступних деревних порід: сосна звичайна (40,1%), робінія псевдоакація (23,5 %), тополі (13,8 %), дуб звичайний (14,0 %), сосна кримська (3,7 %), ясен звичайний (2,0 %) та інші (2,9 %).

У 2024 році площу 151 га переведено у вкриту лісом, з них площі під лісовими культурами – 89 га (16 га лісовідновлення та 73 га лісорозведення) та площі під природним поновленням лісу – 62 га.

Для поновлення породного складу насаджень, підвищення їх стійкості регулярно проводяться роботи по догляду за лісом. У 2024 році рубки формування та оздоровлення лісів та інші заходи, пов'язані і не пов'язані з веденням лісового господарства проведені на площі 845 га, заготовлено ліквідної деревини при проведенні цих рубок в розмірі 21,5 тис. куб. м. Рубки догляду за лісом проведені на площі 250 га.

У 2024 році встановлено ліміти на спеціальне використання лісових ресурсів при заготівлі другорядних лісових матеріалів – деревної зелені (новорічних ялинок) – 13700 шт, заготовлено новорічних ялинок – 3758 шт. Заготівля лісових ресурсів побічного користування не проводилася.

Станом на 01.01.2025 на території Дніпропетровської області зареєстровано 27 користувачів мисливських угідь. Загальна площа мисливських угідь, які надані в користування, складає 2107612,98 га.

Відповідно до розпоряджень начальника Дніпропетровської обласної військової адміністрації від 25.03.2022 № 81/0/527-22 “Про заборону відвідування лісів населенням Дніпропетровської області у період воєнного стану” та від 04.04.2023 № 124/0/524-23 “Про заборону здійснення полювання на території Дніпропетровської області у період воєнного стану” на території Дніпропетровської області заборонено відвідування лісів та здійснення полювання на всі види мисливських тварин до припинення дії або скасування воєнного стану в Україні.

З 2015 року на території області впроваджено електронний облік деревини в межах Єдиної Державної Системи Електронного Обліку Деревини (ЕОД). Система електронного обліку деревини дає можливість переглянути повністю ланцюг руху заготовленої деревини від місця її заготівлі до кінцевого споживача. Таким чином, за допомогою реєстру походження деревини по нумерації бирки, якою маркується деревина, можна встановити легальність її заготівлі, а саме: місце та час, назву бригади, що здійснювала заготівлю, повну характеристику маркованої продукції.

Основною причиною для створення такої концепції стали незаконні рубки деревини у всій Україні, які негативно впливають на стан навколишнього середовища і на всю галузь загалом.

Упровадження електронного обліку дозволяє значно підвищити ефективність

лісогосподарської діяльності. По-перше, завдяки застосуванню сучасних технологій; по-друге, внаслідок своєчасних рішень, по-третє, зменшення часу оформлення супровідної документації, формування та здачі звітів.

Основною перевагою електронного обліку є те, що можна в режимі онлайн відслідковувати будь-яку заготівлю деревини, а також спостерігати за рухом лісопродукції від заготівлі до реалізації.

Окрім вищенаведеного, єдина державна система електронного обліку має значний і внутрішній ефект для підприємства, яке безпосередньо здійснює електронний облік деревини, який полягає у автоматизації обліку та підвищенні якості управлінських рішень.

Таблиця 2.5.1. Лісовий фонд регіону

№ з/п		Загальна площа, га	Вкриті лісовою рослинністю, га	Загальний запас деревини, тис. м ³	Примітка
	Усього лісового фонду (сума рядків 1+2)	111346,9	77746	*	-
1.	Усього земель лісогосподарського призначення та земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення у тому числі:				
1.1	державних лісогосподарських підприємств	111346,9	77746	*	-
1.2	комунальних лісогосподарських підприємств	-	-	-	-
1.3	власників лісів	-	-	-	-
1.4	не наданих у користування (землі запасу)	-	-	-	-
2.	Усього лісових ділянок, розташованих на землях іншого призначення у тому числі:				
2.1	державних підприємств	-	-	-	-
2.2	комунальних підприємств	-	-	-	-
2.3	приватних підприємства	-	-	-	-
2.4	інших організацій та установ	-	-	-	-
2.5	власників лісів	-	-	-	-
2.6	не наданих у користування (землі запасу)	-	-	-	-
3.	Загальний запас деревини лісового фонду	X	X	-	-
4.	Запас деревини у розрахунку на один гектар лісового фонду	X	X	-	-
5.	Площа лісів у розрахунку на одну особу	X		X	-
6.	Запас деревини у розрахунку на одну особу	X	X		-
7.	Лісистість (відношення покритої лісом площі до загальної площі регіону)	X	X	X	-

* Інформація надана не в повному обсязі або відсутня

Таблиця 2.5.2. Лісовий фонд регіону в розрізі земель цільового призначення та категорій земель(станом на 01.01.2025)

№ з/п	Постійні лісокористувачі, власники лісів, інші землекористувачі, у користуванні яких є лісові ділянки, землі запасу	Загальна площа, га	Лісові землі, тис. га							Усього лісових земель
			вкриті лісовою рослинністю		не вкриті лісовою рослинністю					
			усього	із них лісові культури	незімкнуті лісові культури / лісові розсадники	Зруби/згарища	галявини, біополяни	Лісові дороги, просіки, розриви		
I. Землі лісогосподарського призначення										
1.	Філія “Східний лісовий офіс” ДП “Ліси України”	109251	76,3	53,5	6,1	1,4	5,4	0,9	88	
II. Землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення										
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
III. Землі іншого призначення										
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Таблиця 2.5.3. Нелісові землі, землі лісогосподарського призначення (станом на 01.01.2025)

№ з/п	Постійні лісокористувачі, власники лісів	Рілля	Сінокоси	Пасовища	Піски	Болота	Води	Яри, схили, кар'єри	Інші нелісові землі	Загальна площа нелісових земель, тис. га
1	Філія “Східний лісовий офіс” ДП “Ліси України”	208	370	72	1049	4206	1723	-	13666	21294

Таблиця 2.5.4. Лісовідновлення за 2024 рік (у розрізі лісокористувачів, власників лісів)

№ з/п	Лісокористувачі, власники лісів інші землекористувачі, у користуванні яких є лісові ділянки	Лісовідновлення, га			
		у тому числі:			усього
		посадка лісу, га	посів лісу, га	природне поновлення лісу, га	
1	Філія “Східний лісовий офіс” ДП “Ліси України”	393	70	452	915

Таблиця 2.5.5. Лісорозведення (створення нових лісових насаджень)
2024 рік (у розрізі державних органів влади)

за

№ з/п	Лісокористувачі, власники лісів	Створення нових лісових насаджень, га						
		лісорозведення, га					природне само- заліснення земель, га	усього обліковано нових лісів, га
		у тому числі посадка/посів, га				усього		
		заліснення не продуктивних земель, га	заліснення ярів, балок, кар'єрів, га	заліснення інших земель, га	створення позахисних лісових смуг, га			
1	Філія “Східний лісовий офіс” ДП “Ліси України”	-	-	712/-	-	712	179	891

Таблиця 2.5.6. Проведення лісогосподарських заходів, пов'язаних із вирубуванням деревини за 2024 рік

№ з/п	Лісокористувачі, власники лісів	Площа, га/Ліквідна деревина, тис. м ³						
		рубки догляду	лісовідновні рубки	санітарні рубки	розрубка ліній електропередач, автомобільних доріг тощо	розчистка ліній електропередач, автомобільних доріг тощо	інші рубки	усього рубок
1	Філія “Східний лісовий офіс” ДП “Ліси України”	250/7,9	-	591/13,6	-	-	4/0,0	845/21,5
Усього		250/7,9	-	591/13,6	-	-	4/0,0	845/21,5

Таблиця 2.5.7. Загиблі лісові культури, насадження та незімкнуті лісові культури природного відновлення за 2024 рік

Назва	Лісокористувачі та землекористувачі, які мають у користуванні лісові ділянки	Усього
	Філія “Східний лісовий офіс” ДП “Ліси України”	
1. Усього загиблих лісових насаджень, га	36	36
у тому числі від:		
пожеж	36	36
несприятливих погодних умов	-	-
хвороб та шкідників лісу	-	-
господарської діяльності людини (забудова, лінії електропередач, затоплення, газопроводи тощо)	-	-
з них загиблих лісових культур, га	-	-
у тому числі від:		
пожеж	-	-

Назва	Лісокористувачі та землекористувачі, які мають у користуванні лісові ділянки	Усього
	Філія “Східний лісовий офіс” ДП “Ліси України”	
несприятливих погодних умов	-	-
хвороб та шкідників лісу	-	-
господарської діяльності людини (забудова, лінії електропередач, затоплення, газопроводи тощо)	-	-
Інше	-	-
2. Усього загиблих незімкнутих лісових насаджень, га	1167	1167
3. Усього пошкоджених, загиблих ділянок природного поновлення, га	-	-

*Таблиця 2.5.8. Заготівля лісових ресурсів побічного користування та
другорядних лісових за лісокористувачами в розрізі місцевих рад за 2024 рік*

№ з/п	Органи державної влади, постійні лісокористувачі, власники лісів,	Лісові ресурси побічного користування, встановлений ліміт/ фактично заготовлено										Другорядні лісові матеріали, встановлений ліміт/ фактично заготовлено						
		гриби	ягоди	лікарські рослини	плоди	горіхи	випас худоби	сіно- косіння	під- стилка	очерет	тощо (пасіки)	живиця	пні	луб	деревні соки	деревна зелень	новорічні ялинки	тощо
1	Філія “Східний лісовий офіс” ДП “Ліси України”	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6850/ 1879	-
	Межиріцька ОТГ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	300/ 201	-
	Марганецька ОТГ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2000/ 300	-
	Дніпровська МТГ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	50/50	-
	Брагинівська ОТГ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3000/ 718	-
	Петриківська ОТГ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1200/ 500	-
	Піщанська ОТГ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	300/ 110	-

Охорона та відтворення видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів

Охорона та відтворення видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України є важливим аспектом збереження біорізноманіття.

На першому місці у справі збереження біорізноманіття стоїть охорона рослин,

які утворюють середовище для існування інших організмів. Найважливішим серед цього є збереження рідкісних та зникаючих видів рослин, що передбачає реєстрацію видів і складання “Червоних книг” окремих країн і регіональних “Червоних списків”. Існують Світовий і Європейський червоні списки рослин. Рідкісні види часто виконують унікальні ролі в своїх екосистемах, є невід’ємною частиною генетичного різноманіття, мають культурне значення для місцевих спільнот, відіграють важливу роль в науці та вивченні екосистем.

У Дніпропетровській області понад 40 років тому почалася робота з охорони рослинного світу.

Першим юридичним документом з охорони рослинності був список рідкісних та зникаючих рослин (54 види), затверджений рішенням Дніпропетровського облвиконкому від 09.10.1979 № 568.

У 1998 році був складений “Червоний список видів рослин Дніпропетровської області”, затверджений Дніпропетровською обласною радою (рішення обласної ради від 12.06.1998 № 7.2/XXIII), який включав 338 судинних рослин. З них 22 види включені до Європейського Червоного списку, 56 видів – до Червоної книги України (1996), 260 видів рослин, які охороняються в Дніпропетровській області.

У 2011 році провідними науковими установами області в галузі вивчення біорізноманіття було створено видання: “Червона книга Дніпропетровської області. Рослинний світ”. Це друге (після Донецької області) повномасштабне видання обласної Червоної книги рослин в Україні.

Вона є основою для охорони та відтворення видів рослин, занесених до Червоної книги України та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів рослинності, а також видів, що охороняються на регіональному рівні (Червоний список видів рослин і тварин Дніпропетровської області (рішення обласної ради від 27.12.2011 № 219-10/VI).

У списку наведено 451 вид рідкісних та зникаючих рослин, що охороняються на території Дніпропетровської області.

Серед них – 16 видів занесені до Світового Червоного списку, 27 – до Європейського Червоного списку, 82 – до Червоної книги України.

Але ці види ретельно охороняються лише на території природного заповідника Дніпровсько-Орільський, Ботанічного саду Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара та Криворізького ботанічного саду Національної академії наук України.

2.6. Загальна характеристика тваринного світу

Фауна хребетних нараховує 384 види тварин. Їх сучасний вигляд сформований за рахунок лісових та гідрофільних видів. З лісовими ландшафтами пов’язані 47 % видів, із гідроценозами – 37 %, із степовими та польовими – 17 %, із населеними пунктами – 6 % видів тварин. Теріофауна включає 62 види (Булахов, Пахомов, 2006 р.).

У степових системах домінуюче положення займають мишоподібні гризуни, ховрах сірий, сліпак звичайний, заєць сірий, лисиця звичайна. У заплавних лісах – численний кріт європейський, бурозубка звичайна, вовк, ласка, куниця, кабан дикий.

На прикладі досліджень орнітофауни Присамар'я А.А. Губкін (1972) вказує на високу щільність розміщення птахів в умовах степових екосистем (до 6,4 ос./га). В.В. Стаховський наводить реєстр тієї ж території, до якого включено 240 видів птахів. У степовому Придніпров'ї А.А. Губкіним зареєстровано на гніздуванні 145 видів гніздових птахів (1972). Учений зауважує, що для степових ділянок характерні жайворонок польовий (*Alauda arvensis*), жовта трясогузка (*Motacilla flava*), перепілка (*Coturnix coturnix*).

Фауна амфібій степу налічує 10 видів (Булахов та ін., 2007), найхарактерніші серед яких – часничниця звичайна (*Pelobates fuscus*), ропуха зелена (*Bufo viridis*), жаба озерна (*Rana ridibunda*) та інші. У межах степового Придніпров'я також знайдено 11 видів рептилій (Булахов та ін., 2007).

Зарегулювання стоку більшості малих річок і Дніпра спричинило трансформацію екологічних комплексів риб і майже повну заміну реофільного комплексу лімнофільним. Іхтіофауна за сучасними даними налічує 50 видів риб і круглоротих, що належать до 13 родин 7 фауністичних комплексів (Біологічне різноманіття ..., 2008).

Як відомо, головною особливістю фауни є її динамічність, що визначається можливостями та історично сформованими особливостями її видів до зміни свого місця у просторі і надзвичайно динамічній структурі угруповань у часі. На відміну від інших груп живих організмів, тварини активно переміщуються у просторі, змінюючи своє положення відповідно до змін факторів середовища та змін ресурсів. Тому всі заходи і програми щодо охорони фауни повинні враховувати цю її особливість, яка виявляється як в сезонних циклах, так і в багаторічних (при тому доволі стрімких) змінах ареалів, у міграціях, інвазіях, хвилях чисельності тощо. Сезонні та багаторічні зміни локальних угруповань вимагають розробки динамічної системи охорони біорізноманіття загалом і раритетних видів зокрема.

Питання збереження біорізноманіття включені до Програми. Аналіз багаторічних даних свідчить про те, що заповідний режим та заходи з охорони безумовно позитивно впливають на стан мешкання та перебування усіх рідкісних видів тварин на території Дніпропетровської області.

Динаміка чисельності основних видів мисливських тварин наведена в таблиці 2.6.1.

Таблиця 2.6.1. Динаміка чисельності основних видів мисливських тварин (особин)

Види мисливських тварин	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Козуля	5060	4832	7383
Кабан	1305	1214	1861
Лось	0	0	0
Заєць-русак	97516	96486	112019
Ондатра	1098	1098	1416
Лисиця	1831	1868	5926

<i>Види мисливських тварин</i>	<i>2022 рік</i>	<i>2023 рік</i>	<i>2024 рік</i>
Вовк	64	50	188
Єнотовидний собака	379	454	603
Борсук	542	535	893
Видра	0	0	0
Куниця Кам'яна	128	128	179
Куниця лісова	412	412	556
Тхір чорний	30	30	0

2.7. Відходи

Дніпропетровська область – одна з найбільш промислово розвинених областей України.

За попередніми даними Головного управління статистики у Дніпропетровській області на підприємствах області протягом 2024 р. утворилося 174318,8 тис. тонн відходів. Із загального обсягу утворених відходів 26097,4 тис. тонн (близько 15 %) – обсяг відновлених відходів, 0,286 тис. тонн – спалено, 86165,6 тис. тонн – видалено та направлено в сховища організованого складування (поховання). Найбільшу частку утворення відходів у 2024 році становлять інші мінеральні відходи, змішані та недиференційовані матеріали, хімічні відходи, а також побутові та подібні відходи згоряння.

Крім того, великою проблемою для області є боротьба з несанкціонованими сміттєзвалищами. Через неналежну систему управління твердими побутовими відходами (ТПВ) в населених пунктах, як правило у приватному секторі, відсутністю системи окремого збирання, сортування ТПВ велика кількість ТПВ в області потрапляє на несанкціоновані, неконтрольовані сміттєзвалища.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 № 1353-р затверджено Національний план управління відходами до 2033 року, який закладає основу для розробки протягом одного року Регіонального плану управління відходами (наявний Регіональний план управління відходами Дніпропетровської області до 2030 року розроблено в рамках попереднього Закону України “Про відходи”, що втратив чинність 09.07.2023).

Детальна інформація стосовно відходів наведена у таблиці 2.7.1.

*Таблиця 2.7.1. Динаміка основних показників управління відходами I - IV класів небезпеки (тис. т)**

<i>№ з/п</i>	<i>Показники</i>	<i>2022 рік*</i>	<i>2023 рік*</i>	<i>2024 рік*</i>
1	Утворено	139916,72	131070,7	174318,8
2	Одержано від інших підприємств	2528,3	-	-
3	Спалено	14,5	0,452	0,286
3.1	у тому числі з метою отримання енергії	14,4	0,439	-
4	Використано (утилізовано)	54167,2	35472,0	26097,4
5	Направлено в сховища організованого складування (поховання)	64324,2	69976,6	86165,6
6	Передано іншим підприємствам - для утилізації - для видалення	2888,5	-	-
7	Втрати відходів внаслідок витікання,	-	-	-

	випаровування, пожеж, крадіжок			
8	Наявність на кінець звітного року у сховищах організованого складування та на території підприємств	805,0	-	-

* Попередні данні Головного управління статистики у Дніпропетровській області. Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів.

2.8. Демографічна ситуація та стан здоров'я населення

Висока концентрація найбільш екологічно-небезпечних галузей промисловості на території регіону обумовлює віднесення Дніпропетровської області до одного із найбільш техногенно навантажених регіонів України, що в свою чергу віддзеркалюється на демографічних показниках. Демографічна ситуація в області має регресивний характер.

Згідно даних на офіційному веб-сайті Головного управління статистики, чисельність наявного населення області за 2022 рік зменшилася на 1,5% (на 45,6 тис. осіб) і на 01.01.2022 склала 3096,5 тис. осіб, що пояснюється, у першу чергу, природним скороченням населення.

У зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України інформація стосовно демографічної ситуації в області відсутня з 2023 р.

Таблиця 2.8.1. Чисельність постійного населення у 1991–2022 роках

	Чисельність населення, осіб			Частка в загальній чисельності населення, %	
	Усе населення	Міське	Сільське	Міське	Сільське
2000	3640846	3021441	619405	83,0	17,0
2001	3600250	2985387	614863	82,9	17,1
2002	3561224	2951536	609688	82,9	17,1
2003	3529505	2927637	601868	82,9	17,1
2004	3499542	2905692	593850	83,0	17,0
2005	3472867	2887494	585373	83,1	16,9
2006	3443866	2868074	575792	83,3	16,7
2007	3419604	2850294	569310	83,4	16,6
2008	3395089	2830227	564862	83,4	16,6
2009	3370919	2810176	560743	83,4	16,6
2010	3352172	2795286	556886	83,4	16,6
2011	3333195	2779347	553848	83,4	16,6
2012	3316990	2766144	550846	83,4	16,6
2013	3304486	2757211	547275	83,4	16,6
2014	3289122	2745780	543342	83,5	16,5
2015	3273328	2733980	539348	83,5	16,5
2016	3251575	2716094	535481	83,5	16,5
2017	3227102	2695059	532043	83,5	16,5
2018	3227831	2700976	526855	83,7	16,3
2019	3203168	2684509	518659	83,8	16,2
2020	3173339	2662727	510612	83,9	16,1
2021	3138726	2636077	502649	84,0	16,0
2022	3096485	2606079	490406	84,2	15,8

Дніпропетровська область у часи війни відіграє значну роль у внутрішніх міграційних процесах. Демографічна ситуація характеризується скороченням населення, що відповідає загальнонаціональним тенденціям.

Дніпропетровська область – один з найбільш розвинених регіонів України. Вона характеризується вигідним географічним положенням, багатими природними ресурсами, потужним промисловим та науковим потенціалом, розвинутим сільськогосподарським виробництвом, високим рівнем розвитку транспорту і зв'язку.

Відстань від Дніпра до Києва: залізницею – 530 км, шосейними дорогами – 480 км. На території 31,9 тис. кв. км (5,3% площі України) мешкають, за даними на 31 грудня 2023 року 3093,2 тис. осіб (7,5%). Високий рівень урбанізації (84,1% жителів проживають міських поселеннях) визначає найвищу в Україні щільність населення – 96,9 на один квадратний кілометр (середня по Україні – 67,9).

В адміністративно-територіальному відношенні Дніпропетровська область поділяється на 7 адміністративних районів до складу яких входить 86 територіальних громад.

В області функціонують 67 центрів первинної медико-санітарної допомоги (ЦПМСД), 402 амбулаторії загальної практики – сімейної медицини, у тому числі 385 – у складі ЦПМСД, 264 фельдшерські та фельдшерсько-акушерські пункти і медичні пункти тимчасового базування, в яких здійснюються виїзні прийоми медичними працівниками, що надають первинну медичну допомогу, в тому числі у складі ЦПМСД – 242;

77 спеціалізованих закладів (у тому числі 3 заклади охорони здоров'я, які підпорядковані Міністерству охорони здоров'я України), у складі яких розгорнуто 21712 ліжок, що становить 70,3 на 10 тис. населення;

діє Єдина регіональна оперативно-диспетчерська служба, яка складається з двох центрів, щодо прийняття викликів у містах Дніпро та Кривий Ріг;

функціонує 6 станцій швидкої медичної допомоги з мережею 95 пунктів базування бригад екстреної медичної допомоги, які працюють за принципом екстериторіальності.

Значна увага приділяється в області реабілітаційній допомозі, що надається закладами охорони здоров'я, які уклали відповідні договори з уповноваженим органом – Національною службою здоров'я України.

У 2025 році 49 закладів охорони здоров'я області, в тому числі 10 приватних, уклали договори з Національною службою здоров'я України на надання медичних послуг з реабілітації.

34 заклади мають укладені договори щодо надання медичних послуг за напрямом стаціонарної медичної реабілітації, 5 з них – приватні. Загалом 2267 реабілітаційних ліжок.

Реабілітаційні відділення створено у 3 надкластерних закладах охорони здоров'я (122 ліжка) та 16 кластерних закладах охорони здоров'я (515 ліжок).

В 46 закладах охорони здоров'я створено кабінети асистивних технологій, у тому числі в усіх закладах стаціонарної реабілітації, 112 мультидисциплінарних реабілітаційних команд.

Реабілітаційна спроможність мережі закладів охорони здоров'я складає 2797 осіб на добу, 72922 особи на рік.

Протягом 2025 року реабілітаційні послуги в закладах охорони здоров'я області отримали 22772 цивільні особи (у тому числі 1272 ВПО та 628 УБД), 5565 військовослужбовців.

В області формується мережа центрів ментального (психічного) здоров'я на базі 16 кластерних лікарень та 2 надкластерних лікарень.

Всі заклади охорони здоров'я області продовжують надання медичної допомоги мешканцям області, внутрішньо переміщеним особам та пораненим у повному обсязі.

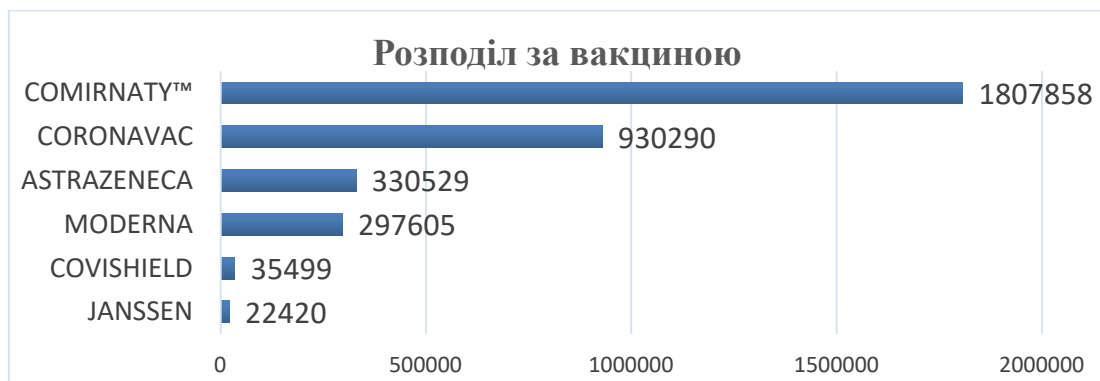
Від початку введення воєнного стану і до сьогодні надано 791307 медичних послуг ВПО, з них 97564 – з початку 2025 року, у тому числі 311811 медичних послуг надано сімейними лікарями, з них 40173 – з початку 2025 року, 479496 медичних послуг надано лікарями вторинної ланки, з них 57391 – з початку 2025 року.

За період війни в області народилося 48272 дитини (24813 хлопчиків та 23459 дівчаток). З числа внутрішньо переміщених осіб 6009 жінок вже народили дітей та 137 вагітних перебувають на обліку.

2.9. Ймовірні зміни стану здоров'я населення, якщо ДДП не буде затверджено

Виконання всіх заходів та проєктів ДДП забезпечить послаблення можливого впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я населення. З метою підвищення доступності, ефективності та якості медичного обслуговування населення Програмою заплановані заходи щодо будівництва, реконструкції та капітального ремонту лікарняних закладів. У разі, якщо Програму не буде затверджено, всі заходи і проєкти ДДП не будуть комплексними, інтегрованими та ефективними, адже інерційний характер розвитку ситуації в економіці та соціальному житті регіону сприятиме накопиченню екологічних проблем, серед яких значна амортизація комунального обладнання та незадовільний стан інфраструктури, що можуть нести загрози техногенного характеру. Більш того, може виникнути кумулятивний ефект з проблем, що ускладнить існуючу екологічну ситуацію. Особливу загрозу становитиме проблема накопичення та утилізації твердих побутових та промислових відходів, підвищиться ризик використання небезпечних технологій утилізації ТПВ та будівництва небезпечних об'єктів та підприємств, викиди яких можуть погіршити якість атмосферного повітря, поверхневих та підземних водних ресурсів, земельних ресурсів та ґрунтів, а це, в свою чергу, може підвищити ризик виникнення новоутворень і хвороб органів дихання у населення, призвести до зниження біорізноманіття тощо.

На цей час зроблено 3424201 щеплень від COVID-19, що складає 110701,78 щеплень на 100 тис. населення.

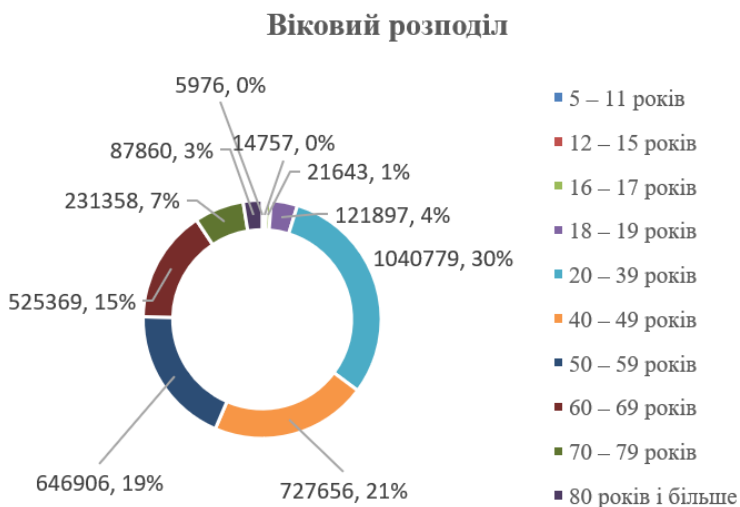
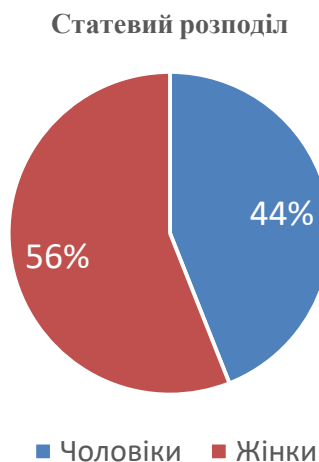

Розподіл за дозою

Доза вакцини	Кількість вакцинованих осіб	Чоловіки	Жінки
1	1 489 757	657 798	831 959
2	1 444 499	636 738	807 761
Додаткова	3 173	1 473	1 700
Бустерна	406 179	177 565	228 614
Бустерна 2	7 105	2 952	4 152
Бустерна 3	9 543	3 636	5 907
Всього	3 424 201	1 506 732	1 917 469

Віковий розподіл

5 – 11 років	12 – 15 років	16 – 17 років	18 – 19 років	20 – 39 років	40 – 49 років	50 – 59 років	60 – 69 років	70 – 79 років	80 років і більше
5976	14757	21643	121897	1 040 779	727 656	646 906	525 369	231 358	87 860

РОЗДІЛ 3. ХАРАКТЕРИСТИКУ СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Дніпропетровської області на 2026 рік визначає пріоритетні напрями економічного і соціального розвитку, враховує екологічні завдання регіонального рівня в інтересах ефективного, стабільного соціально-економічного розвитку регіону та підвищення якості життя населення.

Програма передбачає розвиток базових галузей економіки та інфраструктури життєзабезпечення та охоплює усі види господарської діяльності: промисловий, агропромисловий і транспортний комплекси, енергозбереження та енергоефективність, паливо-енергетична галузь, житлово-комунальне господарство та комунальну інфраструктуру, соціальне забезпечення, впровадження заходів територіального планування, освіту, охорону здоров'я, фізичну культуру та спорт; культуру і туризм, охорону навколишнього природного середовища.

Стан довкілля, умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я в Дніпропетровській області детально проаналізовані у попередньому розділі звіту про стратегічну екологічну оцінку проєкту Програми. Сама Програма не має безпосереднього впливу на довкілля та умови життєдіяльності населення, оскільки вона лише консолідує заходи, передбачені в рамках реалізації інших міських програм. Впровадження заходів Програми не змінить поточний стан довкілля та умов життєдіяльності, який прогнозується на основі попередніх даних.

Військова агресія російської федерації проти України, що почалася у 2022 році, стала масштабним викликом як для Дніпропетровської області, так і для всієї країни. Ця агресія вплинула на всі сектори економіки, фінансову спроможність суб'єктів підприємницької діяльності, загальний стан міста, включаючи екологічний стан і умови життєдіяльності населення. Військові дії, обстріли області та інші форми агресії призвели до додаткового забруднення довкілля, руйнування інфраструктури та погіршення умов життя.

Через військову агресію російської федерації існує ризик значного погіршення всіх розглянутих показників (флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, води, повітря, ландшафту, безпеки населення та його здоров'я, тощо). Військові дії та обстріли міста можуть мати непередбачувані наслідки для довкілля, які важко прогнозувати та не є метою даного документа. Ці аспекти повинні бути ретельно проаналізовані після завершення військових дій відповідними спеціалістами.

Реалізація заходів та проєктів, що визначені Програмою, спрямована на усунення та пом'якшення дії чинників, шкідливих для навколишнього природного середовища та здоров'я населення, забезпечення екологічної безпеки, відтворення та підтримання у належному стані природних ресурсів області.

Стратегічна екологічна оцінка Програми соціально-економічного та культурного розвитку Дніпропетровської області на 2026 рік проводиться з метою

забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я.

За кожним пріоритетним напрямком Програми розробляється низка заходів і проєктів, частина з яких, відповідно до Закону України “Про оцінку впливу на довкілля” підлягає оцінці впливу на довкілля. Відповідно до частини першої статті 3 Закону України “Про оцінку впливу на довкілля”, здійснення оцінки впливу на довкілля є обов’язковим у процесі прийняття рішень про провадження планованої діяльності, визначеної пунктом 13 частини третьої статті третьої.

SWOT-аналіз є дієвим інструментом для прийняття стратегічних, коротко- та довгострокових управлінських рішень щодо подальшого удосконалення ДДП з урахуванням регіональних особливостей. Виявлені при проведенні SWOT-аналізу слабкості, можливості і загрози можуть бути використані при прийнятті стратегічних, коротко- та довгострокових управлінських рішень.

Таблиця 3.1. Оцінка ймовірного впливу ДДП на довкілля відповідно до контрольного переліку

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Наявність комфортних фізико-географічних умов, комфортних для проживання людини. 2. Комфортність кліматичних умов території області. 3. Розгалужена мережа водних об’єктів та висока забезпеченість області водними об’єктами. 4. Наявність природних ресурсів. 5. Наявність унікальних ландшафтів. 6. Інвестиційна привабливість. 7. Наявність працездатного населення. 8. Значний досвід регіональної екологічної політики, розроблення та реалізація природоохоронних програм на обласному рівні. 9. Досвід виховання екологічної свідомості дітей та юнацтва, інформаційного забезпечення населення. 10. Наявність екологічних громадських організацій та спілок, а також активних зооохисних волонтерських організацій.	1. Невизначеність, в якій перебуває Україна та Дніпропетровська область зокрема у зв’язку з військовою агресією з боку російської федерації. 2. Значне техногенне навантаження на довкілля (забруднення водних об’єктів та атмосферного повітря, погіршення стану земель), зокрема: – наявність потенційно небезпечних виробництв, велика кількість підприємств забруднювачів; – наявність стихійних сміттєзвалищ побутових відходів; – накопичення великої кількості промислових відходів; – забруднення водою скидами підприємств, замулення та засмічення водних об’єктів; – незадовільний стан очисних споруд. 3. Недостатня кількість сучасної інфраструктури поводження з побутовими та промисловими відходами (сортувальні станції, сміттєпереробні заводи,

	підприємства з утилізації, знешкодження відходів), недостатньо розвинута система роздільного збору сміття. 4. Застарілість каналізацій та очисних споруд призводить до утворення неконтрольованих побутових стоків. 5. Необлаштованість рекреаційних зон, зон короткочасного відпочинку, нестача зон довготривалого відпочинку та лікування і оздоровлення населення. 6. Недостатнє використання сучасних технологій для зменшення впливів на довкілля на промислових підприємствах. 7. Неефективне управління у сфері поводження з відходами на рівні органів місцевого самоврядування. 8. Подекуди незадовільний стан дорожнього покриття сприяє підвищеному рівню викидів автотранспортом, акустичному та шумовому забрудненню.
Можливості	Загрози
1. Створення рекреаційних зо на основі зелених насаджень та водних об'єктів області сприятиме покращенню мікро клімату та запобігатиме негативним наслідкам змін клімату, підвищить показники якості населення його здоров'я; 2. Функціонування автоматизованої системи моніторингу довкілля; 3. Формування системного підходу до поводження з відходами в регіоні, зокрема: - удосконалення та впровадження системи роздільного збору та сортування; - будівництво інфраструктурних об'єктів з сортування та комплексної переробки відходів тощо;	1. Продовження військових дій в Україні та Дніпропетровської області зокрема 2. Зміна клімату 3. Погіршення демографічної ситуації (природне та міграційне скорочення) 4. Погіршення стану довкілля внаслідок військових дій та продовження політики незбалансованого природокористування 5. Погіршення стану здоров'я населення внаслідок забруднення довкілля в т.ч. від військових дій 6. Забруднення повітря викидами автотранспорту та від стаціонарних джерел.

4. Формування та збільшення обсягів зелених насаджень спеціального призначення (у межах санітарних зон) запобігатиме поширенню викидів; 5. Встановлення прибережних захисних смуг водойм; 6. Стимулювання енергоефективності у виробництві та житлово-комунальній сфері; 7. Впровадження енергоощадних технологій та використання відновлюваних джерел енергії; 8. Подальший розвиток екологічного управління; 9. Збільшення кількості та площі об'єктів природно-заповідного фонду	7. Сміттєзвалища у межах села є джерелом забруднення ґрунтів; 8. Господарювання в межах ПЗС та ОЗ. 9. Підвищення цін на енергоносії. 10. Недостатнє фінансування окремих галузей задля економічного розвитку. 11. Нестабільна економічна та політична ситуація в країні. Нестабільність національної валюти.
--	---

Використовуючі статистичні матеріали дослідження соціально-економічного стану області та результати експертного опитування населення регіону сформовано SWOT-матрицю, яка дозволяє виявити взаємозв'язки між “внутрішніми” (сильні та слабкі сторони) та “зовнішніми” (можливості та загрози) факторами, що мають стратегічне значення для Дніпропетровської області. Саме ці взаємозв'язки дозволяють сформулювати порівняльні переваги, виклики й ризики, які є основою для стратегічного вибору – формулювання стратегічних та операційних цілей розвитку області на довгострокову перспективу і реалізація якої розпочнеться у 2026 році.

Таблиця 3.2. Оцінка ймовірного впливу ДДП на довкілля відповідно до контрольного переліку

№	Чи може виконання ДДП спричинити:	Негативний вплив			Покращення стану довкілля в разі прийняття Програми
		Так	Ймовірний	Ні	
Атмосферне повітря					
1	Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?			*	+/-
2	Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?		*		+/-
3	Погіршення якості атмосферного повітря?			*	-
4	Появу джерел неприємних запахів?		*		+/-
5	Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи			*	-

№	Чи може виконання ДДП спричинити:	Негативний вплив			Покращення стану довкілля в разі прийняття Програми
		Так	Ймовірний	Ні	
	регіональні зміни клімату?				
Водні ресурси					
6	Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?			*	-
7	Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?		*		+
8	Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти?			*	-
9	Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?			*	+/-
10	Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?		*		-
11	Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?		*		-
12	Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту?		*		+/-
13	Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?			*	-
14	Зміни напрямку або швидкості потоків підземних вод?			*	-
15	Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)?			*	-
16	Забруднення підземних водоносних горизонтів?			*	-
Поводження з відходами					
17	Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів?		*		-
18	Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки?			*	+/-
19	Збільшення кількості відходів I – III класу небезпеки?		*		+/-
20	Спорудження еколого –небезпечних об'єктів поводження з відходами?			*	-
21	Утворення або накопичення			*	-

№	Чи може виконання ДДП спричинити:	Негативний вплив			Покращення стану довкілля в разі прийняття Програми
		Так	Ймовірний	Ні	
	радіоактивних відходів?				
Земельні ресурси					
22	Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?		*		-
23	Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?			*	-
24	Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?			*	-
25	Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літо генної основи або зміни геологічної структури?			*	-
26	Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?			*	
27	Виникнення конфліктів між ухваленими завданнями ДДП та цілями місцевих громад?			*	
Біорізноманіття та рекреаційні зони					
28	Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?			*	-
29	Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?			*	-
30	Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому?		*		+
31	Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин?		*		+/-
32	Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей?		*		+/-
33	Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини?			*	+/-
34	Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)?			*	+/-

№	Чи може виконання ДДП спричинити:	Негативний вплив			Покращення стану довкілля в разі прийняття Програми
		Так	Ймовірний	Ні	
Населення, інфраструктура					
35	Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території?			*	+/-
36	Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі?			*	
37	Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему, зміни в структурі транспортних потоків?		*		+/-
38	Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень?	*			+/-
39	Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?			*	+
40	Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?			*	-
Екологічне управління та моніторинг					
41	Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?			*	-
42	Погіршення екологічного моніторингу?			*	-
43	Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?		*		+/-
44	Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?			*	-
Інше					
45	Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?		*		-
46	Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?			*	-
47	Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії?			*	+
48	Суттєве порушення якості природного середовища?			*	-
49	Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому?			*	+/-
50	Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть			*	+/-

№	Чи може виконання ДДП спричинити:	Негативний вплив			Покращення стану довкілля в разі прийняття Програми
		Так	Ймовірний	Ні	
	значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?				

* “•” – так

“+” – може спричинити;

“–” – не може спричинити;

“+/-” – однозначно встановити не можливо.

Керуючись стратегічними й оперативними цілями та на основі оцінок, представлених в табл. 3.1 та табл. 3.2, можна зробити такі висновки щодо ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Програми:

Забруднення атмосферного повітря викидами автотранспорту та промислових підприємств

Однією з основних екологічних проблем Дніпропетровської області є забруднення атмосферного повітря. Серед основних джерел забруднення атмосфери – пересувні джерела, з яких на першому місці знаходиться автотранспорт, а також підприємства енергетики, підприємства будівельної індустрії, машинобудівної, хіміко-фармацевтичної, харчової промисловості. Загалом Програма орієнтована на розв’язання цієї проблеми. Програма не передбачає створення нових підприємств із значними обсягами викидів, водночас, існуючими підприємствами регіону плануються заходи, спрямовані на модернізацію виробництва, впровадження ресурсозберігаючих технологій тощо. Зменшенню викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел може сприяти поліпшення стану дорожньо-транспортної інфраструктури.

Разом з тим, масштабне функціонування металургійної промисловості супроводжується суттєвим техногенним навантаженням на довкілля. Основними екологічними викликами є забруднення атмосферного повітря викидами пилу, оксидів сірки, азоту та вуглецю, скиди забруднених вод із домішками важких металів, деградація ґрунтів поблизу підприємств, а також накопичення відходів металургійного виробництва, зокрема шлаків, пилу та шламів.

Викиди забруднюючих речовин від автотранспорту з року в рік зростають та негативно впливають на якість атмосферного повітря в місті. Частка автомобілів, які експлуатуються в м. Дніпро та містах області, далекі від довершеності, вони здебільшого не відповідають міжнародним стандартам щодо екологічної безпеки. Пальне автомобілісти використовують неякісне, двигуни зазвичай морально і фізично застарілі. Як результат – екологічне становище міста далеке від належного.

Забруднення атмосферного повітря в Дніпропетровській області від

автотранспорту обумовлено такими факторами:

постійне нерегульоване збільшення кількості автотранспорту, в тому числі транзитного вантажного;

відставання якості палива від європейських стандартів;

щільність забудови в центральних районах міста;

повільний розвиток мережі розв'язок і автошляхів;

недостатня кількість мостів через річку Дніпро;

відсутність замкненої кільцевої дороги навколо міста;

недосконалість управління дорожнім рухом та іншими проблемами;

недостатньо розвинена законодавча та юридична база у галузі ефективного регулювання управління автотранспортом;

відсутність механізмів впливу на збільшення забруднення довкілля автотранспортом. Автомобілі викидають разом з відпрацьованими газами, випаровуванням паливо-мастильних матеріалів близько 200 компонентів забруднюючих речовин, які мають токсичний, мутагенний, наркотичний та інший вплив на живі організми.

Основним токсичним інгредієнтом, яким забруднюється повітря під час експлуатації автомобільного транспорту, є оксид вуглецю (близько 80%). Викиди автотранспортних засобів особливо небезпечні тому, що здійснюються у безпосередній близькості від тротуарів у зоні активного пішохідного руху. Крім забруднення атмосферного повітря, міський транспорт та його супутня інфраструктура є головними забруднювачами водних об'єктів та ґрунтів нафтопродуктами.

Насамперед, це стосується відкритих автостоянок, гаражних кооперативів і автозаправних станцій, які не обладнано локальними очисними спорудами дощових стоків, пунктів розвантаження паливно-мастильних матеріалів на території річкового порту та автотранспортних підприємств.

Негативно впливають на стан довкілля і відходи автотранспортних засобів, які утворюються в процесі їх експлуатації, а саме: відпрацьовані мастила, фільтри, акумулятори, відпрацьовані шини, деталі та корпуси автомобілів та ін., утилізацію яких належним чином ще не налагоджено.

До проблем забруднення атмосферного повітря слід віднести також збільшення кількості автономних котелень, оскільки у зв'язку зі зростаючими темпами забудови міста спостерігається невідповідність в реальній спроможності підприємств енергетики забезпечувати відпуск тепла споживачам. На даний час централізовані міські тепломережі є і так перевантаженими, і приєднання додаткових споживачів потребує встановлення додаткового теплогенеруючого обладнання відповідної потужності.

Програма орієнтована на розв'язання цієї проблеми і не передбачає створення нових підприємств із значними обсягами викидів. Водночас, існуючими підприємствами регіону плануються заходи, спрямовані на модернізацію виробництва, впровадження ресурсозберігаючих технологій тощо. Зменшенню викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел може сприяти поліпшення стану дорожньо-транспортної інфраструктури.

Поводження з відходами

Проблема відходів є однією з ключових екологічних проблем Дніпропетровської області.

Існуюча система управління відходами як в Україні, так і в області характеризується такими тенденціями:

- накопичення відходів як у промисловому, так і побутовому секторі, що негативно впливає на стан довкілля і здоров'я людей;

- здійснення неналежним чином утилізації та видалення небезпечних відходів;

- розміщення побутових відходів без урахування можливих небезпечних наслідків;

- неналежний рівень використання відходів як вторинної сировини внаслідок недосконалості організаційно-економічних засад залучення їх у виробництво;

- неефективність впроваджених економічних інструментів у сфері поводження з відходами.

Незважаючи на тенденцію деякого зменшення обсягів утворення відходів виробництва, в області триває процес накопичення відходів різних видів. Невирішеними залишаються такі проблеми поводження з відходами:

- не запроваджена чітка система утилізації продуктів переробки макулатури, склобою, автомобільних шин, полімерних відходів, відходів легкої та харчової промисловості, відпрацьованих нафтопродуктів тощо;

- не впроваджена система поводження (знешкодження) з токсичними відходами.

- не організовано утилізацію золи та золошлакової суміші, що утворюється та вивантажується з вантажів вмісткового шламу;

- не вирішена проблема утилізації шламу гальванічного виробництва та мулу від миття транспорту.

При зберіганні таких відходів на територіях підприємств більше 2 років, необхідна наявність Паспорту місць видалення відходів (МВВ). Наявні технології очистки стічних вод недостатньо ефективні, тому відходи гальванічних виробництв є одним із основних джерел забруднення водного басейну міста високотоксичними важкими та кольоровими металами (цинк, нікель, хром, мідь, кадмій тощо).

Вирішення більшості питань щодо утилізації відходів не потребує значних капіталовкладень, а залежить лише від зацікавленості та ініціативності місцевих органів управління. Залишається актуальною проблема утилізації твердих побутових відходів (ТПВ).

Існуюча система поводження з твердими побутовими відходами не дозволяє в повному обсязі виділити із загальної маси відходів фракції ресурсоцінних матеріалів (паперу, картону, скла, металу, пластмас тощо).

Утворення значних обсягів відходів в області, захащення території міст та сіл відходами зумовлено наступними основними факторами:

- неефективні технології переробки первинної сировини і матеріалів;

- недоліки в розробці нових та використанні наявних (вже розроблених і відомих у світовій практиці) технологій утилізації відходів на місцях їх

безпосереднього утворення;

недоліки системи поводження з відходами, що не були утилізовані в місцях їх утворення, а також недоліки системи очищення міст та сіл від відходів.

Існуюча система видалення побутових відходів не забезпечує регулярного вивозу і знешкодження побутових відходів, що призводить до стихійних звалищ.

Область характеризується високим рівнем утворення і особливо накопичення великих обсягів промислових і побутових відходів. Динаміка утворення, перероблення та накопичення відходів у Дніпропетровській області свідчить про те, що кількість утворених відходів приблизно залишається на одному й тому ж рівні, від третини до половини утворених відходів переробляється, а кількість накопичених відходів невідомо зростає. Програмою передбачено, придбання сучасної спецтехніки для виконання робіт із санітарного очищення та благоустрою населених пунктів Дніпропетровської області задля гарантування санітарного та екологічного видалення й утилізації відходів. Ймовірно кількість накопичених відходів не зростатиме надалі.

Забруднення водних об'єктів забрудненими зливовими та стічними водами, а також забруднення підземних водоносних горизонтів нафтопродуктами

Сучасний стан поверхневих водойм характеризується антропогенним тиском суб'єктів господарювання. Причиною недостатньо ефективної роботи очисних споруд є фізична та моральна застарілість обладнання, несвоєчасне проведення поточних і капітальних ремонтів, їх перевантаженість.

Значний відсоток амортизації основних фондів (мереж та обладнання) і недостатні обсяги фінансування експлуатаційної діяльності на протязі останніх років призвели до збільшення кількості аварійних витоків та пошкоджень.

Програма не передбачає створення підприємств, діяльність яких призведе до збільшення обсягів скидів забруднених вод у поверхневі води. Водночас, за умови відновлення промислового виробництва регіоні з їх подальшим стабільним розвитком ймовірно може призвести до збільшення обсягів скидів у поверхневі води та до збільшення навантаження на каналізаційні системи і погіршення якості очисних споруд. Програмою передбачається реалізація заходів з будівництва, реконструкції систем водовідведення, упровадження прогресивних методів очистки стічних вод.

Стан прибережних захисних смуг водних об'єктів області.

Існуючий стан малих водойм міст та сіл викликає занепокоєння, тому що багато з них є засміченими, прибережні захисні смуги водойм захищені несанкціонованими звалищами побутових і будівельних відходів. Ст. 89 Водного кодексу передбачено обмеження господарської діяльності в прибережних захисних смугах водойм і на островах. При проведенні перевірок об'єктів господарювання в водоохоронних зонах (ВЗ) та прибережних захисних смугах (ПЗС) було виявлено ряд типових порушень існуючого чинного законодавства:

- відсутність проектів винесення в натуру водоохоронних зон та прибережних захисних смуг;
- надання земельних ділянок прибережних захисних смуг (земель водного

фонду) в тимчасове користування при відсутності винесення в натуру (на місцевості) прибережних захисних смуг;

- порушення режиму землекористування в прибережних захисних смугах;
- наявність несанкціонованих звалищ будівельного та побутового сміття;
- самозахоплення земельних ділянок.

З метою створення сприятливого режиму водних об'єктів, попередження їх забруднення, засмічення і вичерпання, згідно ст. 87 Водного кодексу України (ВКУ), встановлюються водоохоронні зони. Зовнішні межі водоохоронних зон визначаються за спеціально розробленими проектами. В межах водоохоронних зон відповідно до ст. 88 ВКУ виділяються земельні ділянки під прибережні захисні смуги.

Програма економічного і соціального розвитку Дніпропетровської області на 2026 рік визначає пріоритетні напрями економічного і соціального розвитку, враховує екологічні завдання місцевого рівня в інтересах ефективного, стабільного соціально-економічного розвитку Дніпропетровської області та підвищення якості життя населення. Напрями Програми заплановано впроваджувати виконанням переліку заходів, які покликані привести область до стратегічного бачення.

Ймовірність того, що реалізація Програми призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я населення, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною. Вплив на навколишнє природне середовище, у тому числі на здоров'я населення, при впровадженні заходів, може мати як позитивні так і негативні наслідки.

При впровадженні заходів Програми, у порівнянні з існуючим станом, очікується позитивний вплив на навколишнє природне середовище, у тому числі на здоров'я населення.

Земельні ресурси

Внаслідок реалізації Програми не передбачається будь-якого посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів, змін у топографії або в характеристиках рельєфу, поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози.

Біорізноманіття

У Програмі не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на існуючі об'єкти природно-заповідного фонду (ПЗФ).

Рекреаційні зони та культурна спадщина

Впровадження Програми може мати як позитивний, так і негативний вплив на рекреаційні зони залежно від того, на скільки будуть дотримані природоохоронні вимоги. Разом з тим, реалізація цього завдання має сприяти покращенню здоров'я населення. Впровадження Програми не має призводити до негативного впливу на наявні об'єкти історико-культурної спадщини.

Населення та інфраструктура

Програма не передбачає появу нових ризиків для здоров'я населення області.

Екологічне управління, моніторинг та інше

Програма спрямована на збереження природних ресурсів і не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки.

Реалізація має сприяти створенню системи екологічного контролю та моніторингу ефективності досягнення екологічних цілей. Ймовірність того, що реалізація Програми призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною. Дніпропетровська область унікальний регіон, де зосереджено могутній промисловий потенціал металургійного, гірничозбагачувального, машинобудівного та хімічного комплексів.

Водночас результатом територіальної концентрації промислових підприємств в межах кількох промислових вузлів стало надмірне навантаження на навколишнє середовище цих населених пунктів. З огляду на це, однією з визначальних умов сталого економічного і соціального розвитку Дніпропетровської області в цілому є охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів та збереження екологічної безпеки життєдіяльності населення.

РОЗДІЛ 4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

Під час проведення стратегічної екологічної оцінки проекту документу державного планування “Програми соціально-економічного та культурного розвитку Дніпропетровської області на 2026 рік” визначені основні проблеми для навколишнього середовища та охорони здоров'я населення, надані характеристики даних впливів.

В рамках даної роботи визначені ключові екологічні цілі та завдання в сфері охорони довкілля, їх відповідність заходам Програми та визначені можливості їх врахування при розробленні ДДП. На основі аналізу екологічної ситуації та запланованих заходів Програми були визначені ключові актуальні питання, що потребують оцінки.

Основні чинники та критерії для визначення головних екологічних проблем, у тому числі пов'язаних із:

1. Забрудненням атмосферного повітря викидами забруднюючих речовин від промислових підприємств та автотранспорту.

Особливістю регіону є те, що кризові ситуації не локалізовані по території, а охоплюють цілі промислові агломерації, басейни видобутку корисних копалин і території прилеглих до них інших областей.

Екологічні проблеми в області пов'язані з підвищеним рівнем забруднення атмосферного повітря. Промислові підприємства гірничо-металургійного, паливно-енергетичного, хімічного комплексів і транспорт є основними джерелами забруднення повітряного басейну.

Викиди шкідливих речовин в атмосферу у 2024 році становили 392,1 тис. т, що на 7 тис. т більше, ніж у 2023 році.

Із загальної кількості суб'єктів підприємницької діяльності у 2024 році отримали дозвіл на викиди 196 підприємство.

2. Забрудненням водних об'єктів скидами забруднюючих речовин із зворотними водами промислових підприємств, підприємств житлово-комунального господарства.

У 2024 році у масиви поверхневих вод Дніпропетровської області було скинуто у складі зворотних вод – 342,806 тис. т забруднюючих речовин від точкових джерел. В порівнянні з 2023 роком спостерігалось зменшення сумарного обсягу скинутих забруднюючих речовин на 1,738 тис. т.

Існуючі системи водопостачання та водовідведення області знаходяться переважно в незадовільному стані, очисні споруди працюють неефективно та потребують ремонту та реконструкції.

В цілому, перевантаження очисних споруд у більшості основних

водокористувачів області не спостерігається, проте якість очищення стічних вод незадовільна, низка показників перевищує нормативи гранично-допустимого скиду забруднюючих речовин (ГДС) і не дозволяє досягнути категорії “нормативно-очищені”.

Нижче наведені основні забруднювачі з категорією якості зворотних вод – недостатньо-очищені:

КП “Дніпроводоканал” м. Дніпро – перевищення нормативів ГДС за вмістом азоту амонійного, завислих речовин, ХСК, хлоридів;

КП ДОР “Аульський водовід” Кам’янський район – за вмістом фосфатів;

КП “Павлоградводоканал” м. Павлоград – за вмістом азоту амонійного, сухого залишку, нафтопродуктів;

МКП “Покровводоканал” м. Покров – за показниками: нітрати, фосфати;

КП “Новомосковськводоканал” – за вмістом завислих речовин, сухого залишку хлоридів, сульфатів;

КП “Тернівське житлово-комунальне підприємство” – за показниками: азот амонійний;

КП “Марганецьке ВУВКГ” ДОР” – за показниками: азот амонійний, алюміній;

ПрАТ “Енергоресурси” м. Нікополь – за вмістом фосфатів, алюмінію, ХСК, хрому, фторидів, нікелю, заліза, міді;

ПрАТ “ДТЕК Павлоградвугілля” – за вмістом хлоридів, сухого залишку;

ДМПВК “Дніпро–Західний Донбас” – за вмістом сухого залишку, нітратів, нафтопродуктів.

За останні роки моніторингові дослідження якості води поверхневих водойм вказують на погіршення стану річок і водойм Дніпропетровської області, як і по Україні. Споживацьке ставлення до річок впродовж десятиріч призвело до їх катастрофічного виснаження.

Основною проблемою якості поверхневих вод залишається інтенсивне забруднення їх зворотними водами промислових, сільськогосподарських підприємств, комунального господарства. Зі стічними водами у водні об’єкти потрапляє велика кількість біогенних та хлорорганічних речовин токсичної дії, мінеральних солей та інші.

Згідно узагальнених даних звітності за формою № 2ТП-водгосп (річна) за 2024 рік, кількість підприємств зі скидом зворотних вод у водні об’єкти Дніпропетровської області складала 59. З них 33 підприємства – забруднювачі (в 2023 р. – 33), які здійснюють скид забруднених (без очистки та недостатньо-очищених) зворотних вод у водні об’єкти області. Найбільші з них:

- КП “Дніпроводоканал”, м. Дніпро;
- ПрАТ “Петриківський рибгосп”;
- ТОВ “КОМСІТІ”, м. Самар;
- АТ “Кривбасзалізрудком”, м. Кривий Ріг;
- ПрАТ “Енергоресурси” м. Нікополь;
- ПрАТ “ДТЕК Павлоградвугілля”, м. Павлоград;
- ПрАТ “Дніпровський металургійний завод”, м. Дніпро;

- КП ДОР “Аульський водовід”, м. Кам’янське;
- КП “Павлоградводоканал”, м. Павлоград;
- ПрАТ “ЦГЗК”, м. Кривий Ріг;
- ПАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг”, м. Кривий Ріг.

Додатково до водних об’єктів потрапляють дренажні води зрошувальних систем, забруднені гербіцидами, мінеральними солями. Крім вказаних джерел забруднення, значна кількість забруднюючих речовин надходить у водні об’єкти з території населених пунктів, не обладнаними очисними спорудами зливових вод. Недостатня робота комунальних служб, неякісне прибирання вулиць та придомових територій, низька культура утримання санітарного стану населених пунктів приводить до забруднення поверхневого стоку сміттям, нафтопродуктами та завислими речовинами. Крім того, з поверхневим зливом із сільськогосподарських угідь і тваринницьких комплексів, із забрудненими підземними водами у поверхневі води потрапляють біогенні елементи та залишки агрохімії. Розораність водозбірних басейнів сягає граничних меж при надто низькому ступені заліснення, на багатьох річках і водоймах ще не закріплені прибережні захисні смуги. Багато річок замулюється, знижується їх транспортуюча здатність. Невисокою поки що залишається технологічна культура застосування добрив в сільськогосподарському виробництві, що впливає на водно-фізичні властивості ґрунтів.

Загальний обсяг забору води у 2024 році з поверхневих та підземних водних об’єктів, за даними Регіонального офісу водних ресурсів у Дніпропетровській області, склав 723,795 млн м³.

Використання свіжої води у 2024 році склало 643,824 млн м³, що на 1,3 млн м³ менше, ніж у 2023 році.

3. Проблемами щодо умов скидання шахтних і кар’єрних вод у водні об’єкти.

У порівнянні з минулим роком, обсяги використання кар’єрної та шахтної води збільшились на 2,29 млн м³ і склали 23,050 млн м³. Також, обсяги використання води на зрошення склали 14,683 млн м³.

Використання зворотної (стічної) води, у порівнянні з минулим роком, зменшилось на 2,594 млн м³.

Зменшились обсяги повторного водовикористання – на 0,645 млн м³, послідовного – на 2,649 млн м³.

Активізація карстового процесу можлива в районі м. Кривий Ріг, де відмічались випадки катастрофічного поглинання карстовими порожнинами мінералізованих шахтних вод, у районах гідротехнічних і меліоративних систем (Каховське водосховище) та за рахунок шахтного водовідливу на ділянках шахторозробок.

Утилізація високомінералізованих шахтних вод, яка являється складною і поки що не вирішеною екологічною проблемою не тільки Криворізького басейну, а й усієї України, яку можливо вирішити тільки на державному рівні.

4. Забруднення підземних водоносних горизонтів.

Забрудненням підземних вод на території області носить локальний характер і пов'язане із функціонуванням підприємств вугільної та хімічної промисловості, чорної металургії, виробництвом мінеральних добрив, комунального та сільського господарства.

Забруднення промисловими та комунальними стічними водами, що містять у підвищених кількостях токсичні елементи, нафтопродукти, перевищення концентрації окремих хімічних елементів – є небезпечним джерелом забруднення як підземних, так і поверхневих вод. Основні випуски їх у річкову мережу відбуваються, як і в минулі роки, у межах великих міст Дніпропетровської області, де зосереджені водоемки виробництва.

На ділянках випусків токсичних стічних вод у районі міських агломерацій можливе формування осередків забруднення підземних вод у четвертинних відкладах, що характеризується природною незахищеністю та мають тісний гідравлічний зв'язок з поверхневими водами.

5. Порушення гідрологічного та гідохімічного режиму малих річок регіону.

Загалом гідрографічна мережа басейну р. Дніпро в межах області представлена: 291 річкою, довжиною більше 10 км, 100 водосховищами, 3292 ставками та 1129 озерами, з яких лише 219 озер площею три і більше гектарів.

Надмірне використання водних ресурсів малих річок для потреб сільського господарства та риборозведення, самовільне водокористування та створення штучних водойм на руслах малих річок порушує природний водний, гідробіологічний режим річок, збільшує заростання та утворення донних відкладень; скиди шахтних вод вносять у води річок додаткове забруднення мінеральними речовинами; потенційними забруднювачами малих річок та підземних вод є неорганізовані сховища непридатних ядохімікатів. Розораність водозабірних басейнів сягає граничних меж при надто низькому ступені заселення. На багатьох річках і водоймах не закріплені прибережні захисні смуги, а деякі з наявних не завжди відповідають вимогам водного законодавства України.

6. Підтоплення земель та населених пунктів регіону.

Техногенне підтоплення суттєво відрізняється від природного. Воно не має циклічності, має постійний характер, але при цьому різну інтенсивність, що залежить від кількості та масштабності аварій, вводу в дію нових промислово - житлових об'єктів, і тому не завжди може бути виконано короткострокове і оперативне прогнозування.

Протягом 2024 року на основних підприємствах-забруднювачах Дніпропетровської області виконуються наступні заходи з охорони та раціонального використання водних ресурсів:

На КП “Дніпроводоканал” ДМР” продовжуються роботи із заміни

водопровідних мереж та каналізаційних мереж. Фактично профінансовано у звітному періоді 18,373 млн грн та 78,657 млн грн відповідно.

Також, підприємствами Кривбасу виконуються заходи, спрямовані на запобігання впливу на водний баланс річок Інгулець та Саксагань за рахунок перехоплення та повернення високомінералізованих вод до системи оборотного водопостачання та зменшення обсягу витоку фільтраційної води до дренажної системи від діючих хвостосховищ. Загальний обсяг перехоплених та повернутих дренажних та фільтраційних вод за 2024 рік складає понад 37 млн м³.

У межах населених пунктів підтоплення обумовлене підпором ґрунтових вод Кам'янського водосховища, замуленням і зарегулюванням стоку рр. Оріль, Самара, Бик і Тернівка, забудовою заплави і відсутністю належного поверхневого стоку. Дренажні канали замулені, засипані і не виконують своїх функцій, що потребує значних капіталовкладень на спорудження нових інженерних систем з урахуванням існуючої містбудівної документації.

7. Поводженням з відходами I – III класів небезпеки.

За попередніми даними Головного управління статистики у Дніпропетровській області на підприємствах області протягом 2024 р. утворилося 174318,8 тис. тонн відходів. Із загального обсягу утворених відходів 26097,4 тис. тонн (близько 15 %) – обсяг відновлених відходів, 0,286 тис. тонн – спалено, 86165,6 тис. тонн – видалено та направлено в сховища організованого складування (поховання). Найбільшу частку утворення відходів у 2024 році становлять інші мінеральні відходи, змішані та недиференційовані матеріали, хімічні відходи, а також побутові та подібні відходи згоряння.

8. Утилізацією відходів гірничодобувної, металургійної, енергетичної та інших галузей промисловості.

Значні масштаби використання природних ресурсів та енергетично-сировинна спеціалізація Дніпропетровської області, що обумовлена великими обсягами виробництва і споживання разом із застарілою технічною базою, а також стрімкий розвиток урбанізації та агломерацій визначають високі показники щорічного утворення і нагромадження відходів.

Так, на підприємствах області протягом 2024 року утворилося 174318,8 тис. тонн відходів. Із загального обсягу утворених відходів 26097,4 тис. тонн (близько 15 %) – обсяг відновлених відходів, 0,286 тис. тонн – спалено, 86165,6 тис. тонн – видалено та направлено в сховища організованого складування (поховання). Найбільшу частку утворення відходів у 2024 році становлять інші мінеральні відходи, змішані та недиференційовані матеріали, хімічні відходи, а також побутові та подібні відходи згоряння.

Питання накопичення та утилізації промислових відходів має загальнодержавне значення, оскільки більша частина відходів містить шкідливі для навколишнього природного середовища та людини речовини. Вирішення проблеми утилізації

відходів – це очищення довкілля від токсичних речовин і баласту та отримання при цьому корисних продуктів і, як слідство, економічного ефекту.

Необхідно зазначити, що більша частина розміщених відходів мають велику кількість ресурсоцінних компонентів, які можна вилучити з метою одержання якісної та дешевої сировини.

Рециклінг відходів має велике екологічне значення, оскільки сприяє захисту довкілля від негативного їх впливу та забезпечує ощадливе використання матеріально-сировинних і енергетичних ресурсів.

9. Організацією контролю радіаційної безпеки щодо впливу на навколишнє природне середовище АЕС, об'єктів з радіоактивними відходами, при ліквідації накопичувачів (хвостосховищ) відходів виробництв з підвищеними рівнями радіоактивності та рекультивації земель, що мають радіоактивне забруднення.

Накопичення радіоактивних відходів уранодобувної та уранопереробної промисловості на території Дніпропетровської області залишається гострою проблемою, так як, незадовільні умови зберігання відходів-хвостів та недосконалість системи радіаційного моніторингу призводять до подальшого радіоактивного і хімічного забруднення навколишнього природного середовища, шкідливого впливу на стан здоров'я населення.

На території Дніпропетровської області розташовано більше 500 промислових підприємств.

Однією з найбільш екологічно небезпечних галузей промисловості Дніпропетровської області є металургія, яка включає в себе коксове, прокатне виробництво та інше. Технології, що використовуються на значній частині підприємств металургійної галузі, застарілі, їх вплив на навколишнє природне середовище проявляється в гігантських відвалах кар'єрів та шламонакопичувачах Кривбасу, міст Кам'янське, Дніпро та ін.

Внаслідок діяльності підприємств гірничо-металургійного комплексу виникають значні забруднення атмосферного повітря, зсувонебезпечні явища, підтоплення населених пунктів та сільськогосподарських угідь. Негативний вплив на навколишнє природне середовище здійснюють утворені гігантські відвали кар'єрів та шламонакопичувачів.

Чотири найбільші шламонакопичувачі створили зону екологічної небезпеки для м. Кривий Ріг, а один з них – для більшості сільської території Криворізького району. Техногенне навантаження складають гігантські хвостосховища і шламонакопичувачі м. Жовті Води та Західного Донбасу, а також теплових електростанцій; кар'єри мм. Марганця, Покрову, Вільногірська; провали земної поверхні під шахтами Західного Донбасу і Кривбасу, десятки відстійників і накопичувачів токсичних відходів.

Кривий Ріг є одним з основних центрів розвитку промисловості України та, зокрема, Дніпропетровської області. Місто має великий промисловий потенціал та належить до найбільш екологічно напружених міст України. Основою народногосподарського комплексу міста є залізорудна промисловість, що базується на одному із самих великих родовищ залізної руди у світі. Видобуток та переробка

залізної руди пов'язана, зокрема зі значними викидами забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Ще одним техногенно-напруженим містом в Дніпропетровській області є м. Кам'янське, на території якого розташований потужний промисловий комплекс, що суттєво впливає не тільки на екологічний стан міста, а й на екологічну ситуацію в області та країні в цілому. Техногенні геохімічні перетворення атмосфери, забруднення повітря та води, радіаційна спадщина – одні з найактуальніших проблем для міста. На відносно невеликій території знаходиться більше 50-ти промислових підприємств різних галузей промисловості: металургійної, хімічної, коксохімічної, машинобудівної, енергетичної та інших, деякі з них розташовані в центральній частині міста.

Ще одним з факторів забруднення території міста є велика кількість небезпечних відходів, яка залишилась у “спадщину” з радянських часів. Це залишки уранового виробництва від діяльності державного підприємства “Придніпровський хімічний завод”, залишки виробничої діяльності цехів переробки аміаку акціонерне товариство “ДніпроАзот” та інші.

Хвостосховища, що утворилися протягом 1948-1991 років внаслідок уранового виробництва на виробничому об'єднанні “Придніпровський хімічний завод”, залишаються джерелом забруднення довкілля і разом з виробничими приміщеннями – джерелом опромінення персоналу і населення міста, обумовлюючи можливість шкоди для їх здоров'я, та сприяють перетворенню прилеглої території на територію з постійними небезпечними екологічними умовами проживання.

З метою приведення в безпечний екологічний стан уранових об'єктів колишнього Виробничого об'єднання “Придніпровський хімічний завод”, здійснення рекультиваційно-відновлювальних робіт на радіоактивно забруднених територіях, управління відходами переробки уранових руд наказом Мінпаливенерго України від 13.12.2000 створено Державне підприємство “Бар'єр”. Одним з основних напрямків діяльності якого є проведення регламентних робіт на сховищах та хвостосховищах відходів переробки уранових руд, виведених з експлуатації.

З метою запобігання виникненню надзвичайної ситуації на території України внаслідок погіршення екологічного стану на території колишнього виробничого об'єднання “Придніпровський хімічний завод”, проведення постійного моніторингу за радіаційним станом об'єктів з переробки уранових і торієвих руд цього виробничого об'єднання, які сьогодні перебувають на балансі Державного підприємства “Бар'єр”, здійснення технічного нагляду та першочергових заходів щодо приведення їх у безпечний стан, а також забезпечення створення безпечних умов для проживання населення в Дніпропетровській області була розроблена Державна цільова екологічна програма першочергових заходів приведення у безпечний стан об'єктів і майданчика колишнього уранового виробництва виробничого об'єднання “Придніпровський хімічний завод” на 2019 – 2023 роки, яка затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 756 (із змінами).

Враховуючи важливість питання та необхідність поновлення державного

фінансування для здійснення реабілітаційних заходів на промисловому майданчику колишнього уранового виробництва виробничого об'єднання “Придніпровський хімічний завод” та забезпечення повноцінної діяльності державного підприємства “Бар’єр” Міністерством енергетики України розроблено проєкт постанови Кабінету “Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України”, додаток 2 якої містить “Завдання і заходи з виконання Державної цільової екологічної програми першочергових заходів приведення у безпечний стан об’єктів і майданчика колишнього уранового виробництва виробничого об’єднання “Придніпровський хімічний завод” на 2019 – 2026 роки”.

За даними Урядового порталу, станом на 01.01.2025, вказаний акт Кабінетом Міністрів України не затверджено.

10. Поширенням екзогенних геологічних процесів (далі – ЕГП).

У межах Дніпропетровської області розвиток ЕГП обумовлюють як природні, так і техногенні чинники. Зсувними процесами сильно порушені території великих міст, території розробок родовищ корисних, а також прибережні зони великих водосховищ і річок (на окремих ділянках). Чітко вирізняються кілька районів, де зсувна активність характеризується високою інтенсивністю і завдає збитків народному господарству.

Територія найбільшого поширення зсувів – правий берег р. Дніпра та його притоки, басейн р. Самари.

У результаті виконаних попередніх робіт на території області виділяється 382 зсуви і потенційно-зсувні ділянки, загальною площею зсувів 20,84 км².

У Дніпропетровській області зсувні ділянки, що розташовані в балках міст Дніпро та Кам’янське, залишаються небезпечними для інженерних споруд та життя людей. У м. Дніпрі в активному стані знаходяться зсуви у центральній частині міста на лівому схилі балки Красна, на правому схилі балки Рибальська. Причини утворення зсувів техногенні – замочування лесів витокami з водокомунікацій.

Схильними до активізації у м. Дніпрі є зсувні ділянки на правому схилі та верхів’ї балки Краснопільська, на правому схилі балки Аптекарьська.

У м. Кам’янському активною є зсувна ділянка, яка розташована на правому схилі балки Шамишина в центральній частині міста, ділянка у верхів’ї балки Баранникова.

Схильними до активізації є зсувні ділянки: у Самарівському районі – с. Новостепанівка, на лівому схилі верхів’я балки Іскова, загальна площа 1,8 га; с. Андріївка, на правому схилі долини р. Самара, загальна площа 0,6 га; с. Губиниха, на правому схилі балки Огланова, загальна площа 0,4 га; у Дніпровському районі – с. Військове, на лівому схилі яру, загальна площа 2,0 га.

Процес підтоплення є найбільш поширеним серед сучасних ЕГП, що проявляється як у природних умовах, так і під впливом техногенних чинників. Суть даного процесу – це підйом рівня ґрунтових вод та стійке порушення природного режиму зволоження, що викликає несприятливі зміни геологічного середовища.

В Дніпропетровській області – підтоплюються населені пункти, що

використовують значні обсяги води без належного водовідведення.

Зважаючи на метеорологічні умови останніх років, а саме, збільшення середньорічних температур повітря та зменшення кількості опадів, складається тенденція до поступового зменшення природно підтоплених територій. Але на урбанізованих територіях та ділянках господарського освоєння (зрошення, сховища рідких побутових і промислових відходів, ставків та водосховищ) площі підтоплення можуть зростати.

Межі площ підтоплення за останній рік у порівнянні з попереднім роком майже не змінилися (у середньому площі змінювались в межах $\pm 2-5 \text{ км}^2$), у порівнянні з минулими роками спостерігалось їх незначне зменшення. Глибина залягання рівня ґрунтових вод в умовах непорушеного рівня в порівнянні з попереднім роком коливалась в межах $\pm 0,1-0,55 \text{ м}$. Моніторингові спостереження проводились виключно по колодязях (інколи по погребях) на 15 ділянках I категорії.

Основними чинниками, що сприяють розвитку підтоплення, є: порушення підземного і поверхневого стоку під впливом фільтрації із каналів Дніпро-Донбас, Дніпро-Кривий Ріг, великих водосховищ – Кам'янського, Південного, господарських ставків (більше 1300 шт), відстійників, ставків-накопичувачів промислових і шахтних вод, меліорація земель, забудова територій, втрати із комунікацій та ін.

Підтопленими є населені пункти Дніпро, Кам'янське, Кривий Ріг, Апостолове, Зеленодольськ, Широке, Інгулець, Вільногірськ, Тернівка, Шахтарське, П'ятихатки, Нікополь, Покров, Марганець, Гірницьке, Синельникове, Чаплине, Перещепине, Царичанка, Петриківка, Самар, Верхньодніпровськ, Павлоград та ін.

11. Охороною, використанням та відтворенням дикої фауни і флори.

Як відомо, головною особливістю фауни є її динамічність, що визначається можливостями та історично сформованими особливостями її видів до зміни свого місця у просторі і надзвичайно динамічній структурі угруповань у часі. На відміну від інших груп живих організмів, тварини активно переміщуються у просторі, змінюючи своє положення відповідно до змін факторів середовища та змін ресурсів. Тому всі заходи і програми щодо охорони фауни повинні враховувати цю її особливість, яка виявляється як в сезонних циклах, так і в багаторічних (при тому доволі стрімких) змінах ареалів, у міграціях, інвазіях, хвилях чисельності тощо. Сезонні та багаторічні зміни локальних угруповань вимагають розробки динамічної системи охорони біорізноманіття загалом і раритетних видів зокрема.

Забезпечення охорони фауни вимагає розробки та дотримання ряду критеріїв, що дозволяють ефективно захищати біорізноманіття і забезпечувати стійкий розвиток екосистем. Всі заходи і програми щодо охорони фауни повинні враховувати те, що на відміну від інших груп живих організмів, тварини активно переміщуються у просторі, змінюючи своє положення відповідно до змін факторів середовища та змін ресурсів.

Основні критерії забезпечення фауни охороною включають:

1) створення і підтримку охоронюваних територій, таких як національні парки, заповідники, заказники тощо. Важливою умовою є належне фінансування,

управління та контроль за станом цих територій;

2) наявність ефективного законодавства щодо охорони фауни і біорізноманіття. Закони повинні передбачати захист видів, середовищ їх проживання, регулювати діяльність людини, яка може негативно впливати на тваринний світ, а також передбачати відповідальність;

3) наукові дослідження і моніторинг стану популяцій тварин, їх чисельності, середовищ існування, а також вивчення факторів, що впливають на їх збереження. Це дозволяє своєчасно виявляти проблеми і розробляти ефективні заходи щодо їх вирішення;

4) посилений контроль за браконьєрством і незаконною діяльністю, яка загрожує фауні;

5) реалізацію програм з відновлення деградованих екосистем і природних середовищ, де проживають рідкісні та зникаючі види тварин. Це може включати рекультивацию земель, відновлення лісів, водно-болотних угідь та інших важл для тварин екосистем;

6) освітні програми і підвищення обізнаності населення про важливість збереження біорізноманіття. Залучення громадськості до участі в охороні фауни та екологічних ініціативах;

7) співпраця з міжнародними екологічними організаціями та участь у міжнародних програмах і проектах щодо збереження біорізноманіття;

8) підтримка екотуризму, який забезпечує економічні вигоди для місцевих громад, сприяє збереженню природних середовищ, підвищує обізнаність і залученість людей до питань охорони природи.

Питання збереження біорізноманіття включені до Програми. Аналіз багаторічних даних свідчить про те, що заповідний режим та заходи з охорони безумовно позитивно впливають на стан мешкання та перебування усіх рідкісних видів тварин на території Дніпропетровської області.

Загалом, розвиток заповідної справи є потужним механізмом комплексного вирішення важливих екологічних проблем регіону. Збереження рідкісних видів тваринного світу – невід’ємна складова зазначеного механізму.

З метою збереження рідкісних видів тварин, що перебувають під загрозою зникнення на території Дніпропетровської області затверджений перелік Червоних списків тварин та рослин Дніпропетровської області (рішення Дніпропетровської обласної ради від 27.12.2011 № 219-10/VI). До Червоного списку тварин Дніпропетровської області занесені 132 види тварин.

Також одним із важливих шляхів розв’язання проблем регіону є боротьба з браконьєрством.

З метою охорони та відтворення водних біоресурсів у природних рибогосподарських водних об’єктах Дніпропетровської області Управління Державного агентства рибного господарства у Дніпропетровській області організовуються заходи щодо проведення нерестової кампанії під час весняно-літньої заборони лову риби, раків на Дніпровському, Дніпродзержинському, Каховському водосховищах та інших водоймах області (встановлення термінів заборони промислового, любительського рибальства та затвердження переліку

нерестових ділянок).

Основним завданням проведення заходів є недопущення погіршення умов існування водних біоресурсів, припинення промислу рибодобувними організаціями, забезпечення контролю за роботою спеціальних товарних рибних господарств, а також за виконанням встановленого порядку любительського лову риби громадянами та членами громадських організацій в місцях, де дозволено любительське рибальство в період весняно-літньої заборони.

Під час нересту риби заборонено днопоглиблювальні, вибухові, гідротехнічні роботи, видобуток гравію та пісчано-ракушкової суміші, а також пересування плавзасобів з двигунами у заборонених зонах і на нерестових ділянках, будь-яке перебування громадян (за винятком уповноважених органів, які здійснюють охорону водних біоресурсів) та лов риби у водоймах під час її масового ходу на нерестовища, в період відкладання ікри і виходу з неї мальків, з урахуванням погодних умов, а також лов раків у період вирощування ікри, першої та другої линьки.

12. Проблеми природно-заповідного фонду.

Водно-болотне угіддя “Дніпровсько-Орільська заплава”, згідно Паспорту ВБУ є угіддям міжнародного значення і знаходиться у складі природного заповідника “Дніпровсько-Орільський”.

Існує загроза деградації його гідроландшафтів з причини зміни гідрологічного режиму озер, їх замулення та заболочення.

Бойові дії призводять до значного забруднення земель та пошкодження ландшафтів природно-заповідного фонду.

У межах природного заповідника “Дніпровсько-Орільський” охороняються види тварин, занесених до Червоної книги України, а також ті, що підпадають під дію міжнародних договорів.

Аналіз основних екологічних проблем

Проблеми, що потребують вирішення на загальнодержавному рівні: неврегульованість законодавчої бази у сфері поводження з відходами.

Для подовження роботи, спрямованої на поліпшення стану довкілля в Дніпропетровській області, облдержадміністрацією розроблено Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки (із змінами), (рішення Дніпропетровської обласної ради від 21.10.2015 № 680-34/VI), яка базується на основних принципах та засадах сталого розвитку.

Атмосферне повітря

Для суттєвого покращення стану атмосферного повітря необхідно вирішення наступних масштабних питань:

- забезпечення фінансування ефективних методів і розробок по будівництву установок очистки газоподібних шкідливих речовин з газів (оксидів азоту, ангідриду сірчистого, оксиду вуглецю), що виділяються від основних

технологічних агрегатів теплоелектростанцій та гірничометалургійних виробництв;

- розробка ефективних заходів по локалізації викидів пилу та газів при масових вибухах у кар'єрах Кривбасу;
- запобігання пиління сухих пляжів хвостосховищ, бортів кар'єрів, звалищ та відкритих складів у Кривбасі.

В частині зменшення викидів від автотранспортних засобів вкрай потрібно проведення наступних заходів:

- спорудження та оснащення контрольно-регулюючих пунктів для перевірки і зниження токсичності відпрацьованих газів транспортних засобів;
- розроблення пристроїв для очищення відпрацьованих газів двигунів та оснащення ними транспортних засобів;
- переведення автомобільного транспорту на альтернативні види моторного палива (біодизель та інші);
- розвиток електротранспорту, в тому числі, популяризація електромобілів.

Водні ресурси

На стан водних ресурсів впливають:

1. Відсутність сучасних ефективних методів очистки та демінералізації шахтних, кар'єрних та рудничних вод Кривбасу.

2. Недостатня потужність та фізичне зношення очисних споруд в містах Дніпропетровської області. Технічний стан 30% водопровідно-каналізаційних комунікацій населених пунктів (дореволюційного та довоєнного будівництва) незадовільний, решта також зношені на 70%, що не відповідає вимогам надійної експлуатації та є причиною аварійних ситуацій з великими втратами питної води або забрудненням навколишнього середовища. Заходи щодо відновлення водопровідно-каналізаційних мереж через відсутність коштів проводяться вкрай повільно, що призводить до подальшого погіршення екологічного стану басейну р. Дніпро.

3. Відсутність проектів водоохоронних зон та прибережних захисних смуг водних об'єктів Дніпропетровської області, які є невід'ємною частиною містобудівної документації.

4. Незадовільне виконання водоохоронних заходів основними підприємствами-забруднювачами.

5. Утворення значних обсягів високомінералізованих шахтних вод Кривбасу.

6. Незадовільний екологічний стан малих річок Дніпропетровської області.

7. Недостатня освітня діяльність у сфері охорони та раціонального використання водних ресурсів Дніпропетровської області. Аналіз вищезазначених проблем загальнодержавного значення насамперед вказує на недостатнє фінансування з державного бюджету та відсутність нормативно-правової бази.

Проблеми місцевого значення:

- відсутність проектів водоохоронних зон та прибережних захисних смуг водних об'єктів області з урахуванням містобудівної документації;
- відсутність контролю з боку органів місцевого самоврядування щодо скиду

зливових вод до водних об'єктів з територій міст;

- відсутні заходи щодо здійснення агротехнічних, агролісомеліоративних та гідротехнічних протиерозійних заходів, а також створення для організованого відводу поверхневого стоку відповідних споруд (водостоки, 116 перепуски, акведуки тощо) під час будівництва і експлуатації шляхів; відсутні заходи стосовно впровадження водозберігаючих технологій, а також здійснення передбачених Водним Кодексом України водоохоронних заходів на підприємствах, в установах і організаціях, розташованих у басейні річки;

- не розроблені органами місцевого самоврядування заходи щодо попередження повені, які призводять до затоплення та підтоплення земель і населених пунктів.

Відходи

Проблеми місцевого значення: відсутність сміттесортувальних та сміттєпереробних заводів, а також достатньої кількості спеціалізованих полігонів для поховання неутилізованих залишків.

Природно-заповідний фонд

Проблеми місцевого значення: недостатнє фінансування заходів формування екологічної мережі області у бюджетах регіонального та місцевого рівнів. Під час реалізації заходів та проєктів Програми необхідно врахувати наявні проблеми території, на якій заплановано впровадження діяльності та запропонувати найбільш екологічно вигідну територіально-планувальну організацію з урахуванням всіх планувальних обмежень (згідно із Державними будівельними нормами України планування та забудова територій ДБН Б.2.2-12- 2019 “Планування та забудова територій” та Державними санітарними правилами планування та забудови населених пунктів ДСП 173-96 та інше).

Планувальні обмеження на території, які заплановані для впровадження діяльності, визначають загальні вимоги до режиму використання земельних ділянок, по яких проходять інженерні та транспортні комунікації, вимоги до експлуатації та проєктування інженерних мереж, а також режим використання земельних ділянок, що потрапляють в санітарно-захисні та охоронні зони.

Обмеження за вимогами охорони здоров'я та захисту життя – визначається санітарно-гігієнічними нормами.

Обмеження за природоохоронними вимогами – визначається на підставі Законів України “Про охорону навколишнього природного середовища” та “Про природно-заповідний фонд” та іншими нормативно-правовими документами у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Обмеження за інженерно-геологічними умовами – визначається за даними інженерно-геологічних пошукових робіт.

Умови і обмеження забудови земельних ділянок враховуються при розробленні землевпорядної документації відповідної земельної ділянки.

РОЗДІЛ 5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Законом України “Про охорону навколишнього природного середовища” (№ 1264-ХІІ від 26.06.91) визначено правові, економічні та соціальні основи організації охорони навколишнього природного середовища в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь.

Охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини – невід’ємна умова сталого економічного та соціального розвитку України.

З цією метою Україна здійснює на своїй території екологічну політику, спрямовану на збереження безпечного для існування живої і неживої природи навколишнього середовища, захисту життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів.

Засади екологічної політики України визначені Законом України “Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року” (№ 2697-УІІ від 28.02.2019). Закон передбачає інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку.

Відповідно до Указу Президента України “Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року” (№ 722/2019) має бути забезпечено дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року.

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-УІІ від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. В Україні проведення СЕО регламентується Законом України “Про стратегічну екологічну оцінку” (№ 2354-УІІ від 20.03.2018).

Юридичні засади поводження з водними ресурсами визначаються Водним кодексом України (№ 214/95-ВР від 06.06.95) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для забезпечення збереження, збалансованого й науково обґрунтованого використання та відновлення водних ресурсів, захисту водних ресурсів від забруднення, зараження й виснаження, запобігання та пом'якшення

негативного впливу, покращення екологічного стану водних об'єктів і захисту прав водокористувачів.

Найголовнішими питаннями у сфері водопостачання та водовідведення є дозвіл на забір води із джерел водопостачання (дозвіл на спеціальне водокористування) і дозвіл на скидання очищених та неочищених стічних вод у навколишнє середовище. З 04.06.2017 набрав чинності Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, що регулюють відносини, пов’язані з одержанням документів дозвільного характеру щодо спеціального водокористування” від 07.02.2017 № 1830-VIII, яким внесено зміни до Водного кодексу України в частині процедури отримання дозволів на спеціальне водокористування.

Основне чинне екологічне законодавство та норми у сфері користування водними ресурсами:

постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування”;

постанова Кабінету Міністрів України “Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується”;

Державні санітарні норми та правила “Питна вода. Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною”;

наказ Міністерства екології та природних ресурсів України “Про затвердження Інструкції про порядок розробки та затвердження гранично допустимих скидів (ГДС) речовин у водні об’єкти із зворотними водами”;

постанова Кабінету Міністрів України “Про правовий режим зон санітарної охорони водних об’єктів”.

Правове й інституційне регулювання та ключові екологічні вимоги у сфері охорони атмосферного повітря визначаються в Законі України “Про охорону атмосферного повітря” (2707-XII від 16.10.92). Основне чинне законодавство та норми у сфері захисту атмосферного повітря:

постанова Кабінету Міністрів України “Про Порядок розроблення і затвердження нормативів граничнодопустимого рівня впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел забруднення на стан атмосферного повітря”;

постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про порядок видачі дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами”;

постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про порядок здійснення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря”;

посібник з інвентаризації джерел викидів в атмосферне повітря; максимальні допустимі концентрації та “можливі рівні безпечного ефекту” для забруднюючих речовин в атмосферному повітрі для заселених територій.

Правові засади у сфері поводження з відходами забезпечуються Законом України “Про відходи” (№ 187/98-ВР від 05.03.1998) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для регулювання діяльності з метою уникнення чи

мінімізації утворення відходів, зберігання й поводження з ними, запобігання та зменшення негативних наслідків для довкілля і здоров'я людини від утворення, зберігання та поводження з відходами. Повноваження місцевих державних адміністрацій у сфері поводження з відходами визначаються статтею 20 закону “Про відходи”.

В Україні сформовано інвестиційне законодавство, в якому, зокрема, значна увага приділяється необхідності дотримання екологічних норм в процесі інвестиційної діяльності. Так, Законом України “Про інвестиційну діяльність” (№ 1560-XII від 18.09.1991) встановлюється заборона інвестування в об’єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України (ст. 4). У разі порушення екологічних, санітарно-гігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності (ст. 21). Крім цього, в ст. 8 зазначається, що інвестор зобов’язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля у випадках та порядку, встановлених Законом України “Про оцінку впливу на довкілля” (№ 2059- УІІ від 23.05.2017).

Нормативно-правова база СЕО в Україні

Основними нормативно-правовими актами, які регулюють здійснення стратегічної екологічної оцінки в Україні, є:

Закон України “Про стратегічну екологічну оцінку” (№ 2354-VIII від 20.03.2018);

Протокол про стратегічну екологічну оцінку (далі – Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті. Протокол про СЕО ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015) і є частиною українського законодавства.

З огляду на євроінтеграційні прагнення України важливим міжнародним правовим документом щодо СЕО стратегічної екологічної оцінки є “Директива 2001/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 червня 2001 року про оцінку окремих певних планів і програм на навколишнє середовище” (далі – Директива про СЕО). Впровадження Директиви про СЕО в Україні, як частини законодавства ЄС у галузі довкілля, передбачено Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (додаток XXX до глави 6 “Навколишнє природне середовище” Розділу V “Економічне і галузеве співробітництво”). Угоду ратифіковано Законом № 1678-VII від 16.09.2014.

Примітка. Оскільки зараз в Україні відбувається процес self-screening (самооцінка рівня імплементації європейських норм в Україні та підготовка до переговорів про вступ до ЄС), варто зазначити, що досі немає офіційно затвердженого перекладу Директиви про СЕО українською мовою. Є переклад цієї директиви, який надруковано в Офіційному віснику Європейських Співтовариств L 197, 21.07.2001, с. 30-37). Проте цей переклад не витримує ніякої

критики, оскільки вже переклад назви директиви є неправильним: “Директива 2001/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 червня 2001 року про оцінку впливу на стан навколишнього природного середовища окремих проектів (мало би бути планів!) та програм”. А стаття 5 цього перекладу називається “Звіт про стан навколишнього природного середовища” (звіт про СЕО і звіт про стан довкілля – це зовсім різні речі!).

На виконання вимог Закону України “Про стратегічну екологічну оцінку”, а також з метою приведення у відповідність до нього інших підзаконних актів, було прийнято ряд нормативно-правових документів, а саме:

Постанова Кабінету Міністрів України “Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України” від 23 січня 2019 року № 128;

Постанова Кабінету Міністрів України “Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України” від 23 січня 2019 року № 45;

Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 року № 1272 “Про затвердження Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров’я населення”;

“Критерії визначення наслідків для довкілля, у тому числі для здоров’я населення”, затверджені наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 28.10.2020 № 213; наказ зареєстровано в Міністерстві юстиції України 04 січня 2021 року за № 9/3563.

Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296 були затверджені “Методичні рекомендації із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування”. Цей документ носить рекомендаційний характер. Зміни до нього вносилися наказами Міністерства екології та природних ресурсів України від 29 грудня 2018 року № 465 та від 18 липня 2019 року № 260.

РОЗДІЛ 6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ - 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ

Згідно із “Методичними рекомендаціями із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування”, затвердженими Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296, наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – це будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенного), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

Коротко- та середньострокові наслідки (1, 3-5, 10-15 років) – при реалізації будівництва різних об'єктів комунальної, соціальної, інженерної та транспортної інфраструктури, промисловості. При цьому на кожному етапі в процесі будівництва та подальшої експлуатації об'єктів будуть виникати негативні наслідки у вигляді утворення відходів, порушення рослинного покриву під час провадження планованої діяльності, збільшення кількості автотранспорту. Можливо, потрібно буде проводити видалення зелених насаджень, зняття і складування поверхневого шару ґрунту. Також під час виконання будівельних і монтажних робіт слід очікувати допустимий негативний вплив на атмосферне повітря, рослинний і тваринний світи, ґрунти та водні ресурси. Крім того, при роботі двигунів будівельних машин, механізмів та автотранспорту на навколишнє середовище буде чинитися шумовий вплив – акустичне забруднення. За тривалістю зазначені види впливу будуть носити тимчасовий характер, обмежений розрахунковим терміном будівництва, по межах впливу – локальне, обмежене простором ведення будівельних робіт. Проте всі ці впливи відносяться до тимчасових і не стануть причиною суттєвого довгострокового погіршення екологічної рівноваги екосистем населеного пункту.

До довгострокових наслідків (50-100 років) відносяться впливи постійного характеру – викиди і скиди, шум, утворення відходів, додаткове споживання ресурсів.

Основна кількість забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне повітря, є відпрацьовані гази техніки та автотранспорту. Токсичність відпрацьованих газів обумовлюється змістом у них окису вуглецю й діоксиду азоту, кількість яких залежить від кількості спожитого палива та технічного стану двигунів.

Непостійними довгостроковими впливами є роботи, пов'язані з реконструкцією об'єктів, консервацією, припиненням їх існування, перепрофілюванням, заміною обладнання та устаткування, модернізацією тощо.

За походженням екологічний вплив може бути *первинним*, тобто

безпосередньо пов'язаним з впливом проекту на екосистему (забруднення атмосфери при будівництві та експлуатації продуктами згорання палива та викидами пилу при проведенні земляних робіт і переміщенні автотранспорту в межах будмайданчику) та вторинним, що є наслідком первинних змін в екосистемі.

Вторинні наслідки – пряма повна або часткова зміна елементу навколишнього середовища, яка призведе до руйнування, зміни навколишнього середовища (наприклад, забруднення природних місць проживання нанесе шкоду видам фауни, які залежать від цього середовища проживання).

Під **кумулятивними впливами** розуміється сукупність впливів від реалізації планованої діяльності та інших, що існують або плануються в найближчому майбутньому, видів людської діяльності, які можуть призвести до значних негативних або позитивних впливів на навколишнє середовище або соціально-економічні умови, і які б не виявилися в разі відсутності інших видів діяльності, крім самої планованої діяльності.

Кумулятивні ефекти можуть виникати з незначних за своїми окремими діями факторів, які, працюючи разом протягом тривалого періоду часу, поступово накопичуючись, підсумовуючись згодом в одному і тому ж районі, можуть викликати значні наслідки. Акумуляція впливів відбувається в тому випадку, коли антропогенний вплив або інші фізичні або хімічні впливи на екосистему протягом часу перевершують можливість їх асиміляції або трансформації. При дотриманні та виконанні всіх передбачених комплексних захисних і охоронних заходів, що відповідають діючим нормативним вимогам, можливість виникнення кумулятивного впливу, який супроводжується негативними екологічними наслідками та понаднормативними викидами в атмосферне повітря забруднюючих речовин, не передбачається. Детальна оцінка кумулятивного впливу буде можлива в процесі експлуатації території з урахуванням даних моніторингу навколишнього середовища та проведення відповідних розрахунків. Змін клімату і мікроклімату в результаті планованої діяльності не очікується, оскільки в результаті впровадження проєктних рішень відсутні значні виділення теплоти та парникових газів. Особливості кліматичних умов, які сприяють зростанню інтенсивності впливів планованої діяльності на навколишнє середовище, відсутні. Обрана технологія розміщення забудови є більш екологічно безпечна.

Синергічні наслідки – сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії 2-х або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремо компоненту. Можливий сумарний ефект деяких речовин при викиді забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Коротко- та середньострокові наслідки (1, 3-5, 10-15 років). З боку соціально-економічних умов провадження діяльності буде мати позитивний наслідок: збільшення території під забудову садибними ділянками, що призведе до збільшення чисельності населення, створення нових робочих місць, що сприятиме зайнятості населення.

Тимчасові наслідки для довкілля – при виконанні підготовчих та будівельних

робіт вплив на навколишнє середовище на атмосферне повітря матиме короткочасний та локальний характер, викиди здійснюватимуться при роботі будівельних машин та механізмів, при здійсненні зварювальних робіт, земельних робіт, при фарбуванні металевих поверхонь, при функціонуванні планованих підприємств.

Наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – це будь-які ймовірні наслідки реалізації завдань Програми для біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенного), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

В процесі стратегічної екологічної оцінки був здійснений аналіз впливу реалізації заходів та проєктів Програми як на окремі компоненти навколишнього природного середовища, так і сукупний вплив на природні процеси та комплекси.

Значного негативного впливу під час впровадження діяльності на довкілля та здоров'я населення не передбачається.

Серед основних ймовірних екологічних наслідків, пов'язаних з реалізацією Програми соціально-економічного та культурного розвитку Дніпропетровської області на 2026 рік, є наступні:

а) для довкілля:

- атмосферне повітря – можливе забруднення від стаціонарних джерел (промислових та сільськогосподарських підприємств) та пересувних джерел (автомобільний та залізничний транспорт). З метою покращення стану атмосферного повітря в області Програмою розглядається можливість зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря за рахунок впровадження заходів по охороні атмосферного повітря. Підприємствами теплоенергетичної та нафтогазовидобувної промисловості (основні стаціонарні забруднювачі атмосферного повітря на території області) вживаються заходи з визначення комплексу потенційних джерел і механізму фінансового забезпечення реконструкції, модернізації, технічного переоснащення та виведення з експлуатації великих спалювальних установок, а також можливості проведення комплексу режимноналаджувальних випробувань енергетичних котлів для оптимізації топкового процесу;

- ґрунти – можливе забруднення, засмічення та порушення ґрунтів від неочищених господарсько-побутових стічних вод, від поверхневих вод. Основними заходами Програми щодо недопущення та зниження ризику забруднення ґрунтів є будівництво, реконструкція каналізаційних очисних споруд та мереж водовідведення;

- поводження з відходами – можливе забруднення і засмічення ґрунтів, забруднення ґрунтових вод та інше, в зв'язку з незадовільним рівнем централізованого вивезення та роздільного збору твердих побутових відходів, з незадовільною організацією планової очистки по збору та своєчасному видаленню відходів. Основним напрямком роботи у сфері поводження з відходами залишається вирішення питання забезпечення повного збирання відходів з метою передачі їх для подальшої утилізації, обробки (переробки) на

спеціалізовані підприємства. З метою покращення існуючої ситуації із розміщенням та захороненням твердих побутових відходів на території області Програмою реалізуються ряд природоохоронних заходів, в тому числі будівництво полігонів твердих побутових відходів, а також будівництво та реконструкція сміттєперевантажувальних станцій та сміттєсортувальних комплексів;

- водні ресурси – можливе забруднення водних об'єктів від неочищених господарсько-побутових стічних вод, від поверхневих вод. Основними заходами Програми щодо вирішення найважливіших проблемних питань з охорони і раціонального використання водних ресурсів є реконструкція, 124 будівництво мереж водопостачання, водовідведення та каналізаційних очисних споруд;

- здоров'я населення – можливе санітарно-епідеміологічне навантаження на здоров'я населення від транспортної інфраструктури. Програмою передбачається провадження заходів з охорони атмосферного повітря від забруднення та захисту від шуму;

- заплановані заходи щодо збереження та охорони природних територій, з можливістю часткового використання в цілях рекреації і туризму, що передбачає найбільший рівень збереження природного стану наявних біоценозів та забезпечить сприятливі санітарно-гігієнічні умови на території області.

б) для територій з природоохоронним статусом – реалізація рішень Програми запланована за межами територій та об'єктів природно-заповідного фонду, їх охоронних зон, земель природно-заповідного фонду України, територій та об'єктів, що мають особливу екологічну, наукову і естетичну цінність та об'єктів комплексної охорони, в зв'язку з чим можна зробити висновок, що реалізація заходів та проєктів Програми не матиме впливу на території з природоохоронним статусом.

в) транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – зважаючи на географічне положення територій, на яких заплановано реалізацію заходів і проєктів Програми, транскордонні наслідки реалізації рішень Програми для довкілля, у тому числі здоров'я населення, відсутні та не очікуються.

Таким чином, реалізація Програми не має супроводжуватися появою нових негативних наслідків для довкілля. Разом з тим, реалізація багатьох завдань Програми має призвести до покращення екологічної ситуації в регіоні.

Затвердження Програми, зважаючи на комплексність рішень, що обумовлюється необхідністю збалансованого розвитку екологічної складової, а також наукові дослідження у цій галузі у короткостроковий період (1-3 роки) буде мати незначний вплив на стан довкілля, який буде обумовлений впливом існуючих незмінних факторів.

Реалізація положень Програми буде мати позитивний вплив на рівень здоров'я населення, тобто сприятиме зниженню рівня захворюваності населення, що є важливим індикатором регіонального розвитку на середньостроковий та довгостроковий період. У разі продовження розпочатої роботи вплив не буде відрізнятися від короткострокового.

До довгострокових наслідків відноситься питання забруднення атмосферного

повітря, що склалося під впливом фізико-географічних умов басейну, насамперед кліматичних умов. Значного негативного впливу під час реалізації заходів та проєктів ДДП на довкілля та здоров'я населення не передбачається.

У порівнянні з нульовою альтернативою вплив на довкілля оцінюється як незначний, оскільки, як зазначалося вище, буде обумовлений впливом існуючих незмінних факторів.

РОЗДІЛ 7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Для запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків виконання Програми соціально-економічного та культурного розвитку Дніпропетровської області на 2026 рік передбачається реалізація заходів наведених у таблиці.

Таблиця 33. Перелік інвестиційних проєктів та заходів щодо забезпечення виконання завдань Програми соціально-економічного та культурного розвитку Дніпропетровської області на 2026 рік

Назва проєкту, зміст заходу	Очікуваний результат
Житлове будівництво та придбання житла у територіальних громадах Дніпропетровської області, у тому числі шляхом надання грошової компенсації для забезпечення житлом окремим категоріям громадян, які перебувають на обліку потребуючих поліпшення житлових умов за місцем проживання, відповідно до законодавства, а також шляхом надання пільгових довгострокових кредитів та їх обслуговування	Поліпшення житлових умов населення територіальних громад Дніпропетровської області. Створення соціального житла для незахищених верств населення
Будівництво, реконструкція, капітальний ремонт закладів освіти у територіальних громадах Дніпропетровської області, у тому числі закладів спільної власності територіальних громад	Забезпечення умов для належного перебування та навчання дітей; виконання енергозберігаючих заходів
Будівництво, реконструкція, капітальний ремонт медичних закладів у територіальних громадах Дніпропетровської області, у тому числі закладів спільної власності територіальних громад	Створення умов для забезпечення надання кваліфікованої медичної допомоги; виконання енергозберігаючих та екологічних заходів
Будівництво, реставрація, реконструкція та капітальні ремонти закладів культури у територіальних громадах	Збереження історичних пам'яток та створення умов для забезпечення культурного дозвілля

Назва проєкту, зміст заходу	Очікуваний результат
Дніпропетровської області, у тому числі закладів спільної власності територіальних громад	
Благоустрій та реалізація інфраструктурних проєктів у територіальних громадах Дніпропетровської області	Поліпшення стану соціальної та транспортної інфраструктури регіону. Виконання меморандуму про співпрацю з ОСББ, капітальний ремонт мереж зовнішнього освітлення, висадження дерев у населених пунктах області, будівництво, реконструкція та капітальний ремонт парків, фасадів, зон відпочинку, благоустрій для поліпшення умов проживання мешканців області
Капітальний та поточний ремонт об'єктів житлового господарства	Поточний ремонт інженерних внутрішньобудинкових мереж теплопостачання, посилення внутрішньобудинкових електромереж житлових будинків та гуртожитків комунальної власності, капітальний ремонт покрівель, внутрішньобудинкових мереж тепло-, водопостачання та водовідведення житлових будинків та гуртожитків, відновлення ліфтового господарства комунальної власності
Реконструкція, реставрація, проведення поточного та капітального ремонту, технічне переоснащення житлових будинків об'єднань співвласників багатоквартирних будинків Дніпропетровської області на умовах спільного фінансування	Стимулювання розвитку та створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків
Упровадження енергозбережних заходів на підприємствах водопостачання та теплопостачання Дніпропетровської області	Економія енергоносіїв, а саме: електроенергії, природного газу за рахунок проведення заходів з модернізації обладнання та мереж підприємств
Будівництво, реконструкція, капітальний та поточний ремонт каналізаційних, водопровідних мереж та обладнання у територіальних громадах	Підвищення якості послуг централізованого водопостачання та водовідведення, зменшення негативного екологічного впливу на довкілля та підвищення надійності роботи систем

Назва проєкту, зміст заходу	Очікуваний результат
Дніпропетровської області	централізованого водопостачання та водовідведення
Капітальний та поточний ремонт електричних мереж до насосних станцій (заміна кабелю)	Забезпечення сталої роботи насосних станцій
Будівництво, реконструкція, капітальний ремонт протирадіаційних укриттів, бомбосховищ, захисних споруд в установах, організаціях та підприємствах бюджетної сфери, у територіальних громадах Дніпропетровської області та багатоквартирних житлових будинків Дніпропетровської області	Забезпечення цивільного захисту населення
Придбання сучасної спецтехніки для виконання робіт із санітарного очищення та благоустрою населених пунктів Дніпропетровської області	Гарантування санітарного та екологічного видалення й утилізації відходів
Будівництво, реконструкція, капітальний та поточний ремонт, експлуатаційне утримання комунальних доріг та вулиць населених пунктів, доріг загального користування місцевого значення	Підвищення рівня безпеки руху
Будівництво, реконструкція, капітальний та поточний ремонт, експлуатаційне утримання штучних споруд та інших об'єктів дорожньої та транспортної інфраструктури у Дніпропетровській області	Забезпечення ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій на об'єктах усіх форм власності, у тому числі на автомобільних дорогах загального користування місцевого та державного значення
Придбання комерційних вузлів обліку та засобів дистанційної передачі результатів вимірювання	Забезпечення комунальними підприємствами, що належать до спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Дніпропетровської області, загального обліку послуг з постачання теплової енергії, постачання гарячої води, централізованого водопостачання та забезпечення відповідною обліковою інформацією споживачів таких послуг, що передбачено Законом України "Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання"

Водночас, це загальні рекомендації щодо усунення негативних наслідків, детальні заходи повинні розглядатися в кожному конкретному випадку під час реалізації конкретних заходів і проектів, а також в процесі надання екологічних дозволів.

З метою зміцнення здоров'я населення та зниження рівнів інвалідності та смертності, забезпечення доступної та якісної медичної допомоги населенню області, покращення дієвості та ефективності надання медичних послуг пацієнтам на всіх рівнях надання медичної допомоги Програмою передбачено:

- рівної фізичної доступності первинної медичної допомоги за рахунок розвитку мережі амбулаторій, поліпшення якості медичної допомоги на первинному рівні шляхом повноти здійснення скринінгових досліджень;

- функціонування спроможної мережі закладів охорони здоров'я, які будуть гарантувати охоплення населення ефективним, доступним та безоплатним медичним обслуговуванням та спрямування до них першочергових ресурсів, які дозволять стало функціонувати системі та забезпечити її розвиток;

 - створення мережі реабілітаційних центрів;

 - розвиток послуг з психічного здоров'я;

- впровадження нових механізмів надання населенню області медичних послуг у рамках реалізації Закону України "Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення";

- розроблення програмних заходів для забезпечення фінансування медичних послуг понад обсяг, передбачений програмою медичних гарантій обслуговування населення;

 - розвиток медичної допомоги пацієнтам з орфаними захворюваннями;

 - забезпечення умов безпечного материнства, здорового дитинства та збереження репродуктивного здоров'я населення області;

 - запобігання та лікування серцево-судинних та судинно-мозкових хвороб;

 - здійснення заходів з розвитку донорства крові та її компонентів;

 - забезпечення стратегічного керівництва у сфері громадського здоров'я;

 - забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, допомоги та лікування ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД;

 - вдосконалення системи охорони здоров'я області щодо викликів, пов'язаних з пандеміями;

 - охоплення дітей щепленнями проти вакцинованих інфекцій.

З метою забезпечення екологічної безпеки шляхом запобігання й мінімізації негативного впливу людської діяльності на навколишнє природне середовище, раціональне використання і збереження природних ресурсів, перехід до сталого, екологічно збалансованого розвитку регіону, Програмою передбачено:

- розбудова системи екологічного моніторингу області;

- зменшення забруднення повітряного басейну;

- захист водних ресурсів від виснаження та забруднення;

- відновлення, рекультивації порушених земель та родючості ґрунтів, скорочення відчуження земель;

- поліпшення та вдосконалення сфери збору, утилізації та переробки твердих

побутових відходів;

підвищення ефективності у сфері поводження та утилізації промислових відходів;

збереження та відтворення біорізноманіття Дніпропетровської області, формування територіально-функціональної системи екологічної мережі;

розвиток рекреаційних зон;

підвищення ефективності управління енергетичними ресурсами;

розвиток альтернативної енергетики;

підвищення енергоефективності та енергозбереження.

будівництва, реконструкції систем водовідведення, упровадження прогресивних методів очистки стічних вод;

реконструкції, будівництва, ремонту систем зливової каналізації з оснащенням локальних систем очистки стоків;

реконструкції інженерної інфраструктури зрошувальних систем (у тому числі модернізація, будівництво та капітальний ремонт мереж зрошуваних систем);

розчищення та регулювання русел річок і водойм, відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарно стану річок і водойм;

поліпшення стану поверхневих водних об'єктів на території Дніпропетровської області шляхом упровадження біомеліоративних заходів;

ліквідації наслідків підтоплення на забудованих територіях, у першу чергу тих, що потребують термінового захисту.

РОЗДІЛ 8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ (НЕДОСТАТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ТАКОЇ ОЦІНКИ)

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Дніпропетровської області на 2026 рік розроблена з урахуванням довгострокових пріоритетів Стратегії регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року в новій редакції, затвердженій рішенням Дніпропетровської обласної ради від 07.08.2020 № 624-24/VII та визначає пріоритетні цілі соціально-економічного розвитку області:

1. Посилення економічної конкурентоспроможності регіону.
2. Екологічна та енергетична безпека.
3. Забезпечення якісних умов життя.
4. Розвиток людського потенціалу.
5. Інноваційний розвиток регіону на основі смарт-спеціалізації.

Сценарії розвитку з метою вибору виправданих альтернатив – один із методів прогнозування, окремий розділ стратегічного управління, що посідає проміжну позицію між експертними методами оцінювання та методами математичного моделювання. Традиційно розглядають три альтернативи, а саме:

Альтернатива 1: “Нульовий сценарій” – тобто опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку незатвердження або не реалізації зазначеного документа державного планування.

Альтернатива 2: “Оптимістичний сценарій” – затвердження проєкту Програми із виконанням передбачених заходів та врахуванням пропозицій і зауважень до Програми від громадськості та органів виконавчої влади.

Альтернатива 3: “Реалістичний сценарій” – затвердження проєкту Програми, але частина передбачених заходів, які враховані у відповідних обласних цільових програмах, не реалізуються через обмежені можливості бюджетів усіх рівнів, насамперед обласного бюджету Дніпропетровської області на 2026 рік.

При гіпотетичному “нульовому” сценарії не затверджується проєкт Програми соціально-економічного та культурного розвитку Дніпропетровської області на 2026 рік. Цей сценарій може розглядатися як продовження поточних тенденцій щодо стану довкілля, в тому числі здоров’я населення. За цим сценарієм зберігається продовження поточних несприятливих тенденцій щодо економічного, соціального та екологічного стану території області. За даним варіантом подальший стабільний розвиток Дніпропетровської області, очевидно, є проблематичним, можливе значне загострення соціально-економічних, екологічних, комунальних проблем, призведе до зниження якості життя, погіршення умов життя та добробуту населення. Крім того, не забезпечуватиметься досягнення цілей Стратегії розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 роки в новій редакції та виконання завдань і заходів, передбачених відповідними обласними цільовими програмами екологічного та

медичного спрямування.

Реалізація “оптимістичного сценарію”, що передбачає затвердження та виконання Програми із врахуванням пропозицій і зауважень від громадськості та органів виконавчої влади дозволить врахувати додаткові запропоновані природоохоронні заходи, стабілізувати екологічну ситуацію та поліпшити стан навколишнього природного середовища, зменшити техногенне навантаження на складові довкілля, забезпечити збалансованість процесів використання і відтворення природних ресурсів та сформувати у жителів області екологічну культуру. Крім вищеперерахованого, однією з основних цілей Програми є покращення якості життя для населення області, тому врахування пропозицій від громадськості є особливо важливим. У разі врахування пропозицій та зауважень від громадськості та органів виконавчої влади Програма буде більш ефективною та екологічно збалансованою, тому її затвердження необхідне для подальшого розвитку Дніпропетровської області.

У разі реалізації “реалістичного сценарію” будуть виконані лише ті заходи Програми, які матимуть необхідні обсяги фінансування через обласні цільові програми в залежності від реальних можливостей обласного бюджету. Цей сценарій може призвести до погіршення екологічної ситуації і продовження подальшого зносу інфраструктури, неефективного використання енергоресурсів. Крім цього, рівень життя населення за основними показниками його оцінки може залишитися без змін. Не буде забезпечено виконання основних екологічних індикаторів Програми.

Проектом документа державного планування визначено пріоритетні напрями економічного і соціального розвитку Дніпропетровської області. Для кожного з визначених напрямів проекту документа державного планування розробляються завдання та шляхи виконання поставлених завдань. Шляхи виконання передбачають низку заходів та проєктів, серед яких можуть бути види діяльності, які відповідно до Закону України “Про оцінку впливу на довкілля” підлягатимуть оцінці впливу на довкілля до прийняття рішення про провадження планованої діяльності. Відмова від реалізації документа державного планування забезпечить відсутність появи нових джерел впливу на довкілля від реалізації завдань Програми. Забруднення компонентів довкілля залишиться на існуючому рівні, з подальшим поступовим погіршенням якості атмосферного повітря населених пунктів області, поверхневих та підземних вод, збільшення обсягів накопичення побутових та промислових відходів.

Оскільки серед пріоритетних цілей Програми економічного і соціального розвитку Дніпропетровської області на 2026 рік є цілі, безпосередньо спрямовані на підтримку задовільного стану довкілля, то їх невиконання призведе до зниження якості екологічних показників стану довкілля та санітарно-гігієнічних умов проживання населення Дніпропетровської області. Зокрема, це стосується наступних заходів:

- поліпшення якості атмосферного повітря: зменшення рівня забруднення атмосферного повітря;
- покращення стану водних ресурсів області: зменшення обсягів скидів у водойми області шляхом реконструкції та будівництва очисних споруд;

- розвиток природно-заповідного фонду та збереження біологічного, ландшафтного різноманіття: встановлення меж територій та об'єктів природно – заповідного фонду;
- забезпечення доступу громадськості до інформації про стан навколишнього природного середовища.

Тому, у разі не затвердження цієї Програми та не реалізації заходів не забезпечуватиметься досягнення цілей Стратегії розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 роки в новій редакції. Не схвалення документа державного планування унеможливило виконання природоохоронних заходів.

Найсприятливішим варіантом буде “оптимістичний сценарій” – затвердження запропонованої Програми. Це означає, що Програма спрямована на екологічно збалансований та інноваційний сценарій розвитку Дніпропетровської області. Виконання запланованих заходів з охорони довкілля та здоров'я населення має спиратися на використання сильних сторін регіону, максимальне використання зовнішніх можливостей, врахування слабких сторін та мінімізації зовнішніх загроз.

РОЗДІЛ 9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

СЕО не завершується прийняттям рішення про затвердження Програми соціально-економічного та культурного розвитку Дніпропетровської області на 2026 рік.

Затвердження Програми не завершує проходження процедури СЕО. Відповідно до Закон України “Про стратегічну екологічну оцінку”, а саме ст. 17, передбачає, що замовник у межах компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення. Постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 № 1272 затверджено Порядок здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення. Відповідно п. 5 цього Порядку, з метою забезпечення систематичності та об'єктивності спостережень за змінами стану довкілля, у тому числі за станом здоров'я населення, замовник визначає перелік дій, заходів, ключових індикаторів та критеріїв для оцінки.

Результати моніторингу мають бути доступними для органів влади та громадськості. Моніторинг може бути використаний для:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про реалізацію Програми соціально-економічного та культурного розвитку Дніпропетровської області на 2026 рік;

- отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);

- перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами влади;

- перевірки того, що Програма соціально-економічного та культурного розвитку Дніпропетровської області на 2026 рік виконується відповідно до затвердженого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

Для організації моніторингу можуть бути використані існуючі системи моніторингу та інформаційні системи або вони мають бути спеціально удосконалені для цілей СЕО. Моніторинг базуватиметься на розгляді обмеженого числа відібраних показників (індикаторів), які демонструють наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення:

- кількість викидів забруднюючих речовин на 1 кв. км території області;

- зниження обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, тис. тонн/рік;

- зменшення кількості забруднюючих речовин, що скидаються із зворотними водами у поверхневі водні об'єкти, тис. тонн;

- зменшення обсягів утворення твердих побутових відходів, %;

- збільшення рівня охоплення населення послугами зі збору твердих побутових відходів;

- зменшення обсягу видалених відходів I – IV класів у спеціально відведені

місця чи об'єкти, %;

збільшення кількості пацієнтів, що отримали стентування при гострому інфаркті міокарда з елевацією сегмента ST, %;

забезпечення хворих імуносупресивними препаратами протягом першого року після трансплантації;

зниження рівня летальності при гострому інфаркті міокарда, %;

зниження рівня госпіталізації пацієнтів з артеріальною гіпертензією, %.

Заходи з екологізації промислового виробництва

З метою підвищення конкурентоспроможності продукції та зміцнення конкурентних позицій на внутрішньому та зовнішньому ринках основна частка капітальних інвестицій у металургійному комплексі спрямована на розвиток основних фондів: розширення, реконструкцію, технічне та технологічне переозброєння діючих виробництв. Основним джерелом фінансування капіталовкладень є власні кошти підприємств.

На промислових підприємствах регіону продовжує реалізовуватись низка інвестиційних проектів з підвищення технологічного рівня виробництва, реконструкції і технічного переоснащення підприємств, впровадження сучасних енергоефективних технологій і обладнання та заходів щодо збільшення обсягів виробництва та розширення асортименту товарів, робіт і послуг.

Заходи щодо зменшення впливу транспорту на довкілля

Для зменшення впливу транспорту на довкілля, транспортними підприємствами вживаються заходи щодо оновлення рухомого складу, який відповідає високому рівню екологічної норми з метою збереження навколишнього середовища.

Законом України “Про автомобільний транспорт” передбачено поступове збільшення на міських автобусних маршрутах загального користування електробусів, що працюють виключно на стисненому природному газі метані, зрідженому природному газі метані або біогазі, та/або автобусів з водним паливним елементом.

Окрім того, зменшення забруднення довкілля досягається шляхом раціональної експлуатації автобусів, а саме – підтримка транспортних засобів в технічно справному стані. При цьому, в процесі технічного обслуговування та огляду, особлива увага приділяється забезпеченню оптимальних налаштувань та своєчасному виявленню та усуненню несправностей механізмів і систем автомобільного двигуна.

Заходи щодо збереження біологічного та ландшафтного різноманіття

Поняття біологічне різноманіття включає в себе різноманітність у рамках виду, між видами і різноманіття екосистем. Зменшення біологічного різноманіття в значній мірі є результатом діяльності людини. Основну загрозу для біорізноманіття становлять незаконні забудови та вирубка лісів, браконьєрство, розорювання територій, поширення видів рослин і тварин, нерегульоване випасання великої рогатої худоби, інтродукція чужорідних видів непрямої шкоди.

певному виду ландшафтів. Збереження біологічного різноманіття передбачає охорону водночас і окремих особин, їхніх груп у межах певної території, й екосистем у цілому з їхнім середовищем існування.

Питання збереження біорізноманіття включені до Програми. Аналіз багаторічних даних свідчить про те, що заповідний режим та заходи з охорони безумовно позитивно впливають на стан мешкання та перебування усіх рідкісних видів тварин на території Дніпропетровської області. З метою збереження рідкісних видів рослин і тварин, що перебувають під загрозою зникнення, на території області затверджені Червоні списки тварин та рослин Дніпропетровської області (рішення обласної ради від 27.12.2011 № 219-10/VI).

Природний рослинний покрив зберігся у вигляді фрагментів на загальному фоні розораних площ і представляє собою вузькі смуги по річкових долинах, балках, на площах відчужень, вздовж залізничних колій та інші, а також на природоохоронних територіях в межах природно-заповідного фонду.

Дніпропетровська область має багатий і різноманітний ландшафт, що обумовлено її географічним положенням, кліматичними умовами та особливостями рельєфу. Основні екосистеми області включають:

стеги – є природними пасовищами і мають високу біорізноманітність флори та фауни, відзначаються сезонною зміною вигляду та видовою композицією рослинного покриву. Тут домінують багаторічні злакові рослини, такі як ковила, типчак, пирій, а також різноманітне різнотрав'я – полин, шавлія, сон-трава;

луки (заплавні, низинні) – землі, вкриті лучною рослинністю, зосереджені в долинах річок і по тальвегах балок, тут переважають багаторічні трави – конюшина, тимофіївка, тонконіг, а також квіткові рослини. Заплавні луки зазвичай знаходяться на алювіальних ґрунтах, які періодично затоплюються річковими водами та характеризуються наявністю таких видів як осока, рогіз, лепеха;

солончаки (зосереджені переважно в долинах річок Орелі, Самари, Дніпра, Вовчої) – мають унікальні екологічні умови спричинені високим вмістом солей у ґрунті, флора яких представлена специфічними видами, пристосованими до існування в умовах солоного середовища – солянка, сарсазан, солонець;

прибережно-водні угруповання, досить широко розповсюджені в межах області у вигляді приозерних, прирічкових заростей очерету, рогозу, куги та інше. Після зарегулювання річок, забудови та внаслідок інших антропогенних чинників площа їх постійно зменшується. Найбільше таких угруповань зосереджено в долинах річок Самари і Орелі;

вторинні екосистеми на техногенних територіях. Зважаючи на те, що техногенні території можуть бути дуже різноманітними за своїм походженням і характером (відвали гірничо-збагачувальних комбінатів, смуги відчуження вздовж залізниць, території промислових підприємств та ін.), вторинні екосистеми на таких територіях також можуть мати різні особливості. Такі екосистеми характеризуються поширеністю швидкозростаючих, малопоживних, ксерофітних, пристосованих до забруднення ґрунту та атмосфери рослинних угруповань. Ці рослинні угруповання формуються на порушених землях спонтанно, найчастіше утворюючи своєрідні рідколісся, які через 40 – 50 років після початку формування набувають риси природних рослинних фітоценозів.

За останні роки становище природної рослинності різко погіршилося, так як залишки степових зональних та інших типів фітоценозів знищуються при розорюванні схилів, балок, ґрунтозахисних зон біля водойм. Значний негативний вплив на екосистеми спричиняють військові дії та пожежі.

Наслідки підриву Каховської ГЕС завдали величезної екологічної шкоди – одномоментне зменшення води у водосховищі призвело до осушення земель, порушення гідрологічного стану підземних вод і, як наслідок, зміна кліматичного режиму регіону. Все це призвело до пагубних наслідків для екосистем Дніпропетровщини.

Усе це призвело до того, що більшість в минулому звичайних видів стали в тій чи іншій мірі рідкісними, зникаючими і в даний час включені до Червоної книги України, Червоного списку Дніпропетровської області.

У рамках природоохоронних та освітніх заходів свого часу були видані серії робіт про біорізноманіття Дніпропетровської області: “Ссавці (Mammalia)”, “Дошові черв’яки (Lumbricidae)”, “Земноводні та плазуни (Amphibia et Reptilia)”, “Булавовусі лускокрилі (*Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea*)”, “Круглороті (*Cyclostomata*)”, “Риби (*Pisces*)”, “Птахи” (І том) та про природно-заповідний фонд:

1. Заповідні куточки на Дніпропетровщині: Заказники.
2. Ботанічні сади Дніпропетровщини: Дніпровський ботанічний сад ДНУ ім. Олеса Гончара та Криворізький ботанічний сад НАН України.
3. Парки-пам’ятки садово-паркового мистецтва у містах Дніпропетровської області.
4. Пам’ятки природи Дніпропетровської області.
5. Законодавчо-нормативні акти України щодо організації територій та об’єктів природно-заповідного фонду.

Однією з основних задач установ природно-заповідного фонду є збереження біологічного різноманіття тварин і рослин. Цей напрямок роботи відповідає також Пан-Європейській Стратегії Збереження Біологічного і Ландшафтного різноманіття (Pan-European Biological and Landscape Diversity Strategy “PES”), в якій беруть участь 55 країн. В сферу дії цієї Стратегії включена також територія України. Згідно одній з основних засад даної стратегії є визнання необхідності збереження біологічного різноманіття як запоруки збереження людства взагалі. Керуючись наведеними положеннями природний заповідник “Дніпровсько-Орільський” проводить заходи зі збереження біологічного різноманіття цілорічно, в тому числі – до Міжнародного дня біологічного різноманіття (МДБР).

Для підвищення екологічної свідомості суспільства інформація щодо відзначення Міжнародного дня біорізноманіття була висвітлена на офіційній сторінці департаменту у соціальній мережі Facebook та через місцеві електронні та друковані засоби інформації.

З метою вирішення соціальних та економічних проблем, а також подолання довгострокових екогідрологічних наслідків руйнування Каховської ГЕС Міністерством освіти та науки України спільно з Національною академією наук України було ініційовано замовлення пріоритетної науково-технічної розробки “Вплив руйнування Каховської ГЕС та знищення Каховського водосховища на водогосподарський баланс басейну Дніпра”.

В Інституті геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова НАН України у 2024 році виконувались наукові дослідження за наступними напрямками природничих та технічних наук:

- активізація розвитку вторинних екосистем на порушених гірничими роботами землях шляхом використання природних ефектів та явищ;
- розвиток наукових основ інтенсифікації розробки техногенних родовищ та покладів (вдосконалення параметрів ресурсозберігаючих техніки та технологій розробки техногенних родовищ та покладів);
- розвиток теорії та методів управління потенційно небезпечними геотехнічними системами з урахуванням факторів ризику.

Всі роботи, що виконувались, вирішують нові інноваційно спрямовані завдання фундаментальних проблем збереження і відновлення довкілля, перехід територій на засади сталого розвитку, включаючи один із найбільш техногенно навантажених Придніпровський регіон.

За напрямками отримані результати наукових досліджень.

1. Розроблена мультифункціональна технологічна схема відпрацювання кар'єрного поля з внутрішнім відвалоутворенням і підземним захороненням відходів збагачення в процесі освоєння горизонтальних родовищ корисних копалин, основне призначення якої полягає в:

1) повному усуненні необхідності будівництва і експлуатації хвостосховищ на земній поверхні;

2) безвитратному формуванні підземних хвостосховищ в технологічних виробках кар'єрного поля (похила і горизонтальна капітальні траншеї);

3) безвитратному розподіленні відходів збагачення за їх якісним складом з наступним формуванням техногенних родовищ з підвищеним вмістом корисного компонента в основний період строку служби кар'єра (отримано патент на винахід №156577UA від 11.07.2024 “Спосіб селективного відбору продуктивного шару з корисним компонентом з відходів збагачення, що транспортуються”);

4) безвитратному передзбагаченні видобутої корисної копалини в процесі його гідротранспортування на збагачувальній фабриці;

5) безвитратному управлінню ємністю підземних хвостосховищ. Для забезпечення стабільного функціонування підземного хвостосховища в процесі відпрацювання кар'єрного поля розроблена методика визначення і оптимізації конструктивних елементів хвостосховища, а також етапів будівництва упорних і розділових дамб основним гірничо-транспортним обладнанням кар'єра у відповідності з параметрами його робочої зони, елементів системи розробки і швидкістю руху фронту гірничих робіт.

2. Розроблено спосіб управління ємністю підземного хвостосховища, що забезпечує досягнення балансу між виробничою потужністю кар'єра за корисною копалиною і знаходженням відходів збагачення зі збагачувальної фабрики всього гірничо-збагачувального комбінату для їх безпечного складування.

Розроблені еколого-економічні критерії оцінки ефективності способів формування і функціонування хвостосховищ протягом його строку служби.

Розроблено екологоорієнтований спосіб формування зовнішнього відвалу для розміщення установок з конденсатором атмосферної вологи, реалізація якого дозволить ідновлення та розвиток вторинних екосистем на порушених гірничими

роботами землях. Обґрунтовано можливість додаткового отримання значної кількості вологи з повітря за рахунок розміщення на ділянках відвалів насипних породних конусів та гряд, яке дозволить збільшити рельєфне різноманіття та гетерогенність середовища, що буде сприяти формуванню своєрідних “зон концентрації” представників флори та фауни.

В Інституті геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова НАН України у 2024 році виконувались наукові дослідження за наступними напрямками природничих та технічних наук:

- активізація розвитку вторинних екосистем на порушених гірничими роботами землях шляхом використання природних ефектів та явищ;
- розвиток наукових основ інтенсифікації розробки техногенних родовищ та покладів (вдосконалення параметрів ресурсозберігаючих техніки та технологій розробки техногенних родовищ та покладів);
- розвиток теорії та методів управління потенційно небезпечними геотехнічними системами з урахуванням факторів ризику.

Всі роботи, що виконувались, вирішують нові інноваційно спрямовані завдання фундаментальних проблем збереження і відновлення довкілля, перехід територій на засади сталого розвитку, включаючи один із найбільш техногенно навантажених Придніпровський регіон.

За напрямками отримані результати наукових досліджень.

Розроблена мультифункціональна технологічна схема відпрацювання кар'єрного поля з внутрішнім відвалоутворенням і підземним захороненням відходів збагачення в процесі освоєння горизонтальних родовищ корисних копалин, основне призначення якої полягає в:

1) повному усуненні необхідності будівництва і експлуатації хвостосховищ на земній поверхні;

2) безвитратному формуванні підземних хвостосховищ в технологічних виробках кар'єрного поля (похила і горизонтальна капітальні траншеї);

3) безвитратному розподіленні відходів збагачення за їх якісним складом з наступним формуванням техногенних родовищ з підвищеним вмістом корисного компонента в основний період строку служби кар'єра (отримано патент на винахід №156577UA від 11.07.2024 “Спосіб селективного відбору продуктивного шару з корисним компонентом з відходів збагачення, що транспортуються”);

4) безвитратному передзбагаченні видобутої корисної копалини в процесі його гідротранспортування на збагачувальній фабриці;

5) безвитратному управлінню ємністю підземних хвостосховищ. Для забезпечення стабільного функціонування підземного хвостосховища в процесі відпрацювання кар'єрного поля розроблена методика визначення і оптимізації конструктивних елементів хвостосховища, а також етапів будівництва упорних і розділових дамб основним гірничо-транспортним обладнанням кар'єра у відповідності з параметрами його робочої зони, елементів системи розробки і швидкістю руху фронту гірничих робіт.

Розроблено спосіб управління ємністю підземного хвостосховища, що забезпечує досягнення балансу між виробничою потужністю кар'єра за корисною копалиною і знаходженням відходів збагачення зі збагачувальної фабрики всього

гірничо-збагачувального комбінату для їх безпечного складування.

Розроблені еколого-економічні критерії оцінки ефективності способів формування і функціонування хвостосховищ протягом його строку служби.

Розроблено екологоорієнтований спосіб формування зовнішнього відвалу для розміщення установок з конденсатором атмосферної вологи, реалізація якого дозволить відновлення та розвиток вторинних екосистем на порушених гірничими роботами землях.

Обґрунтовано можливість додаткового отримання значної кількості вологи з повітря за рахунок розміщення на ділянках відвалів насипних породних конусів та гряд, яке дозволить збільшити рельєфне різноманіття та гетерогенність середовища, що буде сприяти формуванню своєрідних “зон концентрації” представників флори та фауни.

Перспективи наукових досліджень пов'язані з визначенням техногенного впливу та екологічних наслідків діяльності гірничодобувних та гірничопереробних підприємств на етапах їх проектування, будівництва й експлуатації; забезпеченням надійності, підвищенням ефективності та зниженням енергоємності технологій видобутку, транспортування та переробки мінеральної сировини, з питаннями розробки новітніх перспективних технологій, методів їх моделювання та розрахунку раціональних параметрів, наукових основ регіональної системи екологічного моніторингу; геоекології природних ресурсів і техногенних середовищ.

В ході проведення СЕО проведено оцінку факторів ризику і потенційного впливу на стан довкілля, враховано екологічні завдання місцевого рівня в інтересах ефективного та стабільного соціально-економічного розвитку території та підвищення якості життя населення.

Оцінка фактичного впливу здійснюється на підставі та з урахуванням результатів моніторингу стану навколишнього природного середовища щодо реалізації господарської діяльності.

На підставі проведеного аналізу зроблено висновок, що Програма відповідає державним та регіональним стратегічним документам, реалізація заходів Програми не справить значного негативного впливу на стан довкілля та здоров'я населення.

Не зважаючи на зазначене, рекомендується здійснення наступних контрольних заходів:

- порівняння фактичного стану компонентів довкілля з минулорічними показниками в області, в яких реалізуються заходи Програми, 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження. У разі виявлення перевищень минулорічних показників провести аналіз на предмет зв'язку з реалізацією заходів Програми;

- порівняння захворюваності населення з минулорічними показниками у містах області, в яких реалізуються заходи Програми, 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження. У разі виявлення перевищень минулорічних показників провести аналіз на предмет зв'язку з реалізацією заходів Програми.

Оскільки Програма є документом державного планування з обмеженим терміном дії, а саме 1 бюджетний рік, пропонується здійснити моніторинг

виконання Програми, обмежившись періодом 1 рік.

Таблиця 34. Перелік індикаторів для моніторингу Програми

№	Індикатор
Атмосферне повітря	
1	Обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення
2	Обсяги найпоширеніших забруднюючих речовин (оксид вуглецю, пил, оксиди азоту та діоксид сірки) в атмосферне повітря
3	Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерелу розрахунку на км ² , т
4	Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерелу розрахунку на одну особу, кг
Водні ресурси	
5	Обсяги забору та використання свіжої води
6	Обсяги скидання зворотних вод у водні об'єкти
7	Обсяги скидання очищених і недостатньо очищених зворотних вод у водні об'єкти
Відходи	
8	Обсяги утворення ТПВ на території області
9	Обсяги утворення промислових відходів на території області
10	Обсяги утилізованих промислових відходів
11	Обсяги накопичених промислових відходів
Здоров'я населення	
12	Природний приріст, скорочення (–) осіб
13	Рівень захворюваності населення області

РОЗДІЛ 10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ)

Ймовірність транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у результаті прийняття та впровадження Програми соціально-економічного та культурного розвитку Дніпропетровської області на 2026 рік – не прогнозується.

РОЗДІЛ 11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ

Головною метою Програми соціально-економічного та культурного розвитку Дніпропетровської області на 2026 рік є забезпечення сталого людського розвитку та створення умов для збереження життя мешканців регіону в умовах воєнного стану шляхом завершення відновлення зруйнованої та пошкодженої виробничої, соціальної, інфраструктури створення безпечних умов для життєдіяльності населення області, подальший розвиток системи надання якісних та доступних освітніх, медичних, соціальних послуг, у тому числі внутрішньо переміщеним особам, сприяння соціальній адаптації захисників та захисниць України, що повертаються з війни, подальшої модернізації об'єктів житлово-комунального господарства та соціальної сфери для підвищення їх енергоефективності, забезпечення належного функціонування інженерно-транспортної і комунальної інфраструктури, подальшого оновлення економічного потенціалу регіону за рахунок підтримки бізнесу та стимулювання інвестиційної діяльності, що передбачає збереження існуючих та створення нових робочих місць, впровадження нових форм діджиталізації комунікації з громадськістю.

Господарський комплекс області – індустріально-аграрний. Провідною галуззю є промисловість, в якій зайнято більше третини всіх працюючих в економіці. На Дніпропетровщині сконцентровано приблизно п'яту частину промислового потенціалу країни.

Основа промисловості області – гірничо-металургійний комплекс.

В області також працюють хімічні та машинобудівні підприємства. Високий рівень розвитку промисловості призводить до значного техногенного навантаження на довкілля області, що спричиняє забруднення повітряного та водного басейнів, земельних ресурсів, негативно впливає на здоров'я населення, флору та фауну.

При аналізі та оцінці поточного стану навколишнього середовища були використані статистичні дані та офіційні дані обласного та місцевих органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері охорони здоров'я.

У процесі роботи були проаналізовані доступні дані моніторингових спостережень, що здійснюються суб'єктами в рамках програм державного моніторингу навколишнього середовища на локальному та регіональному рівні.

Основними екологічними проблемами області залишаються:

- забруднення атмосферного повітря викидами від промислових підприємств та автотранспорту;
- забруднення водних об'єктів скидами із зворотними водами промислових підприємств та підприємств житлово-комунального господарства;
- видалення, захоронення відходів гірничодобувної, металургійної, енергетичної та інших галузей промисловості, а також управління відходами I-III класів небезпеки;
- порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону та забруднення підземних водоносних горизонтів;
- підтоплення земель та населених пунктів регіону, поширення екзогенних

геологічних процесів;

– охорона, використання та відтворення дикої фауни і флори, проблеми природно-заповідного фонду.

У таких складних умовах навіть незначне поліпшення екологічного стану можна вважати, у деякій мірі, перемогою. 2017 рік започаткував тенденцію до зменшення техногенного навантаження на стан довкілля в регіоні, наступні роки – її продовжили. Це переломний етап на шляху до певних позитивних зрушень.

Особливістю даного звітного періоду, що вплинуло на результативні показники, є введення в Україні воєнного стану та проведення воєнних дій росії на території України.

Військова агресія росії призвела до цілого ряду небезпечних впливів на всі складові навколишнього природного середовища: атмосферне повітря, ґрунти та ландшафти, поверхневі та підземні води, рослинність, тваринний світ. Основна небезпека для навколишнього природного середовища в умовах воєнних дій пов'язана з ризиком забруднення через пошкодження промислових підприємств та інфраструктурних об'єктів внаслідок влучання боєприпасів або аварійне порушення їх роботи через припинення електропостачання, водопостачання, газопостачання, порушень технологічних процесів тощо.

З метою зменшення негативного впливу бойових дій на навколишнє природне середовище необхідно вживати негайні заходи для захисту та відновлення екосистем на постраждалих територіях. Такі заходи можуть включати рекультивацію земель, відновлення лісових насаджень та об'єктів природно-заповідного фонду, а також заходи із запобігання подальшого забруднення. Важливо підтримувати увагу міжнародної спільноти та суспільства до проблеми екологічних наслідків війни в Україні та вживати всіх можливих зусиль для їх усунення.

Основні зобов'язання у сфері охорони довкілля області визначаються законами України “Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року”, “Про охорону навколишнього природного середовища”, “Про охорону атмосферного повітря”, “Про стратегічну екологічну оцінку”, “Про оцінку впливу на довкілля”, “Про відходи”, “Про інвестиційну діяльність”, Водним кодексом України, Цілями сталого розвитку України на період до 2030 року (проголошені резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1 та адаптовані з урахуванням специфіки розвитку України, викладені у Національній доповіді “Цілі сталого розвитку: Україна”), Указом Президента України “Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року” .

Реалізація Програми соціально-економічного та культурного розвитку Дніпропетровської області на 2026 рік не повинна призвести до появи нових негативних наслідків для довкілля, якщо під час її реалізації будуть належним чином враховані природоохоронні вимоги. Реалізація проектів, які на час прийняття Програми соціально-економічного та культурного розвитку Дніпропетровської області на 2026 рік не мають висновку про оцінку впливу на довкілля, розпочнеться після надання уповноваженим органом мотивованого висновку з оцінки впливу на довкілля.

Реалізація багатьох завдань та заходів Програми має призвести до покращення екологічної ситуації та стану здоров'я населення.

Моніторинг відібраних показників (індикаторів) впровадження Програми є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля та здоров'я населення матиме Програма. Кількість показників (індикаторів) можна розширити шляхом використання таких індикаторів, для яких є моніторингові дані.

Директор департаменту
економічного розвитку
обласної військової адміністрації

Яна ХУДЕНКО